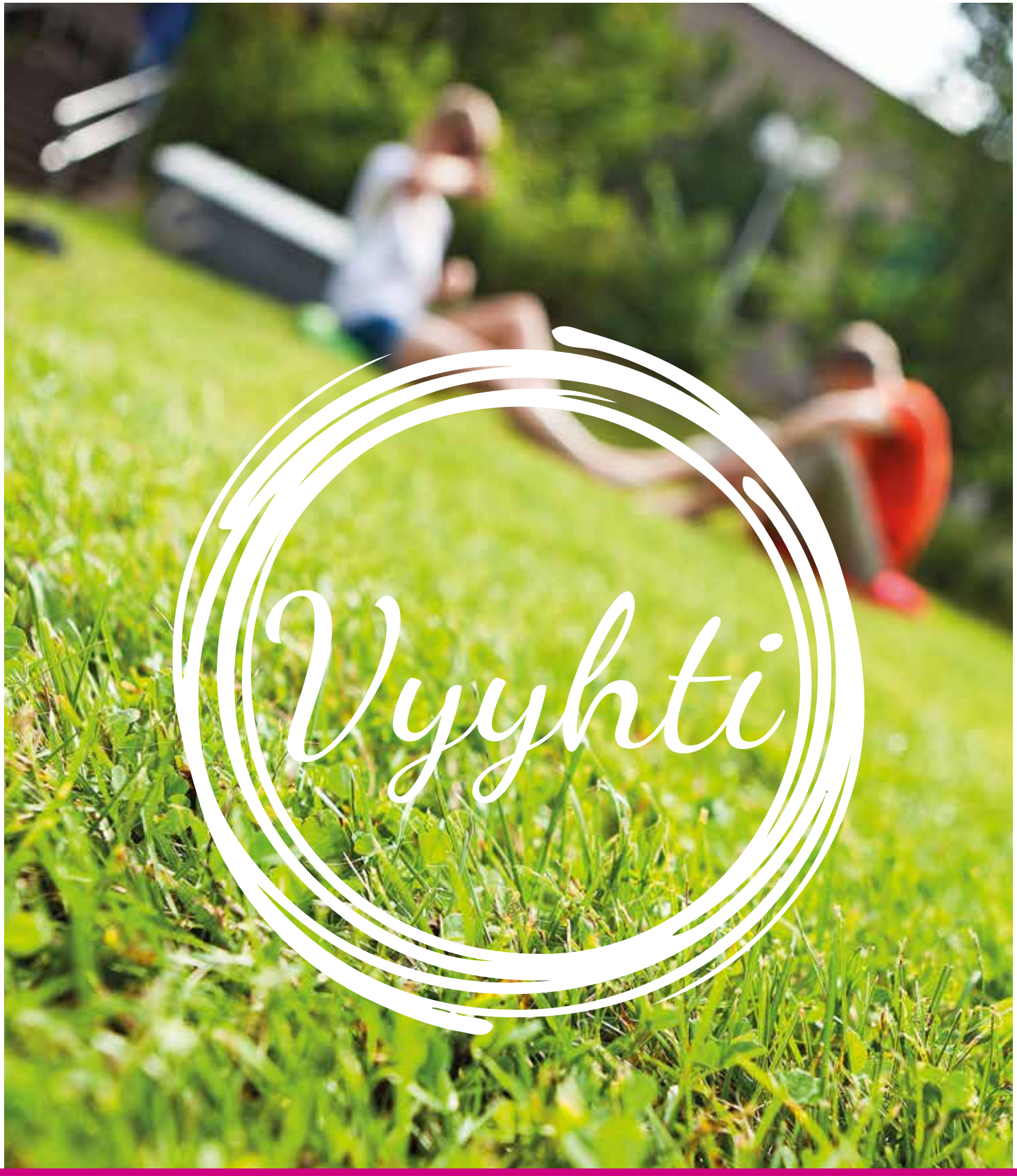

Satu Onnela

Joukkuepeliä paikallistasolla

Kaupunginosatoimijoiden verkostoituminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Vipuvoimaa EU:lta 2007–2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vyyhti - verkostot, yrittäjyysosaaminen ja yhteistoiminnallisuus luovilla aloilla

Toteuttajat: Metropolia Ammattikorkeakoulu, kulttuuri ja luova ala
Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helka
Hub Helsinki

Rahoittajat: Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Euroonpan unioni
Euroopan Sosiaalirahasto

Satu Onnela

Joukkuepeliä paikallistasolla

Kaupunginosatoimijoiden verkostoituminen

Sisältö

4 Johdanto – uusiutuvat kaupunginosat
4 Työn tavoite, rakenne ja kohderyhmät
5 Työn taustalla olevat tahot
5 Menetelmät

Yhteiskunnan toimintakulttuurin muutos

7 Yhdistystoiminnan murros
8 Kaupunginosatoiminta
8 Kaupunginosatoiminnan sisältö
11 Kaupunginosayhdistykset
11 Kaupunginosaliikkeet
12 Kaupunginosayhdistysten uudistumispaine
14 Kaupunginosatoiminnan muita haasteita
15 Kaupunginosatoiminnan järjestäytyminen

Kaupungin luonne ja menestyvät kaupunginosat

19 Uudistuvat kaupunginosat
19 Kaupunginosan imagon ja paikallisidentiteetin rakentuminen
20 Mielikuvan muodostuminen kaupunginosatoiminnasta
22 Kaupunginosatoiminnan viestintä
25 Sähköinen tiedotus
27 Selkeä, avoin ja monimuotoinen kaupunkitila helpottaa kohtaamisia
27 Paikallistalouden synty
29 Paikallisten näkyvyys katutilassa
30 Kaupunginosan yhteiset tilat

Kaupunginosa toimijoidensa summana

34 Jakaminen ja yhteistyöverkostojen muodostaminen
34 Kaupunginosan yhteistyötahoja
35 Yrittäjäyhteistyö
38 Kaupunginosayhdistysten ja liikkeiden keskinäinen kanssakäyminen
39 Kaupunki yhteistyökumppanina
42 Muut sidosryhmät kaupunginosatoiminnassa
44 Vapaaehtoistyön merkitys
44 Vapaaehtoinen panos kaupunginosakehittämiselle
47 Vapaaehtoisten motivoiminen
48 Tehtävien jako
50 Vertaisjohtaja
52 Henkilöristiriidat

Yhteenveto kaupunginosatoiminnan nykytilanteesta

54 Kaupunginosatoiminnan tukitarpeisiin vastaaminen
55 Tulevaisuuden näkymiä

56 Lähteet
59 Liite 1: Kuva 4. ja case-listaus
62 Liite 2: Haastattelurunko

Johdanto - uusiutuvat kaupunginosat

"Pienet muutokset ovat kestävin tie suuriin muutoksiin."

– Robin Sharma

Kaupungin elinvoiman ja menestyksen pohja muodostuu nykyään hyvin erilaisista lähtökohdista kuin ennen. Määrään panostavan teollisuuden sijaan mahdollisuuksia tarjoavat laatua korostavat luovat alat ja informaatioteknologia. Kaupungin elinvoimaisuuden rakentaminen edellyttää siis uudenlaista asennetta, osaamista ja välineitä; kokonaan uutta toimintakulttuuria.

Parin viime vuoden aikana kaupunginosayhdistyksen rinnalle on noussut melko vapaamuotoisesti järjestäytyneitä, mutta tehokkaasti kaupunkilaisia mobilisoivia, sosiaaliseen mediaan tukeutuvia ja omaehtoisuutta korostavia liikkeitä. Tämä muutos on merkinnyt muutoksia ja muutospainetta niin perinteisen kansalaistoiminnan sisällä kuin uusien yhdistysten, osuuskuntien, verkostojen ja verkkoyhteisöjen syntyä.[1] Samalla kaupunginosatoiminnan ikärakenteet ovat muuttumassa ja uusia, vielä kokemattomia toimijoita astuu kaupunginosatoimintaan.[2]

Keskeisessä roolissa tässä selvityksessä onkin sopeutuminen kaupunginosatoiminnan sukupolvimurrokseen eli uusien, ja jo kokeneempien kaupunginosa-aktiivien tekemisten, kiinnostusten ja toimintakulttuurien sovittaminen yhteen. Erilaisten kaupunginosatoimijoiden tavoitteissa on paljon yhteistä, mutta välineissä ja toiminnan periaatteissa on eroja. Kaupunginosatoiminnan perinteisten yhdistysten linkit uuteen kaupunkikulttuuriin ovat vielä vähäisiä.

Selvitys pohjautuu elinvoimaisiin kaupunkeihin liittyvään teoriaan. Sen perusteella paikat, ihmisistä koostuvat verkostot ja fyysiset tilat vaikuttavat sekä toisiinsa että mielikuvaan alueesta. Positiivinen mielikuva alueesta tai vastaavasti kielteiseen mielikuvaan kyllästyminen voi luoda toimijoille unelmia ja näkemyksiä alueen kehittämisen mahdollisuuksista. Ihmisten kohtaaminen on välttämätön lähtökohta kaupunginosatoiminnalle ja alueen elävyydelle. Loppujen lopuksi hyvinkin pieni virike saattaa innostaa paikallisten olojen kehittämiseen tai antaa uskoa ja itsetuntoa lähteä viemään asioita itse eteenpäin.

Työn tavoite, rakenne ja kohderyhmät

TAVOITE Selvityksessä tutkitaan kaupunginosayhdistysten ja -liikkeiden verkostoitumista eri puolilla Helsinkiä. Työssä selvitetään, miten nämä erilaiset yhteisöt voitaisiin linkittää paremmin toisiinsa ja muihin paikallisiin kaupunginosatoimijoihin, kuten asukkaisiin, yrittäjiin ja muuten alueen kehityksestä kiinnostuneisiin tahoihin. Samalla nostetaan esiin Helsingin eri kaupunginosien asukastoiminnan erilaisia kehityspolkuja ja paikallisten yhteisöjen johtamisen tarinoita.

Tutkimus pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- Millainen on Helsingin kaupunginosatoimijoiden sukupolvimurrokseen liittyvän kehityksen ja uudenlaisen verkostoitumisen nykytilanne?
- Miten syntyy yhteisöjohtajuutta ja paikallista hedelmällistä yhteistyötä?
- Minkälaista tukea näiden rakentumisessa tarvitaan?

NÄKÖKULMA Työssä keskitytään ennen kaikkea kaupunginosatoiminnan uudenlaiseen toimintakulttuuriin ja sen työtapoihin. Huomion kohteena on totuttujen tekemisen tapojen erot erityisesti perinteisten kaupunginosayhdistysten ja uusien liikkeiden, eli pitkälti eri sukupolvien välillä. Tämän lisäksi toimintakulttuurin eroja olisi varmasti esim. eri ammattialojen, sosiaalisen aseman, etnisen taustan, sukupuolten toimijoiden välillä. Nämä on kuitenkin rajattu tämän selvityksen ulkopuolelle. Kaupunginosatoiminnassa lähes näkymätön, alle 20-vuotiaiden ikäluokka, vaatisi sekin oman tarkastelunsa.

RAKENNE Tutkimus tuo esiin teemoittain haastatteluissa ilmenneitä paikallisesti kehitettyjä ja kokeiltuja ratkaisuja kaupunginosatoiminnan käytännön haasteisiin. Näitä kuvataan selvityksen varrella periaatteina ja oppeina, mielipiteinä ja lainauksina sekä konkreettisina tapausesimerkkeinä. Tapausesimerkit eli "caset" löytää myös valintapuusta (kuva 4, sivulla 59), josta tilanteeseensa voi etsiä tavoitteisiinsa ja resursseihinsa sopivia vaihtoehtoja. Valintapuussa on myös listattu numeroin kuhunkin tilanteeseen sopivat tapausesimerkit. Niistä löytää numeroinnin perusteella tarkemman esittelyn tekstistä tällaisen sybolin avulla. 15 Tarkempia ohjeita voi löytää esim. Helka ry:n vuonna 2011 toteutetun CADDIES-projektin 10 tarinaa paikallisyhteisöjen kehittämisestä -käsikirjasta sekä Caddies-menetelmäoppaasta. Tarkoitus on, että lukija saa käyttöönsä eräänlaisen tiekartan, joka auttaa löytämään tukea kaupunginosatoiminnan risteyskohdissa. Mukana on erilaisia vaihtoehtoja, jolloin kukin voi valita resursseihinsa ja kiinnostuksiinsa sopivan tavan toimia.

HYÖTY Selvitys hyödyttää lähiympäristöstään kiinnostuneita asukkaita, yrittäjiä ja muuten alueella aktiivisesti toimivia. Kootut opit sopivat erityisen hyvin ihmisille, jotka haluaisivat lähtemään viemään kaupunginosassaan uusia ideoitaan eteenpäin tai joilla on jo meneillään olevaa paikallistason toimintaa. Luovien alojen yrittäjät saavat välineitä tullakseen tunnetummaksi lähiympäristössään ja päästäkseen vaikuttamaan paikallisiin asioihin. Parhaimmillaan työ rohkaisee kyselemään ja oppimaan itse lisää vertaisiltaan, toisilta kaupunginosatoimijoilta.

1 Demos Helsinki, 2012
2 Snellman, 2012

Työn taustalla olevat tahot

VYYHTI-HANKE Selvitys on osa luovien alojen toimijoiden verkostoitumista tukevaa Vyyhti – verkostot, yrittäjyysosaaminen ja yhteistoiminnallisuus luovilla aloilla -hanketta. Hanke tukee luovien alojen kasvua lisäämällä yrittäjien, opiskelijoiden ja yhdistystoimijoiden verkostoitumista ja yhteistoimintaa. Vyyhti tutkii tulevaisuuden yrittäjyyden muotoja ja paikallisvaikuttamista sekä järjestää tapahtumia ja koulutuksia. Hankkeen päätoteuttaja on Metropolia ammattikorkeakoulun kulttuuri ja luova ala. Mukana hankkeen toteutuksessa ovat myös kansainvälinen, yhteiskunnallinen verkostoyritys Hub Helsinki ja Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helka.

METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULU Metropolia on pääkaupunkiseudulla toimiva Suomen suurin ammattikorkeakoulu. Se kouluttaa kulttuurin, liiketalouden, sosiaali- ja terveysalan sekä tekniikan asiantuntijoita ja kehittäjiä yhteensä 68 eri koulutusohjelmassa. Metropolian kulttuurialalla opiskelee vuosittain yli 2000 opiskelijaa. Sen kehittävässä hanketoiminnassa tavoitteena on saada kulttuurialan osaaminen osaksi hyvinvointipalveluja ja antaa ihmisille kykyä ja välineitä vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäristöönsä. Hanketoiminnassa kokeillaan, kehitetään ja tutkitaan uusia sosio-teknisiä ratkaisuja yhteistoiminnalle.[3] Selvitys tuo Metropolialle lisätietoa kaupunginosatoiminnasta ja tukea Metropolian kehitysinnovaatiotutkimustoiminnan (KIT) muille hankkeille. Selvitystä ja sen tuloksia voidaan käyttää Metropoliassa myös kulttuurintuotannon ja esittävän taiteen opetuksessa.

HELKA RY Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helka on helsinkiläisten kaupunginosayhdistyksille vuonna 1964 perustettu keskusjärjestö, jolla on tällä hetkellä 79 jäsenyhdistystä. Helkan jäseniksi voivat hakea kaikki kaupunginosatoimintaa harjoittavat yhdistykset, joiden toiminta on avointa kaikille kaupunginosan asukkaille. Helkan tehtävänä on edistää helsinkiläisten kaupunginosien omaleimaisuutta ja paikallisten erityispiirteiden vaalimista ja tulevaisuuden kehittämistä. Helka tarjoaa kaupunginosayhdistyksille veloituksetta kotisivupohjan sekä tukea oman kaupunginosan kotisivujen ylläpitoon. Lisäksi Helka tarjoaa asiantuntemusta ja tietoa sekä erilaisia kaupunginosatoimintaan liittyviä koulutuksia, seminaareja ja muita tilaisuuksia. Helka pyrkii myös tehostamaan kaupungin viranomaisten ja asukkaiden välistä vuorovaikutusta. Selvitys tarjoaa Helkalle tietoa jäsenyhdistysten nykytilanteesta, tukitarpeista ja luovista ratkaisuista arkisiin haasteisiin. Työ antaa uutta kuvakulmaa Helkan pitkälti jäsenistään riippuvaisen näkemyksen rinnalle ja siten tukea sen tulevan toiminnan painotusten etsimiseen.

HUB HELSINKI Kolmannelta hankkeen yhteistyökumppanilta, Hub Helsingiltä on saatu selvitykseen yrittäjyysnäkökulmaa. Hub Helsingin toimijat voivat halutessaan soveltaa selvityksen toimintaympäristön kuvausta ja kaupunginosayhdistysten kokemuksia yritysyhteistyöstä omassa kehittämisessään.

LUOVAT ALAT Kaupunginosatoiminnan uudenlaisella toiminta-kulttuurilla ja luovien alojen yrittäjillä on paljon yhteistä. Selvitys kannustaa kaupunginosatoimijoita löytämään alueensa yrittäjät paikalliskehittämisen ja palvelutarjonnan tueksi. Samalla se kannustaa yrittäjiä osallistumaan paikallisiin verkostoihin. Luoviin aloihin (Creative industries, CI) määritellään Vyyhti-hankkeessa opetus-ja kulttuuriministeriön tavoin lukeutuvan arkkitehtipalvelut; elokuva- ja tv-tuotannot; muut av-tuotannot ja ohjelmapalvelut (mm. pelit); kuvataide ja taidegalleriat; käsityö; mainonta- ja markkinointiviestintä; muotoilupalvelut; musiikki- ja ohjelmapalvelut; kirjojen tuotanto ja jakelu; radio- ja äänituotanto; taide- ja antiikkikauppa; esittävä taide (mm. tanssi ja teatteri) sekä kulttuuritapahtumat ja elämystuotanto.

Menetelmät

Selvityksen aineisto painottuu haastatteluihin, joiden lisäksi on hyödynnetty kirjallisuutta, internetin julkaisuja, artikkeleita, verkkosivuja sekä sosiaalista mediaa. Kaupunginosatoimintaa koskeva internetin tieto painottui verkkosivuihin ja sosiaaliseen mediaan. Haastatteluilla on saatu internetin tiedotteita syvällisempää tietoa käytännön toiminnasta ja kaupunginosatoimijoiden henkilökohtaisista kokemuksista.

HAASTATTELUT Työtä varten haastateltiin yhteensä 33 henkilöä kaupunginosayhdistyksistä, kaupunginosaliikkeistä, yritysverkostoista ja muista kaupunginosatoimijoista. Muita kaupunginosatoimijoita kuvaavat mm. suurempien osallistavien kaupunginosatapahtumien, kuten Ravintolapäivän ja Siivouspäivän perustajat tai Järvenpään kaupunki, joka tekee läheistä yhteistyötä vuoden 2012 uusmaalaiseksi kaupunginosaksi valitun Kyrölän ja sen Hyvä kasvaa Järvenpäässä -liikkeen kanssa.

Haastattelut toteutettiin pääasiassa haastateltavien ehdottamissa paikoissa, esim. asukastaloilla tai kahviloissa. Kaksi haastatteluista tehtiin puhelinhaastatteluina. Haastatteluita ei nauhoitettu, vaan puhe kirjattiin tietokoneelle keskustelun aikana. Käytetyt lainaukset eivät siis ole täysin sanatarkkoja. Kysymykset ovat painottuneet haastateltavan edustaman tahon ja kiinnostuksen mukaan. Esimerkiksi yrittäjäteemaiset kysymykset kysyttiin vain, mikäli vastaaja edusti yrittäjänäkökulmaa tai hän mainitsi runsaasta yritysyhteistyöstä.

OTOS Haastattelun otos on siinä mielessä rajallinen, että haastateltavana oli vain kymmenkunta Helkan lähes 80 jäsenyhdistyksestä. Otokseen valittiin kuitenkin tarkoituksella sellaisia kaupunginosia, joissa kaupunginosayhdistyksillä on käytössään selkeästi uudenlaisia toimintatapoja tai kaupunginosaan on noussut kaupunginosayhdistyksen rinnalle Facebookissa itseään kaupunginosaliikkeen nimellä mainostavia yhteisöjä. Koska työn tarkoituksena oli saada jaettavaksi tietoa uudenlaisten toimintatapojen piirteistä, eroista perinteiseen nähden sekä mahdollisista tukitarpeista, tämä otos koettiin riittäväksi. Selvitys toteutettiin viiden kuukauden aikana.

Liitteenä 2 haastattelurunko ja lähteissä lista haastatelluista henkilöistä.

SOSIAALINEN MEDIA Kaupunginosayhdistysten virallinen tieto löytyy pääasiassa Helkan kaupunginosayhdistysten kotisivuilta, joiden päivittämistiheys tosin vaihtelee suuresti yhdistyksittäin. Osa haastatelluista kaupunginosayhdistyksistä oli perustanut oman ryhmän Facebook-yhteisösovellukseen. Yhdistysten Facebook -ryhmien seuraajien, ns. "tykkääjien" määrä vaihteli 57-801 välillä. Kaupunginosayhdistysten Facebook-sivuilla myös liikkeiden toimijat ilmoittivat ajankohtaisista tapahtumista. Kaupunginosaliikkeistä tietoa löytyi pääosin sosiaalisesta mediasta, Facebookista. Kallio-liikkeellä ja Mainio Maltsu -liikkeellä oli tämän lisäksi omat verkkosivut. Facebookissa Kallio-liikkeellä on 9076, Töölöliikkeellä 1539 ja Laru-liikkeellä 536 seuraajaa.

JOUSTAVA FACEBOOK Kaupunginosayhdistysten kotisivujen ja Facebook-ryhmien keskeisin ero on siinä, että Facebookin ryhmissä käydään joustavammin keskustelua ja siellä tietoa on usein avoimemmin jaossa ja tallennettuna. Facebook-yhteisösovellusta käyttävät ihmiset saavat napin painalluksella ilmoituksen "tykkäämiensä" ryhmien kaikesta keskustelusta, tapahtumista tai päivityksistä saman tien. Nettisivuille pitää osata erikseen hakeutua etsimään päivityksiä. Lisäksi Facebookissa keskustellaan toisinaan teemoista, joita perinteiset kaupunginosayhdistykset käsittelevät vain hallitustensa kokouksissa. Facebook-yhteisösovellukseen kirjautuneena on siis helpompi seurata ryhmien sisäistä vuorovaikutusta, kuin kaupunginosasivuilta, joilla viestintä on pääosin yksisuuntaisesti tiedotusluontoista.

Kuva1. Kaupunginosatoiminnassa kyse on menestyksen kierteestä: yhteisellä tekemisellä voidaan ravita yksilön hyvinvointia ja toisaalta tilojen ja paikan houkuttelevuutta. Selvitys käsittelee kaupunginosatoimintaa kaaviossa kuvattujen teemojen kautta.

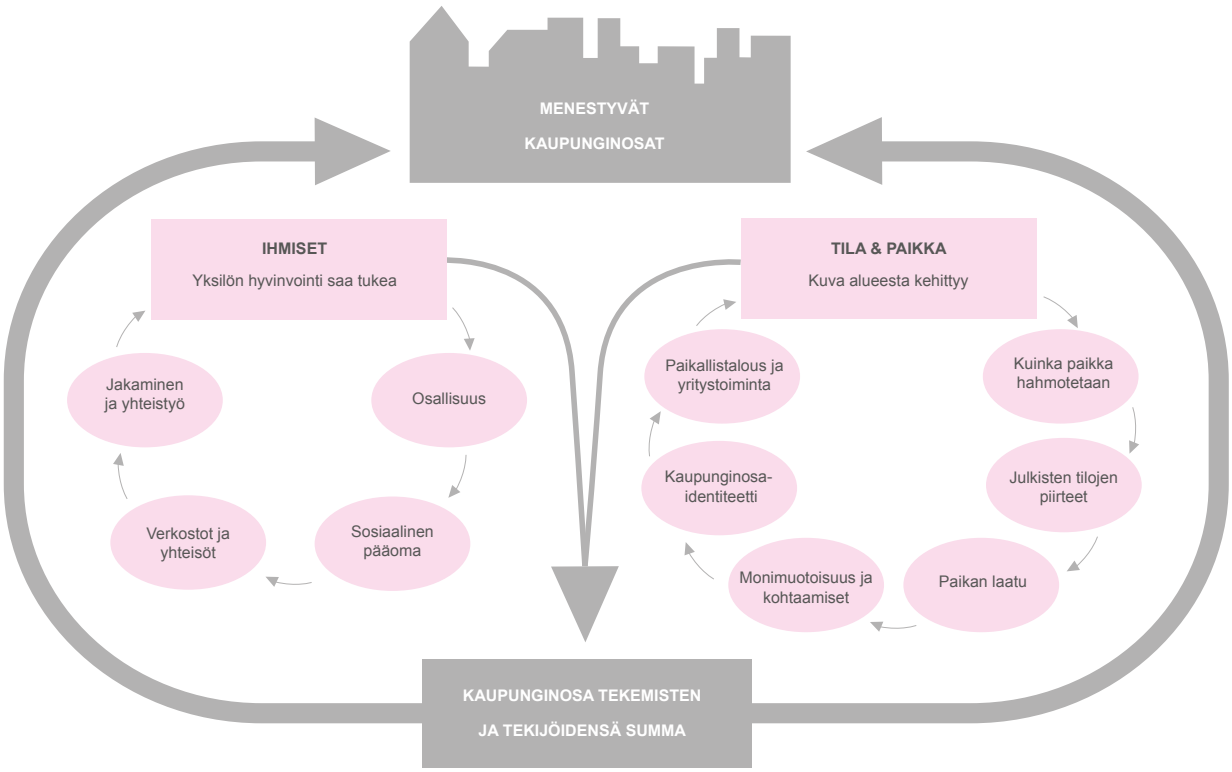

Yhteiskunnan toimintakulttuurin muutos

JAKAMISEN TIETOYHTEISKUNTA Tietoyhteiskunnan tiedon jakamisen vaiheen voidaan sanoa alkaneen vuosituhannen vaihteessa. Vuoden 2005 paikkeilla sadat miljoonat alkoivat käyttää sosiaalisen median palveluita. Tätä vaihetta kuvaavat jakaminen, osallistuminen, yhteisöllisyys, toiminta ja paikallisuus.[1] Samalla maailmantalouden mekanismit ovat muuttuneet: menestystä määrittävät yhä enemmän erikoistuminen ja verkostoituminen. Elämänlaatua, kulttuuria ja mielikuvia painotetaan aikaisempaa enemmän.[2]

UUSI TOIMINTAKULTTUURI Nykyisessä murroksessa keskeistä on kokonaan uudenlaisen toimintakulttuurin syntyminen perinteisen rinnalle. Esimerkiksi ruohonjuuritason liikehdintä on voimistumassa eri maissa ja kansalaisten poliittinen toiminta kanavoituu nyt useiden vaihtoehtoisten osallistumismuotojen kautta. Ihmiset ovat alkaneet järjestäytyä oma-aloitteisesti ratkaistakseen yhteiseen hyvään liittyviä asioita. Näin he ovat kyseenalaistaneet rajan yksityisen ja julkisen toiminnan välillä.[3] Myös kokeilukulttuuri ja yrittäjämäinen asenne ovat tulleet osaksi kaupunginosatoimintaa.

YHDESSÄ TEKEMINEN Yhdessä tekeminen kiinnostaa yhä useampaa ja ihmiset arvostavat toistensa osaamista ja muita resursseja aikaisempaa enemmän.[4] Yhteiskunnan uusi toimintakulttuuri perustuu tiedon avoimuuteen, sektorirajojen ennakkoluulottomaan ylittämiseen ja projektimaiseen toimintatapaan. Uuden toimintakulttuurin vaikutus näkyy työelämän ja yritystoiminnan lisäksi vapaa-ajan käytössä. Julkisessa kaupunkitilassa tämän voidaan nähdä johtaneen uuden omaehtoisen kaupunkikulttuurin käynnistymiseen.

TEKEMISEN ASENTEET JA TAVAT Yhteisön toimintakulttuuri määrittää tekemisen asenteita ja tapoja: millaista viestintää, tekemistä, välineitä ja osaamista yhteisössä arvostetaan. Se vaikuttaa siihen, miten asiat yhteisössä tehdään: miten yksilön asema yhteisössä muodostuu, miten päätökset muodostetaan ja miten ulkopuolisiin suhtaudutaan. Siksi se määrittää myös yhteistyön edellytyksiä ja sitä, keitä toimintaan tulee mukaan. Tekijät edelleen määrittävät, missä, milloin ja miten kaupunginosatoiminta näkyy ja miten siihen pääsee uusia mukaan. Toiminnan sisältö eri kaupunginosissa muodostuu pitkälti tekijöidensä näköiseksi.

KÄYTTÄYTYMISKOODIT Toimintakulttuuriin sisältyy myös käyttäytymiskoodeja. Ne vaihtelevat yhteisöittäin ja toisinaan myös sukupolvien välillä. Kautta aikojen eri sukupolvet ovat tehneet asioita omalla tavallaan ja arvostaneet erilaisia asioita. Näin on tänäkin päivänä. Siinä missä nuoremmat saattavat kokea esim. negatiivisen asenteen ja valittamisen tai liian holhoamisen epäkohteliaana, varsinkin vanhemmat ihmiset saattavat kokea loukkauksina vähäisen sitoutumisen, myöhästelyn tai unohtelun. Liian vähäinen, mukavan tekemisen ohessa tapahtuva kohtaaminen erilaisten ihmisten ja sukupolvien välillä kasvattaa toimintakulttuurien välistä kuilua.

INTERNET KUILUNA Uudenlaisessa ruohonjuuritason liikehdinnässä nimenomaan sosiaalinen media on auttanut samanmielisiä toimijoita löytämään toisensa ja kokoamaan voimansa.[5] Uudet internetin kautta käytettävät jakamisen työkalut eivät ole vielä kaikkien käytössä, eivätkä uudenlaiset työskentelytavat vielä kaikille tuttuja työstä tai vapaa-ajan kontaktien kautta. Mahdollisten ristiriitaisten tavoitteiden lisäksi nimenomaan tästä aiheutuu kaupunginosatoiminnan sukupolvimurros eri ikäisten toimijoiden välille.

Yhdistystoiminnan murros

SUOMALAINEN YHDISTYSTOIMINTA Suomessa on väkilukuun suhteutettuna runsaasti yhdistyksiä. Yhdistysrekisterissä on noin 120 000 yhdistystä, joista toimivia on noin 70 000. Noin 75 % suomalaisista on elämänsä aikana jonkin yhdistyksen jäsen, noin kolmannes kuuluu jatkuvasti vähintään yhteen yhdistykseen ja 8 % useampaan kuin viiteen yhdistykseen.[6]

RINNALLA VERKOSTOJA Järjestöjen rinnalla näkyy kuitenkin yhä enemmän kansalaisten valintoja; omaehtoisuutta ja toiminnan löyhää verkostomaisuutta korostava toiminta. Pitkäaikainen sitoutuminen järjestöihin on ylipäätään heikkenemässä. On syntynyt uusia ryhmiä ja verkostoja, liittyen esim. tietyn tarpeen tyydyttämiseen, yhteiseksi koetun ongelman ratkaisemiseen tai sellaisen palvelun tai tiedon tuottamiseen, jolle ei löydy luontevaa palveluntarjoajaa. Näistä osa päätyy toiminnan kasvaessa yhdistysmuotoiseksi.[7]

TRENDEJÄ Tänä päivänä suomalaisissa järjestöissä on havaittu erityisesti neljä vapaaehtoistoiminnan nousevaa trendiä. Ensinnäkin toimintaa arvostetaan aiempaa enemmän ja ihmiset ovat siitä innostuneempia. Työ on sirpaleisempaa, projektimaisempaa, lyhytkestoisempaa. Yhteisöllisyytä rakennetaan osaltaan internetissä ja varsinkin nuorten saaminen mukaan edellyttää uudenlaisia toimintatapoja.[8] Kaiken kaikkiaan ollaan siirtymässä organisaatiokeskeisestä toimintatavasta ihmiskeskeiseen. Nyt asioita saadaan aikaan ilman organisaatioita. Niiden tehtävä on vain tukea ja mahdollistaa.[9]

1 Demos Helsinki, 2009.
2 mm. Landry, 2006.
3 Niinikoski ja Välikangas, 2012.
4 Hyötyläinen, 2013.
5 Niinikoski ja Välikangas, 2012.
6 Oikeusministeriö, 2006.
7 Demos Helsinki, 2012.
8 Pessi & Oravasaari 2010 artikkelissa Pessi, 2011.
9 Seppälä, 2013

Kaupunginosatoiminta

TOIMIJAJOUKKO Kaupunginosatoimijoina käsitellään tässä yhteydessä varsinkin kaupunginosayhdistyksiä ja kaupunginosaliikkeitä. Lisäksi korostetaan aktiivisina toimijoina koko niiden kohderyhmää, siis yksittäisiä alueen henkilöitä ja yhteisöjä, kuten järjestöt ja harrastusryhmät, asukkaat, yrittäjät työntekijät ja alueella opiskelevat tai yksinkertaisesti alueen kehittämisestä kiinnostuneet ihmiset.

VAIKUTTAJAT Virallisesti kaupungin kehitys etenee kaupunginhallituksen tai virkamiesten päätösten ja toimenpiteiden myötä. Perinteinen kaupunginosatoiminta painottuu kaupungin päätöksentekoon vaikuttamiseen. Sen sijaan uudenlaisen kaupunginosatoiminnan piirissä uskotaan, että paikallisia oloja voivat lähteä kehittämään yhä pienemmät ja monimuotoisemmat toimijat. Paikalliseen kehitykseen voidaan tarttua esim. harrastusryhmän, oman yrityksen, opintojen tai työn kautta. Yksityishenkilökin voi edistää kaupunginosansa asioita esim. kaavahankkeita kommentoimalla, kaupunkitapahtumiin osallistumalla tai käynnistämällä omia aloitteita.

HEIMOUTUMINEN Kaupunginosatoiminnassa on keskeistä muistaa, ettei pelkkä yhteinen alue tai ammatti enää yksin riitä kiinnittämään ihmisiä mukaan toimintaan. Kyse on myös siitä, että etsitään omalta tuntuvaa tekemistä ja porukkaa.[1] Kaupunginosatoiminnassa aktiiveja tuleekin yhä useammin myös kaupunginosan ulkopuolelta.

Kaupunginosatoiminnan sisältö

POHJAUTUU UNELMIIN Kukin toimintamuoto ja yhteisön toimintakulttuuri houkuttelee keskenään hyvin erilaisia kohderyhmiä sekä vaatii omanlaisensa resurssit ja osaamisen. Kaupunginosatoiminnan päämäärinä on usein:

- asukkaiden kotiseutuylpeyden ja paikallisiin asioihin liittyvän kiinnostuksen vahvistaminen, paikallistiedon kokoaminen ja levittäminen sekä tiedottaminen alueen ajankohtaisista asioista
- suunnitteluun, päätöksentekoon ja lähiympäristön muutoksiin vaikuttaminen sekä lähidemokratian kehittäminen
- yhteisön luominen ja alueen toisten toimijoiden tukeminen
- harrastustoiminnan ja paikallisen palvelu- ja ohjelmatarjonnan laajentaminen: esim. liikunta, kulttuuri, ruokapiirit, tilaisuuksien järjestäminen tietyn teeman ympärille
- kaupunginosayhdistyksen toiminnan puuttumiseen tai lopahtamiseen, hallituksen kriisiin tai resurssipulaan reagoiminen
- yhteisen asukastilan perustaminen tai kehittäminen
- julkisen tilan elävöittäminen ja ihmisten kohtaamisen lisääminen

PAINOTUKSIA Uudenlaisen kaupunginosatoiminnan painopiste vaikuttaa olevan alueen iästä riippumatta alueen imagon kohottamisessa, paikallisten verkostojen luomisessa sekä ajanviettomahdollisuuksien tarjoamisessa. Kaupungin hallintoon päin vaikutetaan siis pääosin välillisesti, tuomalla esiin alueen roo-

1 Mokka ja Neuvonen, 2006

Kaupunginosatoiminnan erikoisuus on tarjota "juuri meidän tekemä juttu juuri teille". Jotain tämmöistä pitäisi saavuttaa, että "hei me tunnetaan nämä ihmiset, jotka tekevät tätä". Ja kun on riittävän lähellä tehty juttu, ei tarvitse arvioida maailmanlaajuisella skaalalla, mikä sen taiteellinen loistokkuus on.

-Mankki, 2013

lia koko kaupungin kehityksessä. Lisäksi kaupunginosayhdistys tai -liike koetaan yhä selkeämmin avoimena toiminta-alustana kenen tahansa paikallisen toimijan itse järjestämälle toiminnalle. Monien kaupunginosayhdistysten toiminta on pitkälti hankkeiden ja tapahtumien lisäksi hyvin arkista: yksittäisiä toimia kaupunginosan ja asukkaiden parhaaksi sekä alueen ajankohtaisten teemojen seuraamista.

KAUPUNKIKULTTUURI Alueellinen kaupunkikulttuuri muodostuu yhä enemmän tapahtumista, jotka ankkuroivat yksilöitä aikaan ja paikkaan, yhdistävät ihmisiä toisiinsa ja vapauttavat tunnelmaa.[2] Ne ovat yhä useammin kaupunkilaisten itsensä joukolla järjestämiä. Uusia osallistavia tapahtumia, kuten Ravintolapäivää, Siivouspäivää ja korttelijuhlia tai yllätystempauksia, ns. flash mobeja, on noussut Helsinkiin kovaa vauhtia. Paikallisten toimijoiden oma-aloitteisuus on vahvistunut. Tämä on uutta myös kaupungin byrokratialle ja Helsingissä kehitykseen on jouduttukin reagoimaan esim. tapahtumajärjestämistä helpottamalla.[3] Myös kaupungin matkailutoimisto osaa nykyään ohjata kävijöitä yhä paremmin aktiivisten verkostojen, kuten Up with Kallion äärelle.[4]

LÄHIDEMOKRATIA Lähidemokratiasta ja kaupunginosavaltuustoista on ollut viime aikoina paljon keskustelua. Ne saattaisivat vaikuttaa vahvastikin kaupunginosayhdistysten rooliin ja toiminnan sisältöön tulevaisuudessa. Toistaiseksi vastaavaa toimintaa on monissa kaupunginosissa toteutettu asukasiltojen tai muiden sen tyyppisten kokoontumisten kautta. Vuonna 2013 käynnistetään kymmenen kaupunginhallitukselle ehdotettua pilottihanketta lähidemokratian työkalujen ja käytänteiden kehittämiseen. [5]

2 Landry, 2006
3 Santala, 2013
4 Pakarinen, 2012
5 Helsingin kaupunginhallitus 2013

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Jos kaupunginosatoimijalla on vain yksi hanke tai päämäärä, se on herkkä. Sen sijaan, jos niitä on useita ja yksi menee mönkään, toinen voi jatkua.
- ☐ Kaupunginosatoiminta syntyy toimijoiden omien kontaktien ja kiinnostusten kautta. Sisältö riippuu siitä, mitä asioita porukka lähtee viemään eteenpäin.
- ☐ Ajankohtaiset teemat vetävät myös vapaaehtoisia tekijöitä. Musiikkikin kiinnostaa.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Meillä on mukana intohimoisia ihmisiä, sitä kautta ollaan liu'uttu kulttuuritoimintaan. Samaan aikaan mm. liikenneasiat seisovat. Toisaalta mukaan on tullut ihmisiä, jotka eivät alun perin ole olleet mukana kulttuurin tekemisessä, joka on sekin yksi tapa kaupunkikehittämiseen.

Lapsiperheet helppo saada liikkeelle, kunhan ajankohdat miettii tarkkaan.

Puoluetyöhön verrattuna kaupunginosatoiminnassa sitoutumattomana pystyy vaikuttamaan enemmän.

Elävässä joulukalenterissa eniten ihmisiä oli sellaisissa jutuissa, jossa mentiin itse tekemään jotain, kuten uinnissa tai kynttiläpolulla. Ihmiset varmaankin etsivät elämyksiä ja asioita, joita ei ole aina mahdollista tehdä tai nähdä.

Caset

1 KOTIKAUPUNKIPOLKU Kotikaupunkipolku-konsepti auttaa paikallisia kokoamaan kaupunginosansa mielenkiintoiset kohteet sekä historiatiedon kartalle ja verkkosivuille opastetuiksi reiteiksi.

2 BLOCK PARTY Up with Kallion ja Kallio-liikkeen yhdessä järjestämässä Kallio Block Partyn -korttelijuhlassa kesällä 2011 oli lähemmäs 10 000 kävijää kuuden tunnin aikana. Paikalliset yrittäjätkin osallistuivat: jotkut kehotuksesta, osa itsenäisesti esim. pystyttämällä kahvilan kadun varteen. Monilla yrittäjillä oli päivän aikana luonnostaan satoja uusia kävijöitä. Tapahtuman budjetti oli noin 500 euroa, jolla maksettiin kaupungin vaatimat tapahtumaluvat.[6]

3 RAVINTOLAPÄIVÄ Ravintolapäivä on "ruokakarnevaali jona kuka tahansa voi perustaa ravintolan päiväksi" ja kutsua ihmisiä syömään yhdessä kotiinsa, pihaansa tai julkiselle paikalle. Tarkoituksena on rohkaista kaupunkilaisia testaamaan mielikuvituksensa ja osaamisensa rajoja perustamalla hetkeksi, ilman lupabyrokratiaa, ravintola tai kahvila ja siten elävöittää kaupungin ravintolatarjontaa. Tapahtuma on toukokuusta 2011 alkaen järjestetty neljästi vuodessa. Se on laajentunut voimakkaasti: kun ensimmäisellä kerralla mukana oli noin 40 ravintolaa, helmikuun 2013 tempauksessa oli mukana jo yli 600 ravintolaa 31 maassa.

Tapahtuman tiedottamisen taustalla työskentelee vapaaehtoisvoimin kuuden hengen tiimi, mutta kuka tahansa voi avata yhden päivän ravintolan. Lisäksi tukena on kymmeniä valokuvaajia ja yksittäisiä inspiroijia ympäri maailmaa. Tapahtumasta tiedotetaan verkkosivujen ja vertaistuotannon työpajassa kehitetyn mobiilisovelluksen sekä osittain Facebookin avulla. Ravintolapäivä on saanut viisi erilaista palkintoa, mm. Helsingin kulttuuri- ja kirjastolautakunta valitsi sen Helsingin kulttuuriteoksi vuonna 2011. [7]

Mietittiin paljon, miksi ihmiset jaksavat lähteä mukaan. Sitten päätimme, että jos kiinnostaa meitä, niin varmaan kiinnostaa muitakin.

- Santala, 2013

4 SIIVOUSPÄIVÄ Siivouspäivä "muuttaa kaupungit isoiksi kirpputoreiksi ja markkinoiksi, joille kuka tahansa voi tuoda ylimääräiset tavaransa myytäväksi tai annettavaksi." Siivouspäivän idea on tehdä kierrättämisestä helppoa sekä luoda elävää ja vastuullista kaupunkikulttuuria. Ravintolapäivän tavoin yksittäiset kaupunkilaiset luovat sisällön päivälle. Jokainen on myös vastuussa omien jälkiensä siivoamisesta. Helsingissä Siivouspäiväksi järjestetään kaikkien käytettävissä olevia ilmaisia kierrätyspisteitä eri puolille kaupunkia.

Siivouspäivä järjestettiin ensimmäisen kerran toukokuussa 2012. Idea lähti liikkeelle yksittäisestä Facebook-kommentista. Sittemmin se on yhdistänyt paikallisia toimijoita sijoittamaan myyntipisteitään yhdessä sovittuihin paikkoihin. Päivä sai myös Helsingin kulttuuri- ja kirjastolautakunnan kunniamaininnan vuonna 2012. [8]

5 BERMUDA HELSINKI Bermuda Helsinki tarjoaa ruohonjuuritason toimijoille mahdollisuuden järjestää omaehtoisia kulttuuritapahtumia kaupungin välitiloissa antamalla tapahtumien järjestäjien käyttöön merirahtikontin, äänentoistolaitteiston, valkokankaan sekä tuoleja ja muuta tarpeistoa. Se edellyttää, että tapahtumat ovat pääsymaksuttomia, voittoa tavoittelemattomia, ikärajattomia ja kaikille avoimia.

Toistaiseksi toiminta on sijoittunut Kalasataman väliaikaiselle Konttiaukiolle, mutta se on laajenemassa muihinkin kaupunginosiin. Bermuda Helsingin kautta on järjestetty vuodesta 2011 mm. konsertteja, teatteriesityksiä, ulkoilmaelokuvia, karaoketuokioita, polkupyöräbrunsseja sekä teemakirpputoreja.[9]

6 ELÄVÄ JOULUKALENTERI Monissa kaupunginosissa on toteutettu joulunaikaan Elävää joulukalenteria. Sen ideana on kunakin päivänä esitellä jokin paikallinen kohde tai yhteisö. Kyse on usein kaupunginosayhdistyksen tai -liikkeen koordinoimasta tapahtumaryppäästä, jossa yksittäiset toimijat, yhteisöt ja yritykset tuottavat valitsemalleen päivälle ohjelmanumeron. Elävä joulukalenteri on joustava ja kevyt tapa tehdä yhteistyötä uusien tahojen kanssa ja tutustuttaa ihmisiä alueen erikoisuuksiin. Elävää joulukalenteria on toteutettu mm. Tapaninkylässä, Arabianrannassa, Pikku Huopalahdessa, Kalliossa ja Lauttasaaressa.

6 Pakarinen, 2012b
7 Ravintolapäivä, 2013; Santala 2013
8 Siivouspäivä, 2013; Seppälä, 2012
9 Bermuda Helsinki, 2013

Kaupunginosayhdistykset

LAAJENTUNUT KOHDERYHMÄ Perinteisesti kaupunginosatoiminta on kanavoitunut ns. kaupunginosaseurojen tai asukasyhdistysten kautta. Vuosien varrella kohderyhmä on laajentunut asukkaiden lisäksi muihinkin alueen toimijoihin, kuten alueella työskenteleviin ja opiskeleviin. Kohderyhmän laajentumisen myötä moni yhdistys on muuttanut nimensä kaupunginosayhdistykseksi – sillä nimellä tässäkin selvityksessä käsitellään yhdistysmuotoisia, kokonaisvaltaisesti aluettaan kehittäviä yhteisöjä virallisesta nimestään huolimatta Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helkan tapaan. Kaupunginosayhdistyksissä on jäseninä yksittäisten henkilöiden lisäksi yhteisöjä, yrityksiä ja asunto-osakeyhtiöitä.[10]

MONIPUOLISEMPI SISÄLTÖ Alun alkaen kaupunginosatoiminta painottui alueen edunvalvontaan ja asukasiltojen järjestämiseen. Kaupunginosayhdistysten toiminta fokusoitui vuonna 2003 alueen asukkaiden vuorovaikutuksen, yhteisöllisyyden ja yhteistyön kehittämiseen, asukkaiden näkemysten ja toiveiden kuulemiseen sekä erilaisten tilaisuuksin järjestämiseen.[10] Haastatteluiden ja Snellmanin (2012) selvityksen mukaan nykypäivänä monet kaupunginosayhdistyksistä ovat aiempaa aktiivisempia ja verkostomaisempia, omaksuneet uusia toiminnan muotoja ja laajentaneet toimintaansa.

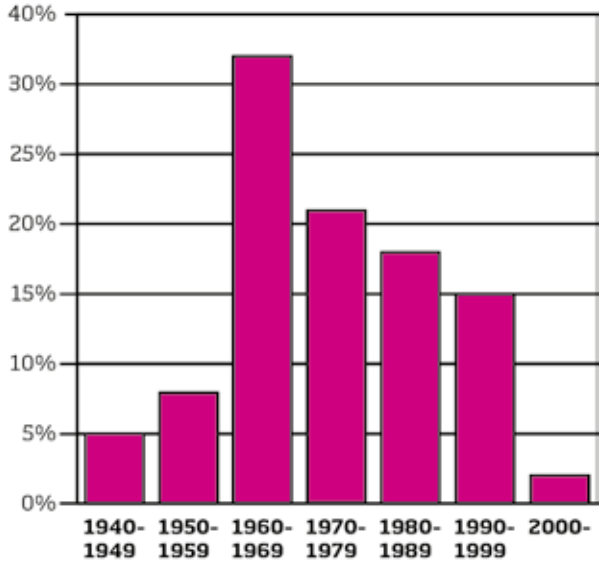

Kuva 2. Suurella osalla Helsingin kaupunginosayhdistyksistä on jo pitkä historia (Lähde: Bäcklund toim. 2004). Vuoden 2004 jälkeen on perustettu parikymmentä kaupunginosayhdistystä ja lisäksi puolisen tusinaa kaupunginosaliikettä.

Kaupunginosaliikkeet

TOISINKIN VOI TOIMIA Viime aikoina yhdistysten rinnalle on myös syntynyt paikallisia haasteita ratkovia uusia ryhmiä ja verkostoja, joita kutsutaan tässä yhteydessä nimellä liike. Liikkeet määritellään yleisesti kollektiivisiksi toimijoiksi, jotka esittävät julkisia haasteita vallitsevalle asiaintilalle ja tavoittelevat jonkin asteista yhteiskunnallista muutosta. Niissä kehitetään ja kokeillaan kokonaan uusia yhteiskunnallisia käytäntöjä, jotka voivat olennaisesti muuttaa yhteiskunnan instituutioita.[11]

Turhautuminen ennakkoluuloihin ja liikaan säännöstelyyn synnyttää sosiaalisia liikkeitä. Halutaan kokeilla tehdä päinvastoin kuin yleensä, viettää “väärän kuninkaan päivää” ja osoittaa, että homma voisi toimia toisinkin.[12]

KAUPUNGINOSATOIMINNAN NUORENNUSLEIKKAUS Kaupunginosaliikkeet (tunnetaan myös nimellä asukas- tai kaupunkiliikkeet) ovat hyvin tuore ilmiö helsinkiläisen kaupunginosatoiminnan kentällä. Kallio-liike, joka on näistä tunnetuin, perustettiin keväällä 2011. Liikkeiden ideologia on lähtöisin pitkälti nuoremmalta sukupolvelta, esim. Kallio-liikkeessä mukana on eniten 20-30 -vuotiaita tai muun ikäisiä sosiaalista mediaa seuraavia.[13]

IMAGON PÄIVITYSTÄ Helsingissä liikkeitä on perustettu tarjoamaan paikallisia kaupunginosayhdistyksiä joustavampia ja avoimempia vaikuttamiskeinoja ja toisaalta ajamaan sellaisia asioita, joiden hoitamiseen alueen kaupunginosayhdistyksillä ei ole ollut resursseja tai joiden hoitamiseen niillä ei ole koettu olevan kiinnostusta. Kalliossa liike syntyi puolustamaan kaupunginosayhdistyksen linjasta poikkeavia sosiaalisen oikeudenmukaisuuden arvoja, Töölössä tekemään alueesta hauskemman paikan, Lauttasaaressa luomaan uudenlaista toimintaa ja kohtaamisia alueelle ja Kannelmäessä tyhjäksi jääneen tilan saamiseksi yhteiseen käyttöön. Malminkartanossa lopulta kaupunginosayhdistykseen sulautunut liike halusi tuoda toimintaan uusia viestintävälineitä, osaamista ja laajemman yhteistyöverkoston.

UUDELLEEN HERÄTTELYÄ Yleensä liikkeet eivät pyri korvaamaan paikallista kaupunginosayhdistystä, vaan pikemminkin laajentamaan ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa kaupunginosansa kehitykseen. Liikkeillä saattaa olla yhteneviä ihanteita ja teeemoja paikallisten kaupunginosaseurojen kanssa. Tällaisia ovat esim. paikallisidentiteetin ja hengen luominen sekä yhdessä viihtyminen ja puuhastelu. Liikkeet pyrkivät osittain myös herättelemään entisestään tuttuja, mutta ehkä aiempien sukupolvien aliarvioimia toimintoja, kuten vanhan elokuvateatterin (Bio Axa) tai uimarannan paviljongin pelastaminen (Hietaranta), avoimet sisäpihat, luova ilmaisu sekä yhdessä liikkuminen ja ruuanlaitto. Helsingin kaupunginosaliikkeet hyödyntävät usein laajalti luovien alojen työkaluja ja osaamista.

KEPEYTTÄ Rohkeat ja tulevaisuuteen suuntautuvat liikkeet ovat toiminnassaan kepeitä ja dynaamisia. Nopeasti tietoa jakavat ja porukkaa "noin vain" kokoavat liikkeet tavoittavat varsinkin nuoria aikuisia, mutta myös muita sosiaalisen median käyttäjiä. Liik-

10 Ertola ja Salo, 2004
11 Peltokoski, 2013
12 Seppälä, 2013
13 Perälä, 2012

keiden tiedottaminen, keskustelu ja käytännön työ toimii tällä hetkellä pitkälti internetin, etenkin Facebookin kautta. Toisaalta liikkeiden tapaamisiin toivotetaan tyypillisesti kaikki tervetulleiksi. Toistaiseksi tiedotuksen seuraaminen muuten kuin sähköisesti on kuitenkin hankalaa.

AVOIMUUTTA Helsinkiläisille kaupunginosaliikkeille on tyypillistä, että niiden nimissä kuka tahansa voi järjestää tapahtumia, kunhan ne eivät ole luonteeltaan syrjiviä. Kallio-liikkeessä tapahtumia voi järjestää sen nimissä, mikäli vain onnistuu innostamaan muita mukaan. Osallistujat voivat kertoa ideoistaan kerran kuukaudessa avoimissa, vapaamuotoisissa Kallio-liikkeen tapaamisissa.[14]

EPÄVIRALLISUUTTA Vaikka liikkeiden toiminnassa on toisinaan mukana myös paikallispoliitikkoja, niiltä puuttuu usein kaupunginosayhdistyksille annettu virallinen asema kaupungin päätöksenteossa. Koska Helsingin kaupunginosaliikkeet eivät ole järjestäytyneet, ne voivat toimia projektimaisesti ilman ulkopuolisia velvoitteita, aikatauluja ja yhdistyslakiin perustuvaa byrokratiaa.

Kaupunginosayhdistysten uudistumispaine

SUKUPOLVIMURROS Kaupunginosayhdistysten toiminnassa on meneillään sukupolvimurros. Tällä hetkellä suuri osa kaupunginosayhdistysten aktiiveista on seniori-ikäisiä[15]. Uusien aktiivisten ja hallitustyöhön sitoutuneiden jäsenten löytäminen vakiintuneeseen toimintaan on haastavaa, sillä uusi sukupolvi on tuonut tullessaan erilaisen toimintakulttuurin, jota määrittävät toisenlaiset yhteisön asenteet, työvälineet ja kommunikointikanavat. Erot perinteisten kaupunginosayhdistysten, uudistuvien kaupunginosayhdistysten sekä uusien liikkeiden välillä näkyvät nimenomaan näissä yhteyksissä. Myös käsitykset nykyisestä toimintaympäristöstä ja siihen sopivista keinoista poikkeavat toisistaan.

UUSIA TUULIA Nuoremmat toimijat ovat havainneet toimintaympäristön nopean muutoksen konkreettisesti työnsä, matkustelunsa sekä internetin ja sosiaalisen median kautta, ja haluavat reagoida uusiin tarpeisiin tuntemillaan uusilla välineillä. Uudenlaisessa kaupunginosatoiminnassa halutaan olla luomassa vaihtoehtoisia elämäntyylejä ja mennä mukaan siihen missä jo tapahtuu.[16] Liikkeet ja uudistuneet kaupunginosayhdistykset noudattavat yhä enemmän omaehtoisen ja itseohjautuvan toiminnan periaatteita. Niiden syy ja seuraus on se, että tehdään vain sitä, mistä tekijät ovat itse kiinnostuneita. [17]

Uutta on myös, että tapahtumia voidaan järjestää ilman hillitöntä koneistoa.

-Asunta, 2013

HUOLI PERINTEIDEN SÄILYMISESTÄ Perinteisessä yhdistystoiminnassa päähuomio kohdistuu aikanaan yhdessä luotujen sääntöjen kautta määriteltyihin vastuisiin ja tehtäväkokonaisuuksiin. Toiminnassa hyödynnetään historian ja perinteisten toimintamuotojen kokemusta ja tietotaitoa. Selvityksen haastatteluiden lisäksi monessa yhteydessä[18] on noussut esiin, että perinteisissä kaupunginosayhdistyksissä uusiin toimintatapoihin kohdistuu hallinnan menettämisen tunnetta, muutosvastarintaa, pelkoa ja epäluuloa.

TILANNEKOHTAISTA Haastatteluissa kaupunginosatoiminnasta nousi esiin esim. seuraavanlaisia tilanteita:

- kaupunginosayhdistyksen toiminta on aktiivista, monipuolinen ikärakenne
- kaupunginosayhdistykseen tai sen ulkopuolelle on syntynyt erillisiä ryhmiä eri teemojen ja tekemisen ympärille, kuten harrastuspiirit tai vanhempien muodostamat ryhmät. Myös kaupunginosayhdistysten sisällä toimii usein erilaisia toimintaryhmiä tai jaoksia.
- perinteisen kaupunginosayhdistyksen rinnalle on noussut koko alueen yhteishengen kohottamiseen ja yhdessä tekemisen lisäämiseen pyrkivä ns. kaupunginosaliike
- kaupunginosayhdistyksen toiminta on hiipunut/hiipumassa, näkyvää toimintaa on hyvin vähän
- perinteisen kaupunginosayhdistyksen hallituksen kokoonpano muuttuu perustavanlaatuisesti vuosikokouksessa, jolloin myös toiminnan suunta saattaa vaihtua. Näin käy esim., jos ryhmä uudistuksia kaipaavia henkilöitä sulautuu yhdistyksen toimintaan.

Kaupunginosayhdistykset joutuvat nyt valitsemaan, haluavatko ne säilyttävän vai kehittävän otteen toiminnassaan.[19] Aktiivisten tekijöiden määrä, hallituksen vaihtuvuus, mutta myös olosuhteiden muutokset uudistavat toimintaa, toisaalta saattaen samalla muuttaa perinteitä ja totuttuja tapoja.

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta kaupunginosayhdistyksiltä

- ☐ Positiivisuus ja kannustaminen toimii paremmin kuin valittaminen
- ☐ Toiminnan perustaminen mielekkyyteen, itseohjautuvuuteen ja jaettuun valtaan tuo keveyttä. Tekeminen on myös houkuttelevampaa, jos kaupunginosatoimintaan ei liity pönöttämistä, voimakasta hierarkiaa eikä liikaa kunniankipeyttä.
- ☐ Joskus pitää tunnustaa erehtyneensäkin, että on tullut arvioitua väärin. Sitä sattuu.

14 Manninen, 2012
15 Tulikukka ja Savolainen, 2012
16 Seppälä, 2013
17 Kareinen, 2012
18 Helka ry, 2012b; Snellman, 2012
19 Snellman, 2012

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta kaupunginosayhdistyksiltä

Nyt on pelkona, että hallitus vallataan ja sen kokoonpano menee radikaalisti uusiksi. Se on kaupunginosayhdistyksen toiminnan kannalta kuin mustaan aukkoon hyppääminen, näin suuri muutos.

Naapurikaupunginosan kaupunginosayhdistyksessä kuulema pelätään vallankumousta. Täällä ehkä oltaisiin sellaiseen valmiimpia, mutta kuitenkin vanhat ihmiset mielellään jatkaisivat.

Tarvittaisiin uudelleenkeksimistä, vanhojen ajatuskulkujen räjäyttämistä.

Hallituksen eläkeläispainotus jarrutti toimintaa, sillä osa eläkeläisistä ei pystynyt olemaan kunnolla mukana elämäntilanteensa vuoksi, oli esim. sairaana tai reissussa. Osa oli toki mukana ihan kybällä. Nyt kun tuli tavallaan nuorennusleikkaus, kaupunginosayhdistys edustaa enemmän paikallisen väestön ikärakennetta.

Itse en ainakaan tarvitse koulutusta, olen sen verran nähnyt elämää ja ollut monenlaisessa mukana. En siis ole tuntenut tarvetta sille, eivätkä muutkaan hallituksessa ei ole sanoneet.

Pitää olla kokemusta työelämästä ja muusta, jotta uskaltaa ottaa kantaa asioihin. Juniorilla on myös uskottavuushaaste.

Nuorilta puuttuu sitoutuminen: tullaan kun muistetaan, ei ilmoiteta esteistä.

Perinteinen laissa määrätty ja sääntöjä vaativa toiminta ei kiinnosta nuoria, ei ehkä vanhempiakaan. Ihmiset ovat nykyään mukavuudenhaluisia.

Väliaikaiset liikkeet paneutuvat vain yhteen asiaan.

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta liikkeiltä

- ☐ Motivaation kannalta on tärkeää päästä suunnittelemaan itse sen sijaan, että olisi kaikki valmiina. Siksi varsinkin aluksi ideat kannattaa pitää avoimena ja antaa kiinnostuneille tilaa.
- ☐ Jos johonkin ei riitä tekijöitä ja kiinnostusta, niin sitä ei vaan yksinkertaisesti tehdä.
- ☐ Tavoitteena rohkaista ihmisiä järjestämään toimintaa itse ja vapaaehtoisesti, laajentaa sellaista henkeä alueelle ja koko kaupunkiin.
- ☐ Uskotaan, että kaikki on mahdollista. Kalliossa se henki synnytti esim. 10 000 hengen korttelijuhlat.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta liikkeiltä

Perinteinen yhdistystoiminta ja hallituksen kokoukset eivät vaan vedä väkeä. Tekemisen etiikka on mukavaa vastapainoa istumiselle ja puhumiselle.

Vaikka paikallisen kaupunginosayhdistyksen kanssa ollaan yhtä mieltä monesta kehittämisen tarpeesta, näkemykset sopivista keinoista eroavat. Saatetaan olla sitä mieltä, että ehdottamamme asiat ovat ihan rikollista toimintaa.

Liike koetaan uhaksi, koska on vahvoja ennakkoluuloja ja tullut sukupolvien välisiä väärinkäsityksiä.

Jokainen sukupolvi ansaitsee oman vallankumouksensa. Meillä kipinä on toiminnan mielekkyydessä, että kaikki pääsevät tasapuolisesti ja heti käsiksi käytännön hommiin ilman hierarkioita. Se on meidän sukupolven juttu, toivottavasti seuraavakin sukupolvi aikanaan valitsee omansa.

Sukupolvien kuilut ovat ehkä enemmän saavutettavuudessa. Sitten kun päädytään samaan paikkaan, yhtäläisyyksiä löytyy kyllä heti. Esimerkiksi iäkkäillä ihmisillä on varmasti enemmän kokemuksia lähipalveluiden kuluttamisesta kuin nuorilla.

Paikallinen kaupunginosayhdistys on tehnyt hyvää työtä vuosikymmenet, mutta nyt toiminta on jämähtänyt

Jos joku on liian pitkään tehnyt hommia vertaan vaihtamatta, se ei ole hyväksi.

Ei ole varmaa, mitä kaikkea kaupunginosayhdistyksen valtaaminen aiheuttaisi.

Tämä on alueena erilainen, on tahtotilaa kehittyä ja muuttua.

Caset

7 **RAPPUMAINOKSET** Herttoniemessä kaupunginosayhdistyksen hallitukseen etsittiin uutta verta. Vaikka viereisellä Siilitiellä on tuhansia asukkaita, siellä ei ollut omaa kaupunginosayhdistystä eikä alueelta ollut Herttoniemen kaupunginosayhdistyksen toiminnassa paljonkaan ihmisiä mukana. Kaupunginosayhdistys sai selville, että alueen monien rappujen ovet olivat auki. Hallitus jakoi kaikkiin avoinna oleviin Siilitien rappuihin kutsut syyskokoukseen, yhteensä 160 kappaletta. Sieltä saatiinkin uusia ihmisiä mukaan kokoukseen ja hallituksen toimintaankin.[20]

20 Helsti, 2012

Kaupunginosatoiminnan muita haasteita

TEKIJÄT JA RESURSSIT Selvitystä varten tehtyjen haastatteluiden perusteella kaupunginosatoiminnan haasteista suuri osa liittyy murrokseen yhdistystoiminnassa ja sukupolvien välillä. Kaupunkikulttuurin tuotannon suurimpia hidasteita on alueellisen yhteistoiminnallisuuden vähyys. Näiden lisäksi käytännön hankaluuksina monilla toimijoilla on vapaaehtoisten vähäinen sitoutuminen. Niissäkin yhteisöissä, joissa tekijöitä riittää, muiden resurssien rajallisuus on usein jatkuva haaste.[21] Samankaltaisia vastauksia saatiin Helka ry:n syyskokouksen 2012 osallistujien kyselyssä (16 vastausta). Kyselyn mukaan eniten tukea tarvittaisiin kaupungin viranomaisiin vaikuttamiseen, asukastilojen hankintaan ja paikallistiedotuksen kehittämiseen. Neuvoja toivottiin myös historiatiedon koostamiseen ja tapahtumien järjestämiseen.

AKTIIVISUUDEN AALTOLIIKE Asuinalueen ikä ja muutokset paikallisessa ympäristössä vaikuttavat kaupunginosatoimintaan osallistumisen aktiivisuuteen. Siinä ohessa yhteisöjen toiminta usein seurailee vaihtelevalla nopeudella Tuckmanin vuonna 1965 muotoilemia ryhmän aaltoilevan elinkaaren periaatteita: muodostusvaihe, kuohuntavaihe, sopimisvaihe, hyvin toimivan ryhmän vaihe ja lopetusvaihe.[22]

VALINTATILANTEET Kaupunginosayhdistykselle tai -liikkeelle tulee väistämättä matkan varrella erilaisia haasteita ja valintatilanteita, jotka liittyvät pääasiassa seuraaviin teemoihin:

- toiminnan sisältö
- järjestäytyminen: tekemisen tavat ja asenteet
- imagon ja paikallisidentiteetin rakentaminen, viestintä
- kohtaamisten mahdollistaminen ja näkyvyys, yhteiset tilat
- yhteistyöverkostojen muodostaminen yrittäjien, toisten kaupunginosayhdistysten ja liikkeiden sekä muiden sidosryhmien kanssa
- vapaaehtoisten saaminen tekijäreserviksi, tehtävänjako ja johtaminen, henkilöristiriidat

Valintatilanteet on myös kuvattu puuna (kuva 4. sivu 59)

HELKA RY:N TUKI Yhdistystoiminnan murroksessa Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helkaan kohdistuu paljon odotuksia koordinoijana ja välittäjänä jäsenten kesken ja kaupunkiin päin. Helkan toimintaa ohjaa merkittävästi sen jäsenyhdistysten tyytyväisyys [23] ja koska Helkan jäsenkunta painottuu senioreihin, sen saattaa olla hankala reagoida kaupunginosatoiminnan sukupolvimurrokseen. Myös resurssien laajuudesta saattaa olla vääristynyt käsitys. Helkan toimintaa ohjaa ja johtaa oman työnsä ohessa hallitus, jossa on puheenjohtajan lisäksi Helkan jäsenistön keskuudesta valittu edustus kustakin kaupungin seitsemästä osa-alueesta sekä yksi asiantuntijajäsen. Päätoimisesti 79 yhdistyksen yhteisiä asioita ajaa kuitenkin vain kolmen hengen palkattu henkilökunta, joka koostuu toiminnanjohtajasta, viestintä- ja projektivastaavasta sekä IT-asiantuntijasta.

21 Snellman, 2012
22 Virtuaaliyliopisto, 2013
23 Helka ry, 2009

Kaupunginosatoiminnan järjestäytyminen

MONENLAISIA MALLEJA Kaupunginosatoiminnan järjestäytymisen mallit ovat monimuotoistuneet Helsingissä. Perinteisten, kaupungin päätöksenteossa virallisen aseman saaneiden kaupunginosayhdistysten toiminta painottuu jäsenmaksuja maksavaan jäsenkuntaan ja hallituksen työpanokseen. Yhdistystoiminnan rinnalle on noussut uudenlaisia järjestäytymisen malleja. Näitä ovat hallituksen rinnalla toimivat vapaamuotoisemmat toimintaryhmät ja järjestäytymättömät liikkeet.

JATKUVUUTTA Järjestäytyminen tukee jatkuvuutta, mikäli porukka pysyy aktiivisena ja uusia jäseniä tulee mukaan riittävän usein. Yhdistysmuotoisuus helpottaa myös tukien saamista ja rakenteet saattavat selkeyttää työnjakoa. Järjestäytymisen haasteina ovat toimijoiden sitouttaminen ja raskas byrokratia.

TÄSSÄ JA NYT Liikkeiden rakenteettomat ja projektimaiset työskentelytavat vapauttavat ja nopeuttavat ja toimintaa sekä mahdollistavat keskittymisen valinnan mukaan yksittäisiin teemoihin. Tällöin jatkuvuus perustuu tekijöiden omaan haluun sekä heitä mukaan sitouttavaan toimintaan. Liikkeet elävät tässä ja nyt. Ajankohtaisuutensa takia ne parhaimmillaan keventävät perinteisten kaupunginosayhdistysten paikallistoiminnan kehittämisen taakkaa.

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta kaupunginosayhdistyksiltä

- ☐ Kaupunginosayhdistys virallisena tahona on monessa suhteessa hyödyllinen: sen kautta on helpompi hakea lupia tapahtumiin, saada rahoitusta ja pitää pankkitiliä. Muuten prosessi alkaa tavallaan aina alusta, kun yksi tempaus on takana.
- ☐ Yhdistyksen kautta halutaan struktuuria ja uskottavuutta toiminnan rinnalle.
- ☐ Uuden yhdistyksen perustamisen sijaan voi myös yhdistyä olemassa olevaan yhdistykseen.
- ☐ Kaupunginosayhdistyskin voi toimia pitkälti kuten liike, varsinkin jos toiminta on projektiluonteista. Esimerkiksi käytännön toimintaan painottuvilla ryhmillä voi luoda järjestäytynyttä, mutta kevyttä toimintaa alueelle.
- ☐ Kun rakenteet on mietitty, sisältöä voi muuttaa ilman, että tarvitsee koko ajan miettiä miten homma toimii. Sillä tavalla yhdessä toimivaksi mietityt rakenteet ja käytänteet vapauttavat energiaa ideointityöhön ja muuhun kiinnostavaan.
- ☐ Riittävä vaihtuvuus kokoonpanossa tuo uskottavuutta ja osoittaa, ettei kyse ole “salaseurasta”. Tavoitteena voi esim. olla, että ainakin pari-kolme henkilöä hallituksesta vaihtuu vuosittain. Monessa yhdistyksessä on mainittuna säännöissäkin, että hallituksessa että samat henkilöt voivat olla hallituksessa vain rajallisen ajan.

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta liikkeiltä

- ☐ Mitä isompi organisaatio on, sitä selkeämmin tarvitaan joku, keneen otetaan yhteyttä, kun ei tiedetä miten toimia. Pienessä porukassa on vapaampaa, kun tekijät ja roolit ovat näkyvissä selkeämmin.
- ☐ Liikkeen perustaminen vaati käytännössä vain Facebook-sivujen avaamisen. Sen jälkeen on järjestetty teemoittain tapaamisia ja tempauksia.
- ☐ Toiminta on täydelliseen avoimuuteen perustuvaa: kuka tahansa voi liittyä ryhmiin, nähdä ohjeet ja tulla tekemään.
- ☐ Liikkeet elävät vain niin kauan kuin liikettä jatkuu. Kaikki on selkeästi kiinni ainoastaan mukana olevista ihmisistä. Eli vain sellaista toimintaa tulee tehdyksi, mihin löytyy porukasta innokkaita ja halua.
- ☐ Liike on vain kanava, joka tuo ihmisiä yhteen, ei sen enempää. Toki mukana on paljon ihmisiä, joilla osaamista ja kokemusta toimia yhdessä, mikä helpottaa valtavasti.
- ☐ Puheenjohtajaan verrattuna liikkeen tai ryhmän perustajalla ei ole päätöksentekovaltaa. Johtajuus määrittyy sen mukaan, kuka tekee eniten. Muutenkin yritetään välttämään sitä, että joku tietty tyyppi päättää. Mennään sen mukaan, mitä enemmistö kannattaa.
- ☐ Liikkeillä on samanlaisia kaupunkikehittämisen haasteita kuin yhdistyksissä. Kuitenkin verkostomaisuus auttaa, ja se, että voi tehdä projekti kerrallaan.
- ☐ Liikkeen kustannukset ovat minimaaliset eikä ole raskasta organisaatiota, hallitusta. Se mahdollistaa paljon.
- ☐ Kun on saatu säännönmukaisuutta, toiminta voidaan yhä pitää auki uusille mahdollisuuksille, keloille, toimijoille ja nopealle toimijoiden rotaatiolle. Kokeiluelementti on jatkuva tavoite. Traditioitakin voi olla hyvä uudistaa tietoisesti, jottei jumiuduta vanhaan. Esimerkiksi jo tilaisuuden tai tapahtuman sijainnin muuttaminen tuo vaihtelua.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta kaupunginosayhdistyksiltä

Yhdistyksen toiminnassa on byrokratiansa, kun taas vapaamuotoisten ryhmien riskinä on, että muodostuu ikään kuin kaveriporukka, johon uusien saattaa olla vaikea päästä mukaan. Jos puhutaan paljon henkilökohtaisia asioita, saattaa helposti tulla ulkopuolinen fiilis.
Yhdistyksiä säätelee esim. yhdistyslaki. Liikkeitä ei säätele muu kuin innokas tahto.

Liikkeet haluavat pitää hauskaa, eivät sitoutua sääntöihin.

Yhdistysten työssä pitkäjänteisyys keskeistä, kuten kaupungin virallisten elintenkin toiminnassa.

Jäsenet antavat hyvin vähän. Maksavat jäsenmaksun, osallistuvat mielenkiintoisimpiin tapahtumiin. Syys- ja kevätkokouksissa jäsenet eivät ole suuremmin mukana.

Hallitusvastuuseen ei ole helppo löytää porukkaa. Vaatii henkilöltä aktiivisuutta ja aikaa, jotta asadaan päätösvaltaisia kokouksia.

6–7 vuotta sitten toiminta täällä oli vähäistä ja harkitsimme jo yhdistämistä naapurikaupunginosan kaupunginosayhdistykseen. Nyt he taitavat jo olla meille vähän kateellisia.

Kun alkuun kaupunginosatoiminta täällä oli tosi riitaista, ulkopuolisen säätiön paikalliskehittämisen hanke on tuonut uutta uskoa alueen ihmisille. Nykyään tapahtuu muutenkin kuin hankkeen tai kaupunginosayhdistyksen aloitteesta.

Perinteinen yhdistystoiminta on tullut tiensä päähän viimeisen viiden vuoden aikana. Ihmiset eivät kaipaa sitoutumista eikä heillä ole tarvetta olla mukana ihan kaikessa, vaan haluavat mieluummin toimia jonkun yksittäisen asian puolesta. Siksi yhdistyksessä toiminen koetaan liian isona palana.

Liike on lisännyt vipinää alueella. Sillä on kehittämisajatuksia, aktiivisia ihmisiä, jotka monessa mukana. Jotakin on jo toteutettukin.

Hyvä, että liikkeitä nousee, ne tuulettavat pohtimaan perinteisen toiminnan ideaa. Että tarvitseeko tehdä ihan samoja asioita ja ihan samalla tavalla kuin viimeisinä 30 vuotena.

Liikkeet luovat uskoa tulevaan nyt kun kaupunginosayhdistyksen nuorimmallakin on jo harmaa parta. Toivottavasti liikkeestä löytyy yhdistykseen jatkajiakin.

Omaehtoisuuden ja itseohjautuvuuden myötä monia tärkeitäkin asioita jää tekemättä. Se on raakaa siinä mielessä, että perinteiset toimikunnat toisivat enemmän jatkuvuutta. Mutta kun katsoo niiden perinteisten toimikuntien toimintaa, eivät ne oikeastaan tee paljon itse, suunnittelevat ja ottavat kantaa.

Näkemyksiä ja mielipiteitä liikkeiltä ja muilta haastateltavilta

Mutta miksei kaupunginosayhdistyskin alueella riittäisi, jos sillä olisi enemmän jäseniä, eri koneistolla. Esimerkiksi, jos heidän Facebook-ryhmänsä ei olisi niin alkeellinen. Sitä kautta ei vaan ole ollut sellaista porukkaa, joka voisi järjestää mitä vain mieleen tulevaa ja olisi matala kynnys osallistua. Avoimuus ja läpinäkyvyys on tärkeää.

Tapahtuman järjestämisessä tuli mukaan ihan uusiakin tyyppejä, jotka ottivat kuitenkin tosi isot roolit. Kaikki voivat tehdä kaikkea. Se on välillä kaoottista sekoilua, mutta toisaalta dynaamista ja lisää motivaatiota.

Meille on jo muodostunut tiimejä. On jo esim. lasten tapahtuman järjestäjäporukka. Näitä alkaa ehkä pikkuhiljaa syntymään, muttei ole mitenkään kauhean järjestäytynyttä.

Liike innostanut mukaan myös sellaisia, jotka eivät ole olleet tarttuvia. Se ei ole yhdistyksen tavoin niin sitova, vaan talkoisiin voi lähteä helposti verrattuna hallituksen jäsenyyteen. Ja olla sen jälkeen mukana ihan kaikissa talkoissa.

Liikkeellä ei ole toimintasuunnitelmaa. Haluttiin myös säilyttää päätösvalta irrallisena mistään muusta toimijasta. Meitä on kosittu kaupunginosayhdistyksen alle toimimaan. Kirkko myös ollut innoissaan ja halunnut sinne toimintoja mukaan. Emme kuitenkaan kaipaa sellaista, vaan ennemminkin olla vapaana.

Kritiikki meille voisi olla, että kuulutte kansanosaan, jolle kaikki on mahdollista. Haluamme, että kaikki on mahdollista kaikille. Resurssien jakamista, se on sitä.

Kaiken toiminnan, yhdistyksissäkin pitäisi keskittyä enemmän jäsenistön puolelle. Kun valitaan hallitus, jäsenistö ei koe enää vastuuta, vaan hallitus päättää ja tekee. Jäsenistö sen sijaan käy valittamassa vuosikokouksessa, sen sijaan että itse tekisi. Yhdistystoiminta vaatii puheenjohtajan. Pelätään, että sellainen romahduttaisi liikkeen toiminnan.

Liike on jo ravistellut tätä aluetta miettimään itseään. Se vapauttaa alueen ilmapiiriä, yhdessä keskustelemalla mistä vain ideasta voi saada jotain aikaan.

En tiedä korvaavatko liikkeet kaupunginosayhdistyksiä. On hyvä, että on molempia.

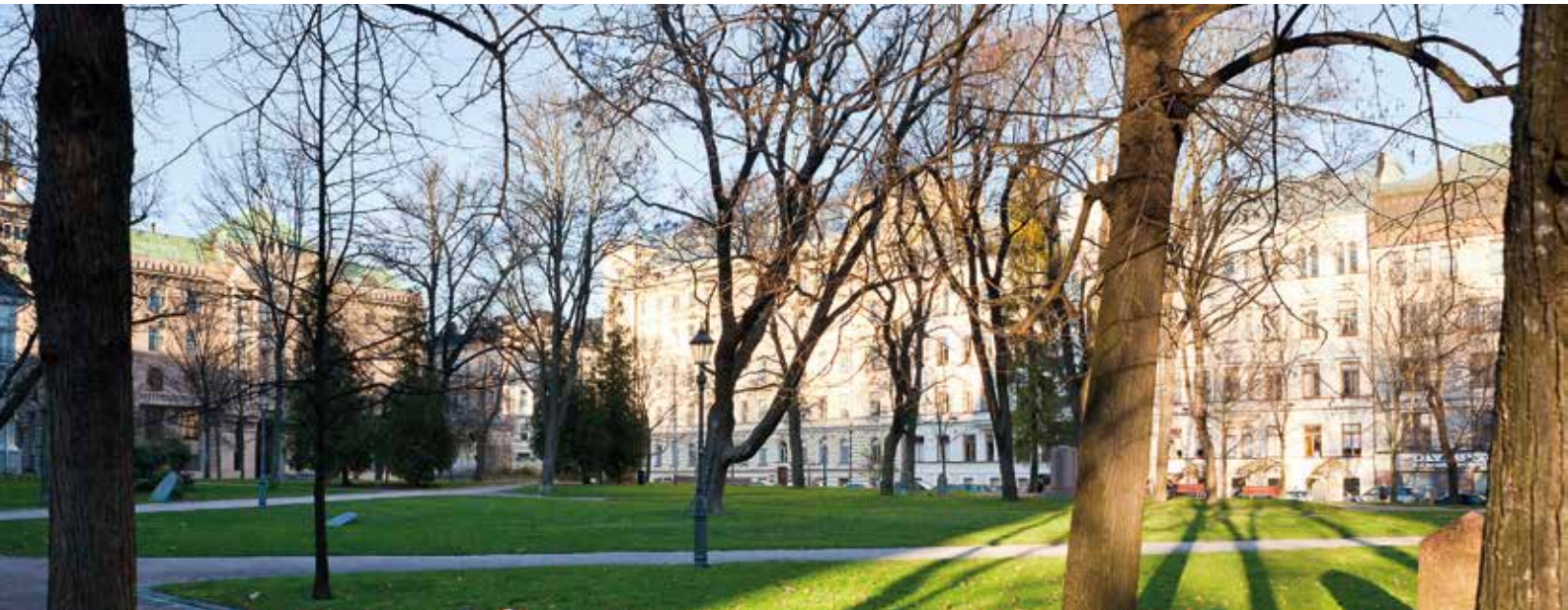

Caset

8 **LIIKKEEN PERUSTAMINEN** Kallio- ja Töölö-liikkeet lähtivät liikkeelle siitä, että Facebookiin avattiin liikkeiden omat sivut. Kummallakin liikkeellä oli hieman eri tavoite toiminnalleen, mutta pääperiaatteena oli kerätä näihin kaupunginosiin kiintynyttä porukkaa kehittämään alueelle uudenlaista, olemassa olevalle vaihtoehtoista, yhteisöllistä toimintaa. Molemmat ryhmät ovat keränneet tuhansien ihmisten fanijoukot ja järjestäneet tapahtumia kaupunginosissa. Toiminta jatkuu epämuodollisena Facebookin, avointen tapaamisten ja tapahtumien kautta. Myös Kannelmäki-liike polkaistiin käyttöön Facebookissa yhteisen tilan hankkimisen ympärille.

LARU-LIIKKEEN toiminta lähti keväällä 2012 liikkeelle siitä, kun Siivouspäivän myötä samanhenkiset ihmiset tapasivat toisiaan. Tapaamista edesauttoi se, että Siivouspäivää organisoinut Pauliina Seppälä antoi muiden Lauttasaaresta ilmoittautuneiden yhteystiedot. Myös Lauttasaari-Seurasta oli puheenjohtaja mukana. [24]

9 **ASUKASTALOJEN KOORDINAATTORIT** Asukastalon koordinaattorin myötä voidaan parhaimmillaan kehittää pohjaa kaupunginosayhdistyksenkin toiminnalle. Esimerkiksi Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki -kaupunginosayhdistyksessä Sosiaaliviraston avulla puoliksi asukastalolle ja puoliksi kaupunginosayhdistykselle palkattu koordinaattori on luonut uusia elastisia käytänteitä ja rakenteita, tilit ja systeemit. Nyt oikeasti ihmisten olisi helppo hypätä mukaan. Vaikka mentiin vähän byrokraattisempaan suuntaan, se auttoi toimintaa vakiintumaan. Koordinaattori toimii myös yhteyshenkilönä ja eteenpäin linkittäjänä aluetta koskevissa asioissa, joista ihmisillä tulee kysymyksiä.[25]

10 **TYÖRYHMÄT** Yhdistys voi perustaa hallituksen rinnalle vapaamuotoisia työryhmiä, jotka hoitavat käytännön aiheeseen liittyviä tehtäviä ja tiedotusta. Tällaisia teemoja voivat olla vaikkapa perheet, kaavoitus tai liikunta. Lauttasaari-Seurassa esim. kulttuurityöryhmä järjestää kuvailtoja ja tutustumiskierroksia alueella.[26] Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki -kaupunginosayhdistyksessä on toimintaryhminä Artova Kinon järjestäjät, viljelypalstavastaavat, Kuohu-lehden toimitusneuvosto sekä Kotikaupunkipolun tiimi. Vastuut liittyvät siis hankkeisiin ja tapahtumiin. Ryhmät toimivat usein itsenäisesti, mutta saavat hallitukselta taustatukea. Hallitus käsittelee sen sijaan mahdolliset taloudelliset päätökset yms. Erillisten ryhmien avulla kaikki voivat tehdä itseään kiinnostavia asioita hyödyttäen yhteistä etua. [25]

Yksittäisestä aiheesta kiinnostunutta porukkaa voidaan koota myös sähköpostilistalla, jossa on jaossa ajankohtaisia kaava-asioita. Sähköpostilistlle voi kuka vain aiheesta kiinnostunut ilmoittautua ja ajankohtaisista aiheista voidaan palaveerata porukalla. Usein esim. lausuntoja tekevät ihan yksittäiset henkilöt hallituksesta. Siksi Herttoniemessä on alettu kokoamaan kaavoitusteeman ympärille tällaista uutta laajemman osaamisen ja ryhmätyön mahdollistavaa porukkaa.[27]

11 **SESSIOT** Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki -kaupunginosayhdistyksen monet projektit potkaistaan käyntiin sessioissa. Niissä muodostetaan aiheelle tai idealle konkreettiset toimenpide-ehdotukset, ryhmät ja vetäjä. Ryhmän toimintatavat ovat vapaavalintaisia. Heille kerrotaan toimivista periaatteista ja siitä, että tukea on saatavilla, mutta ryhmä päättää itse miten haluaa edistää asiaa. Näin toimijat sitoutuvat oikeasti mukaan tekemiseen. Sessioita mainostetaan etukäteen netissä ja lappumainoksin. Malli on tuonut mukaan paljon sellaisia toimijoita, joita kiinnostaa teema, mutteivat aiemmin ole olleet mukana kaupunginosatoiminnassa. Sessioiden tarkoituksena on tuoda mukaan nimenomaan uusia, siksi niitä ei edes mainosteta hallitukselle. [25]

12 **HALLITUKSEN VALTAUS** Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki -kaupunginosayhdistys uudistui vuonna 2008 siten, että yhden pihan aktiivijoukko meni silloisen kaupunginosayhdistyksen vuosikokoukseen ja äänesti toisensa hallitukseen eli teki tavallaan valtauksen. Muita kanavia yhdistyksen toimintaan mukaan pääsemiseksi ei ollut olemassa. Siitä toiminta alkoi pikkuhiljaa tulla avoimemmaksi.[25] Vastaavanlainen uudistus tapahtui Malminkartanossa loppuvuodesta 2012, kun demokratiapilottiehdotuksen ympärille muodostunut Mainio Maltsu -liike toi paljon uusia toimijoita Malminkartanon asukasyhdistyksen hallitukseen.[28]

13 **UUDET YHDISTYKSET** Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki -kaupunginosayhdistyksen kulttuuri- ja asukastalo Kääntöpaikan epävirallinen toimintaryhmä muutettiin kesällä 2012 yhdistykseksi. Muutoksen myötä osa toimijoista on jäänyt pois, sillä he eivät kaivanneet yhdistyksen byrokratiaa. Toisaalta uusia ihmisiä tuli vastaavan verran mukaan. Yhdistyksessä odotellaan mielenkiinnolla, mitä tapahtuu: tässä on tavallaan suora näkökulma liikkeen muuttumisesta yhdistykseksi. Nyt asukastilojen hallinnalla on paremmat toimintaedellytykset, mutta paljon tekemistä rakenteissa. [25]

Töölössäkin ollaan parhaillaan rekisteröimässä Töölö-Seuran ja Töölö-liikkeen rinnalle uutta kaupunginosayhdistystä Töölön kaupunginosat – Töölö (ry). Yhdistyksen toiminta painottuu ammattitaitoa omaaviin jaostoihin. Töölöläinen-lehti tulee olemaan yhdistyksen virallinen tiedotuskanava.[29]

24 Kummu, 2013
25 Kareinen ja Vanhala, 2012
26 Elomaa, 2012
27 Helsti. 2012
28 Helka ry, 2013; Holttinen, 2012
29 Haukanhovi, 2013

Kaupungin luonne ja menestyvät kaupunginosat

VAIHTO JA ELINVOIMAISUUS Kaupungit on kehitetty alun perin mahdollistamaan ideoiden, ystävyyden, tavaroiden ja taitojen vaihdon. Siihen, kuinka hyvin tämä vaihtosuhde toimii, vaikuttavat kaupungin taloudellinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja ekologinen elinvoima. Oleellinen vaihdon alusta on julkinen tila, joka tarjoaa mahdollisuuden jokapäiväisiin kohtaamisiin ja informaatiovirtaan.[30] Kaupungit kaupunginosineen eivät ole koskaan valmiita. Säilyäkseen elinvoimaisina niiden on tärkeää uudistua, kuten ne ovat aina tehneetkin. [31]

HOUKUTTELEVA KAUPUNKI Asukkaat, yritykset ja matkailijat ovat aiempaa vapaampia liikkumaan mielensä mukaan.[31] 2000-luvulla kaupunkialueet ovat alkaneet kilpailla varsinkin luovan työnsä kautta taloutta hyödyttävän ns. luovan luokan (creative class) houkuttelemisesta alueelleen. Osaavien ja luovien ihmisten osuus kaupungin asukkaista, sekä kaupungin taito houkutella, kehittää ja saada käyttöön näitä kykyjä, vaikuttavat kaupunkien taloudelliseen menestykseen. [32]

ELÄMÄNTYYLIT Elämäntavan ja elämäntyylin lisäksi paikasta on tullut uudella tavalla merkittävä asia, vaikka moni luuli paikallisuuden merkityksen katoavan globalisaation myötä.[33] Kun yhä useammat yhteisöt ovat siirtyneet kasvokkain kohtaamisesta verkkoon, arjen etäisyydet pidentyneet, tuotanto sekä palvelut keskittyneet aiempaa suurempiin ja kaukaisempiin yksiköihin, läheltä löytyviä asioita on alettu uudelleen arvostaa. Paikasta on tullut avain taloudelliseen ja sosiaaliseen menestykseen. [32]

Uudistuvat kaupunginosat

VIRKEÄNÄ SÄILYMINEN Kaupungin säilyminen elinvoimaisena edellyttää niin mielikuvien, toiminnan kuin fyysisen ympäristönkin jatkuvaa päivittämistä. Yksittäisissä kaupunginosissa tämä voi tarkoittaa esim. monipuolistavaa täydennysrakentamista, paikallisidentiteetin vahvistamista tai uusien palveluntarjonnan ratkaisujen etsimistä.

Kaupunginosien uudistuminen tulisi nähdä pelkän täydennysrakentamisen sijaan laajempien projektien kokonaisuutena, jossa kehitetään fyysisen rakenteen lisäksi myös alueen taloudellista ja sosiaalista pohjaa.[34] Tämä tarkoittaa siis myös kaupunkialueen toimintasisältöä ja luonnetta. Kuten muissakin yhteyksissä, uudistuminen voi edetä joko shokin, houkutusten tai määrätietoisen vision kautta.[35] Ennakoivassa ja pitkäjänteisessä uudistuksessa kyetään äkkinäistä ja reagoivaa kehitystä laajemmin hyödyntämään erilaisia voimavaroja.

LÄHEISYYS KASVAA Helsingissä asuntotarpeen oletetaan jatkavan kasvuaan muuttoliikkeen ja väestörakenteen kehityksen vuoksi. Kaupunkitalouden, palveluiden saavutettavuuden ja päästötavoitteiden takia uusi, noin vuodeksi 2016 valmistuva yleiskaavatyö lähtee tarpeesta sovittaa liikenne ja maankäyttö entistä tiiviimmin toisiinsa.[36] vAsuntorakentamisen tarve kerrosneliöinä vastannee rakentamisen tiiviydestä riippuen noin kymmentä Etu-Töölöä tai 23 Latokartanoa.[37] Lisärakentaminen tarkoittaa tiivistymistä, sitä että jatkossa tullaan elämään yhä enemmän lähekkäin. Samalla kasvava asukaspohja helpottanee palveluiden turvaamista.

KORJAUSTARVE Tilastokeskus arvioi, että vuoden 2010 asuntokannasta yli puolet oli rakennettu 1960-80 -luvuilla. Alueiden rakentamisen yhteydessä toteutettiin myös palvelut, ostoskeskukset sekä kadut ja aukiot. Nyt nämä rakenteet alkavat tulla korjausikään, ja monin paikoin myös asuntotyypit, palvelut ja toimintamahdollisuudet kaipaavat päivittämistä.[31] Kaupunginosat tulevat siis lähitulevaisuudessa uudistumaan tavalla tai toisella.

SUUNNITELMALLINEN KAUPUNGINOSATOIMINTA Usein kaupunginosatoiminnan huomio on vahvasti jokapäiväisissä askareissa. Tällöin pitkän aikavälin suunnitelmia ei välttämättä tule tehtyä.[38] Tällaisten suunnitelmien toteutumista uhkaavat myös epävarmuus tilojen, rahoituksen ja mahdollisen henkilökunnan käytettävyydestä. Lisääntynyt rahoituksen projektiluonteisuus pätkii tekemistä entisestään.[39]

OMAN ALUEEN KOHENTAMINEN Kaupunginosan toimijoiden kannattaisi kuitenkin valmistautua päivittämään aluettaan tuleviin tarpeisiin. Aktiivinen kaupunginosatoiminta voi nostaa alueen paikallisen fyysisen ympäristön arvostusta, vahvistaa paikallistaloutta ja alueen sosiaalista pääomaa. Kaikki tämä tukee kaupunginosien elinvoiman ja alkuperäisen luonteen säilymistä ja hedelmällistä yhteyttä kaupungin viranomaisiin päin mahdollisissa muutoksissakin. Erityisen aktiivisessa kaupunginosassa voidaan laatia omatoimisesti kehittämisaloitteita tai suunnitelmiakin kaupungin käyttöön.

Kaupunginosan imagon ja paikallisidentiteetin rakentuminen

PAIKAN LAATU Luova luokka valitsee asuinpaikkansa nimenomaan “paikan laadun” eli rakennetun ja luonnonympäristön, siellä kohdattavien ihmisten sekä tarjolla olevan toiminnan ja tapahtumien perusteella.[32] Näistä sosiaalinen ympäristö on eniten julkiseen tilaan houkutteleva tekijä – ihmiset hakeutuvat yleensä toistensa seuraan.[40]

AISTIT JA TUNTEMUKSET OHJAAVAT Vaikka kaupunkeja suunnitellaan pitkälti teknisestä näkökulmasta, varsinainen mielikuva alueesta rakentuu useiden eri aistien ja tuntemusten yhtälönä.

30 Mean ja Tims, 2005
31 Aalto-yliopisto, 2012
32 Florida, 2002
33 Demos Helsinki, 2012
34 Ahlava, 2012
35 Landry, 2006
36 Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, 2013
37 Piimies, 2013
38 Vanhala, 2012
39 Klinga, 2012
40 Gehl, 1987

Mielikuva määrää, kuinka paikassa viihdytään ja siten vaikuttaa paikan sosiaaliseen, jopa taloudelliseen menestykseen.[41] Luovan luokan asuinpaikan valinnan motiivina ei ole enää vain työpaikka, vaan päätökseen vaikuttavat yhä enemmän elämäntapaa tukeva monipuolinen, autenttinen ja vahvan identiteetin ympäristö. Valintaa helpottavat työmarkkinoiden sekä kodin ja työpaikan välisten "kolmansien tilojen" monipuolinen tarjonta sekä sosiaalinen vuorovaikutus näennäisesti tuntemattomienkin ihmisten kanssa. [42]

VAHVA LUONNE Vahva paikallinen identiteetti tarkoittaa, että alueella on selvä oma luonne, joka erottaa sen muista alueista. Paikallisidentiteetti tuo tuttuuden tunnetta ja sitoo ihmisiä paikkaan. Se myös lähentää alueen tuntemattomienkin ihmisten yhteyttä toisiinsa ja siten madaltaa kynnystä kanssakäymiselle. Vahvan paikallisidentiteetin alueen asukkaat ovat todennäköisesti kiinnostuneita asuinalueestaan ja valmiita myös myötävaikuttamaan sen kehittymiseen.[43]

KIINNOSTAVA MIELIKUVA Imagolla tarkoitetaan ulkoista identiteettiä eli yleistä kohteen fyysisistä ominaisuuksista, toiminnoista ja ihmisistä muodostunutta mielikuvaa. Kaupungin imago kuvaa, miten muut kokevat kaupungin ja mistä he sen tuntevat. Imago voi olla myönteinen, kielteinen tai mitäänsanomaton. Imagoasioiden yhteydessä puhutaan myös vetovoimatekijöistä tai houkuttelevuudesta, joilla tarkoitetaan niitä myönteisiä asioita, jotka saavat yrityksiä ja henkilöitä hakeutumaan kaupunkiin.[44] Jokaisen alueen pitää itse löytää paikalliset ratkaisut haasteisiinsa. Tällä tavalla on syntynyt monia kansainvälisesti kiinnostavia, uniikkeja alueita. [45]

41 Landry, 2006
42 Florida, 2002
43 Yhdyskuntasuunnittelun tutkimuskeskus, 2013
44 Virtanen, 1999
45 Landry, 2006

Mielikuvan muodostuminen kaupunginosatoiminnasta

TEKEMISEN MEININKI Brändin näkökulmasta kolme tärkeintä edellytystä järjestön toiminnassa ovat selkeä päämäärä, kohderyhmä ja runsas viestintä.[46] Mielikuvat alueesta ja sen toiminnasta sekä näiden toiminnan näkyvyys ja siitä viestiminen vaikuttavat kaupunginosatoimintaan osallistumiseen. Vahva paikallisidentiteetti ja paikallisten ihmisten ylpeys omasta alueesta rohkaisee ottamaan selvää alueen toiminnasta ja ryhtymään toimiin sen kehittämiseksi. Vahvan paikallistunteen onnistunut viestiminen muille saattaa jopa olla kaupunginosatoiminnan vireyden salaisuus. Haastatteluissa selvisi, että tunnettu tekemisen meininki alueella saattaa rohkaista ihmisiä varta vasten hakeutumaan mukaan alueelle ja kaupunginosatoimintaan. Tämän ohella ulkoiset olosuhteet, kuten fyysinen ympäristö ja kohtaamispaikkojen saatavuus saattavat joko helpottaa tai vaikeuttaa toimintaa.

PAIKALLISYLPEYDEN LÄHETIT Kaupunginosayhdistyksellä tai -liikkeellä sekä alueen kaikilla toimijoilla on oma roolinsa paikallisylpeyden ja -tiedon välittämisessä. Tehokkaat kaupunginosakohtaiset viestintäkanavat ja tutut kohtaamispaikat helpottavat tätä työtä. Jo pelkkä läsnäolo yhteisissä tiloissa ja paikallisten palveluiden käyttäminen elävöittävät kaupunginosaa.

46 Malmelin, 2013

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Alueesta syntyy parhaimmillaan mielikuva, että täällä pistetään yhdessä paikat kuntoon ja että ihmiset voivat vaikuttaa.
- ☐ Toiminnan pitää lähteä alueesta itsestään – kaikki kaupunginosat joutuvat keksimään pyörän itse uudelleen.
- ☐ Jos kaupunginosayhdistyksessä on tarjolla vain yhdenlaista toimintaa, se saattaa leimata koko paikkaa.
- ☐ Erilaiset osa-alueet ja toimijat rinnakkain muodostavat hedelmällisen kokonaisuuden
- ☐ Koetettu välttää vastarannan kiisken roolia. Ennemminkin välitetään tietoa kuin otetaan kielteinen kanta.
- ☐ Hyvä kello kuuluu kauas: kannattaa keskittyä onnistumisiin ja positiivisiin asioihin.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Kaupunginosayhdistyksemme on ilmeisesti hyvämaineinen, mutta kuitenkin eräänlainen harmaa eminenssi, taustalla. Ne jotka eivät mukana, eivät varmaan tiedä meistä mitään.

Alueen imago parantunut, mikä helpottaa ihmisten ylpeyttä. Alueen ihmisillä on myös tieto, että se on kaupunginosayhdistyksen ansiota. Ihmiset varta vasten hakeutuvat tänne.

Moni iäkkäämpi kertonut, että on nykyään paljon ylpeämpi kaupunginosastaan, ja että he myös kehtaavat sanoa sen ääneen.

Alkuasukkaat kaikki ovat muuttaneet tänne yhtä aikaa. Alkuun oli todella reipasta aktiivisuutta, sitten on väsytty, hiivuttu, riitauduttu. Nyt ollaan nousussa.

Kun tekemiseen saadaan noste, homma helpottuu ja porukka suorastaan tunkee mukaan.

Moni kaupunginosatoiminnan taho tekee sen virheen, että pyrkii olemaan liian elitistinen, paremman väen äänitorvena.

Kaupunginosatoiminnon imago on aika pitkälti profilointikysymys: haluaako yhdistys olla puuhakeskus vai mikä.

Yritetty pitää toiminta avoimena, että eri alueita ja identiteettejä mahtuu. Erilaisuus oikeastaan muodostaa kiinnostavan yhtenäisyyden.

Kun kaupunginosayhdistys ei ole vaaleilla valittu instanssi, ei ole valmiiksi annettua tehtävää. Jotta voitaisiin edustaa asukkaita, tarvittaisiin heiltä palautetta. Tulee harmillisen vähän yhteydenottoja, toiveita ja ideoita. Jos ei tiedetä, mitä asukkaat haluavat meidän ajavan, niin ei voida edustaa kaupunginosaa.

Kaupunginosayhdistyksen toiminnan laajennuttua on tullut vähän instituutiomeininki, kysytään, että “miksi ette ole tehneet enemmän lausuntoja”. Kyllä katsomme ennemminkin kokonaisuutta, kuin vain yhtä bussilinjaa. Harva myöskään haluaa käyttää siihen aikaansa. Niitä tehdään toki, muttei siitä ehditä viestiä. Eikä siitä että miten paljon ne vievät aikaa.

Meiltä puuttuu henkilö, joka viestisi nimenomaan hallituksen toiminnasta. Nyt kaikki toimintamme näkyy vain tapahtumien kautta, mikä on iso puute.

Ainahan ihmiset kritisoivat, moni asia koetaan niin helpoksi. Asukkaiden mielessä usein hämärtyy se, mihin kaupunginosayhdistys resursseillaan pystyy.

Olen ollut jonkin verran mukana näissä kaikissa erilaisissa paikallisissa ryhmissä ja kutsunut porukkaa mukaan. Sitä se on vaatinut, jotta on saatu nämä kaikki innostuneet mukaan.

Perinteisen kaupunginosayhdistystoiminnan ongelma on se, että niissä kuuluu vain muutaman ihmisen ääni. Silti he eivät esittele itseään kunnolla sosiaalisessa mediassa, ei niitä ihmisiä löydä eikä pääse lähestymään.

Caset

14 **VUODEN KAUPUNGINOSALAINEN** Vuoden kaupunginosalaisen valinnalla voidaan nostaa esiin kaupunginosan saavutuksia ja hyviä esimerkkejä paikallisesta aktiivisuudesta ja oma-aloitteisuudesta. Malminkartanossa tunnustus on jaettu vuosittain jo neljä kertaa. Sen on saanut esim. alueen kehityksestä kiinnostunut koulun rehtori. [47]

15 **IMAGON UUDISTAMINEN** Itä-Pasila iskuun! -liike syntyi puhumaan Itä-Pasilan kaunistamisen, elävöittämisen ja paikallisylpeyden puolesta. Toiminta alkoi kolmella kaikille avoimella työpajalla marraskuussa 2011 ja jatkui osana designpääkaupunkivuotta 2012 mm. tuulipukudiscon, parkourin sekä esim. pesugraffiti- ja kaupunginosarappityöpajojen muodossa. Sittemmin liike on saanut rahoitusta myös demokratiapilottihankkeena.[48]

16 **TEEMAHUPPARIT JA T-PAIDAT** Roihuvuori-huppareilla oli kova menekki. Nyt Mellunmäessä on kehitteillä kaupunginosan oma paita. [49]

17 **YHTEISLÄHTÖ SIENIRETKELLE** Pikku Huopalahti seura ry järjestää joka syksy suositun yhteislähdön Vihtiin sienestämään. Perillä pääsee tutustumaan sienestyksen, grillauksen, saunomisen ja yhdessäolon ohessa kaupunginosayhdistyksen tekijöihin. [50]

47 Haggren ja Moisander, 2012

48 Itä-Pasila iskuun, 2013
49 Lehto ja Mikkelä, 2012; Klinga, 2012
50 Pohjanvirta ja Lindholm, 2012

Kaupunginosatoiminnan viestintä

NÄKYVYYS Kaupunginosayhdistyksen tai liikkeen on oltava näkyvästi esillä houkutellakseen laajan tekijä- ja osallistujajoukon toimintaansa mukaan. Näkyvyyde puute alueella tulkitaan usein niin, ettei toimija ole paikallisten omalla asialla. Kaupunginosatoimijoiden haasteena onkin olla samaan aikaan sekä paikallisesti huomattu, tunnettu ja helposti lähestyttävä että solmia suhteita myös ulkopuolisiin toimijoihin ja olla vakuuttava kaupungin hallinnon suuntaan. [51]

VIESTEJÄ ULOSPÄIN Mitä useampi kanava tiedottamisessa ja viestinnässä on käytössä, sitä laajempi on kohderyhmä. Viestintä on toiminnan ohella paikallisen kaupunginosatoiminnan keskeisin näyteikkuna. Oikeastaan kaikessa vapaaehtoistoiminnan kohtaamisissa on kyse viestinnästä.[52] Monipuoliset viestintätaidot sekä rakentavan vuorovaikutuksen ja käytöstapojen hallitseminen ovat nykypäivän avaimia vaikutukselliseen kaupunginosatoimintaan.

PROMOAMISTA KÄSITYÖNÄ Uudenlaista kaupunginosatoimintaa aluetta markkinoidaan usein myös rajojen ulkopuolella. Vaikka viestinnässä on yhä ammattimaisempaa osaamista, kaupunginosatoiminnassa pienuudesta kannattaa yrittää hyötyä.

Resursseiltaan pienten toimijoiden verkoston vahvuuksia ovat, että tehdään käsityönä promoamista, soitetaan jokaikiselle toimittajalle, jokaiselle lehdelle annetaan räätälöity kulma, tarjotaan jo valmiiksi haastateltavia, esitetään valmiiksi ihmisiä tarinoineen ja kuvineen tartuttavaksi, soitetaan ovikelloa, laputetaan rappukäytäviä – tehdään ihan kaikki. Vaihtoehtona siihen, että esim. Stockmann tekee kampanjan, sillä on ihan eri aseet. Meidän ei missään nimessä kannata yrittää pärjätä samoilla aseilla. [53]

51 Kareinen ja Vanhala, 2012
52 Pessi, 2011
53 Anna Pakarinen, 2012b

MONELLA KANAVALLA Imagonrakentaminen ja viestintä vaativat joko osaamista ja aikaa tai ainakin runsaasti positiivista henkeä ja toimivaa puskaradiota. Kaupunginosatoiminnan perinteisiä tiedotuskanavia ovat asukastilat, lehdet, kirjeposti, pylväsmainonta ja edustaminen erilaisissa tilaisuuksissa. Näistä kanavista etenkin tapahtumien julisteiden näkyvyys katutilassa on tärkein edellytys erilaisten kohderyhmien osallistamiselle.[51] 1990-luvun lopulta eteenpäin kaupunginosayhdistykset ovat myös perustaneet kaupunginosien kotisivuja nettiin, pääosin Helkan tarjoamaan järjestelmään. 2000-luvun puolivälin jälkeen sosiaalinen media on tullut yhä keskeisemmäksi osaksi päivittäistä tiedottamista, keskustelua ja konkreettista asioihin vaikuttamista.

UUSIA TAITOJA TARVITAAN Viestinnän kanavat ja välineet ovat monipuolistuneet ja viestintä painottuu aikaisempaa enemmän kuviin. Viestinnän uusien välineiden käyttö edellyttää niihin tutustumista, raakaa opettelua sekä usein myös vertaistukea, kaiken ikäisille. Mitä nuoremmasta henkilöstä on kyse, sitä suuremmalla todennäköisyydellä hän on tutustunut uusiin välineisiin jo opintojensa, työnsä, harrastustensa tai tuttaviensa parissa. Vanhemmilta ikäryhmiltä se edellyttää henkilökohtaista päätöstä ja oma-aloitteisuutta.

TUTTU KUTSUU MUKAAN Valtavan tietotulvan keskellä huomio kiinnittyy itselle läheiseltä tuntuviin aiheisiin. Siksi läsnäolo paikallisten arjessa, kasvokkain kohtaamiset ja näkyvyys katutilassa helpottavat tiedonkulkua sukupolvien välillä ja uusien toimijoiden mukaan tuloa tekniikasta riippumatta. Kaupunginosatapahtumatkin ovat hyvä tapa lisätä kaupunginosayhdistyksen näkyvyyttä alueella, rohkaista ihmisiä olemaan konkreettisesti mukana tekemisessä ja kysymään toiminnasta lisää. Myös paikallistarinoiden näkyväksi tuominen on tärkeää. [54]

54 Asunta, 2013; Laundry, 2006

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Eri kohderyhmien saavuttamiseksi tiedottaminen olisi hoidettava sekä sähköisesti että paperilla.
- ☐ Se, miten esittelet itsesi ihmiselle ja tuot omat jutut julki yhteisestä toiminnasta, luo käsityksen siitä, mitä porukassa voisi itse tehdä.
- ☐ Ei voi olla toimintakykyinen lähidemokraattisesti, jollei ole tietoa oman alueen asioista.
- ☐ Arabianrannassa kaupunginosayhdistyksen viestinnän pääperiaatteeksi otettiin kokonaisvaltaiset tapahtumat, jotka yhdistäisivät aluetta ja sen toimijoita. Sen lisäksi on aktiivista kontaktointia ja mahdollisimman pitkälle kaiken tiedon avaamista. Kaupunginosasivulla ja Facebookissa on tärkeää, että viestintää ylläpidetään usein ja isolla porukalla.
- ☐ Paikalliset pienetkin myyntiliikkeet voivat olla tehokas kanava tiedottamiseen välittäessään sanaa kaupunginosan toiminnasta asiakkaillensa.
- ☐ Kaupunginosatoiminta tarvitsee kasvot. Siitä näkee, että toiminta on totta. Toisaalta, jos on liian näkyvät kasvot, ne voi olla hankalaa pitää erillään politiikasta.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Kokemuksen myötä on ymmärtänyt, miten paljon tapahtumia pitää mainostaa. mm. elävässä joulukalenterissa meillä oli tavallaan 24 erillistä tapahtumaa.

Hienot julisteet tekevät kuulema luotettavan vaikutelma. Toisaalta ne saattavat antaa resursseihin nähden todellista institutionaalisemman mielikuvan. Vapaaehtoisia tekijöitä tarvitaan silti.

Olemme keskittyneet tekemiseen, jäsenrekrytointi perinteisessä mielessä puuttuu.

Kaupunginosalla ei ole selkeätä keskustaa eikä se ole riittävän tiivis. Kun pääosa palveluista on kahden kilometrin päässä hypermarketissa, asiointi hoidetaan usein autolla.Tämä kaikki vaikeuttaa tiedottamista alueella, ihmisiä on myös vaikea kerätä yhteen.

Uudenlaisessa markkinoinnissa ei enää uskota tarjouskampanjoihin. Nykykuluttaja on aika älykäs, tietää että mitä tahtoo. Ostopäätös perustuu ennemminkin tietoon, siksi halutaan kertoa ihmisistä tuotteiden takana uutisina. Rivien välistä ihmiset kyllä ymmärtävät, että sinne voi mennä ja ostaa.

Caset

18 **NÄYTEIKKUNAT** Asukastalojen näyteikkunapinnat sopivat hyvin paikallisiksi ilmoitustauluiksi. Kuka tahansa voi tehdä ilmoituksen ja tulla sisään kiinnittämään sen ikkunaan. Ilmoitukset ovat tarkoituksella tekijöidensä näköisiä: niitä on käsin askarrelluista kiiltäviin painettuihin julisteisiin. Ulkotiloissa olevaa ilmoitustaulua seuraavat hyvin eri ikäiset ihmiset ohi kulkiessaan. Ikkunailmoitustauluihin voi tutustua esim. Arabianrannan Kääntöpaikalla ja Hertsikan Pumpussa.

19 **ALUEFOORUMI** Alue- tai asukasfoorumi on kansalaislähtöinen vuoropuhelu- ja osallistumiskonsepti, jota kaupunginosayhdistykset ovat koollekutsuneet useissa helsinkiläisissä kaupunginosissa 1990-luvun puolivälistä lähtien. Foorumit kokoontuvat yleensä 4-6 kertaa vuodessa iltaisin omassa kaupunginosassaan kulloinkin erikseen valitun aiheen, kuten alueen palveluiden, kaavoituksen, turvallisuuden tai viherympäristön hoidon ympärille. Tarkoituksena on päätöksenteon sijaan puhtaasti tiedonvälitys, monipuolinen keskustelu ja ideointi. Tilaisuuksiin kuuluu yleensä pari viranomaisten tai asiantuntijoiden alustusta ajankohtaisista hankkeista. Foorumit ovat avoimia tilaisuuksia, joissa väki voi vaihtua runsaastikin tilaisuudesta toiseen. [55]

20 **VANHOJEN KUVIEN ILLAT** Lauttasaaressa on järjestetty vanhojen kuvien iltoja, joissa seinälle on heijastettu Kansallisesta audiovisuaalisesta arkistosta hankittuja digitaalisia kuvakopioita alueelta. Tilaisuudessa on esitetty aina myös musiikkia. Kuvaillat ovat olleet erittäin suosittuja ja mukana on ollut myös nuorempaa väkeä.[56] Myös Meilahdessa ja Malminkartanossa on pidetty vanhojen valokuvien näyttelyitä. Meilahdessa kuvat saatiin Kaupunginmuseosta, teetettiin paperisuurennoksiksi jamyytiin hyvällä tuotolla. Meilahden kirkolla pidetyssä näyttelyssä kävi reilun viikon aikana yli 700 ihmistä. [57]

23 **TAPAHTUMALEHTI** Toistuva ja suosittu paikallistapahtuma on hyväksi koettu keino virkistää kaupunginosalehti takaisin eloon. Roihuvuoren julkaisut ovat syntyneet tapahtumalehtinä, joiden sisällöstä puolet on tapahtumaa ja puolet yleistä kaupunginosan asiaa. Kirjoittajia on reilu kolmekymmentä ja julkaisu tuotetaan yhdessä Voima-kustantajan kanssa. [58]

22 **LIITELEHTI** Pikku Huopalahdessa on alkanut marraskuussa 2012 ilmestyä pitkän tauon jälkeen pari kertaa vuodessa nelisivuinen kaupunginosaliite nimellä Pikku Huopalehti. Lehden teko aloitettiin uudella kokoonpanolla ja toimintamallilla. Lehdellä ei ole omaa ilmoitusmyyntiä eikä omaa jakelua, vaan se ilmestyy Munkin Seudun liitteenä. Lehteä tehdään täysin talkoovoimin. [59]

23 **PALKATTU TOIMITUS** Lauttasaari-lehteä toimittaa kaksi palkattua henkilöä. Lisäksi lehdessä on sivutoiminen päätoimittaja. Lehti käyttää myös erilaisia avustajia ja freelance-juttuja jonkin verran. Lehti oli alun perin yksittäisen ammattitoimittajan perustama, mutta kaupunginosayhdistys osti sen vuonna 1985. Myös Laru-liike tiedottaa toiminnastaan lehden kautta. [54]

24 **PAINOKULUT ILMOITUKSILLA** Maunulan Sanomat ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Lehden painokustannukset katetaan ilmoitustuloilla, mutta lehti toimitetaan ja jaetaan vapaaehtoisvoimin.[60]

55 Päivänen, 2004
56 Elomaa, 2012
57 Lehtonen, 2012
58 Lehto ja Mikkelä, 2012
59 Kiehelä, 2012; Saarinen ja Hietala, 2012
60 Kamb ja Rankamo, 2012

Sähköinen tiedotus

Sähköinen media tavoittaa nopeasti tiedotus- ja keskustelukanavana muutkin kuin alueella asuvat.

VERKKOSIVUT Verkko- tai kotisivuille on tyypillisesti kerätty ihmisiin, yrityksiin, organisaatioihin ja rajattuihin aihepiireihin liittyvää tietoa sekä toisille verkkosivuille vieviä linkkejä. Verkkosivut saattavat myös sisältää avoimia tai vain rekisteröityneille käyttäjille tarkoitettuja keskustelupalstoja. Yleensä viestintä on kuitenkin pääosin yksisuuntaisesti tiedottavaa. Kotisivujen käytettävyyteen ja houkuttelevuuteen vaikutetaan varsinkin ulkoasun, päivittäjien määrän sekä päivitysten tiheyden ja laadun kautta.

SOSIAALINEN MEDIA Kaupunginosatoiminnan keskeisiksi työkaluiksi ovat hiipineet verkkosivujen ohella sosiaalisen median välineet. Sosiaalinen media mahdollistaa joukkoistamisen uudella tavalla helpottaen porukoiden kokoamista ja avunsaantia toisilta[61] ja mahdollistaen kontaktin ihan tuntemattomiinkin.[62] Toisaalta varsinkin kaupunginosaliikkeissä toiminta pyörii pääosin sosiaalisen median kautta – ja sieltähän kaikki sai alkunsakin. Suurin osa kaupunginosayhdistyksistä on vasta löytämässä sosiaalisen median, joka ei ole vielä monen varsinkaan iäkkäämmän ihmisen käytössä. Sosiaalisessa mediassa sisältö on pääosin käyttäjien tuottamaa tai jakamaa.

FACEBOOK Facebook on mainosrahoitteinen kanava, jolla voi ylläpitää yhteyttä ystäviin, tuttaviin ja samoista asioista kiinnostuneisiin ihmisiin. Sen kautta voi välittää uutisia, jakaa itselleen tärkeitä asioita ja muodostaa erilaisia yhteisöjä ja tapahtumia. Toiminta on henkilökohtaista, sillä se perustuu kuvalliseen käyttäjäprofiiliin. Facebookissa viestit tallentuvat aikajärjestyksessä omiin statuspäivityksiin tai erilaisten yhteisöjen ryhmien sivuille. Niihin liittyvät kommentit kertyvät keskusteluketjuiksi ja viestiin klikkaamalla annetut kannustukset ”tykkäämisiksi”. Facebookiin voi myös tallentaa kuvia ja dokumentteja. Keskeistä palvelussa on tiheästi päivittyvät vertaisten suosittelemat uutiset, aiheet ja tapahtumat sekä näkemysten ja elämysten jakaminen. Facebookin kautta julkisiksi ilmoitettuihin tapaamisiin voi kuka tahansa lukija löytää ja tulla mukaan. Facebookissa on myös maksullinen mainostustoiminto.

BLOGIT Blogi on verkkosivu tai -sivusto, johon yksi tai useampi kirjoittaja kirjoittaa enemmän tai vähemmän säännöllisesti. Aktiivisia blogeja on jo useita kymmeniä miljoonia ja ne ovat entistä monipuolisemmin sidoksissa muuhun mediaan. Kronologisen esittämisjärjestyksen lisäksi blogille on tyypillistä, että sivun omistaja voi kontrolloida kommentteja. Julkaisun tyylilajille on tunnusomaista ajankohtaisuus, spontaanius ja henkilökohtaisuus.[63] Blogit ovatkin usein tietyn tahon elämäntapaa, ajatuksia tai yksittäistä aihetta kuvaavia verkkopäiväkirjoja. Niissä käytetään paljon kuvamateriaalia ja niihin yhdistyy paljon linkkivinkkejä muihin toimijoihin. Suosituimmat blogeilla on toisinaan mainossponsoreita.

TWITTER Twitter on vuonna 2006 julkistettu yhteisö- ja mikroblogipalvelu, jonka kautta käyttäjät voivat jakaa toistensa päivityksiä netissä maksuttomasti. Twitterin tekstiviestien pituus on 140 merkkiä. Viesteihin voidaan sijoittaa kuvien ja videoiden lisäksi hakusanoja, joiden kautta kuka vain voi etsiä tietoa teemoittain. Twitter on erittäin nopea tapa välittää ajantasatietoa kenen vain käytettäväksi. Twitterillä on maailmanlaajuisesti yli 200 000 miljoonaa aktiivisia käyttäjää. [64]

61 Perälä, 2012
62 Seppälä, 2013
63 Wikipedia, 2013
64 Twitter, 2013

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Hallituksessa kannattaa olla omat vastuut nettisivujen ja Facebookin ylläpitoon. Tosin olisi hyvä mahdollistaa ja ohjeistaa, että kuka vaan voi lähettää sisältöä. Silloin vastuuhenkilöt vain varmistavat, että ajankohtaisista asioista on muistettu tiedottaa.
- ☐ Samalla kaupunginosalla voi olla useitakin rinnakkaisia Facebook-ryhmiä, kuten esim. Roihuvuoressa, Arabianrannassa ja Herttoniemessä. Roihuvuoressa on Roihuvuori-Seuran ja Pro Tuhkimon lisäksi esim. spontaanisti syntynyt Roihuvuoren äidit ja isät -ryhmä, sieltä laajentunut Roihuvuori ostaa myy ja vaihtaa -ryhmä sekä Joukkovoimat-ryhmä, josta voi pyytää apua pienempiin tehtäviin, esim. pianon siirtoon.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Toistaiseksi kukaan ei ole perustanut kaupunginosalle omaa Facebook-ryhmää. Sen voisi hyvin toteuttaa, kunhan joku kiinnostuu käynnistämään toiminnan.

Helkan kaupunginosan verkkosivut ovat kaupunginosayhdistyksen käytössä eikä sen päivittämiseen ole muilla pääsyä.

Helkan kaikille kaupunginosille yhteinen sivupohja ylläpitää jatkuvuutta. Tosin niiden käyttöön melkein vaaditaan koulutus. Kaupunginosayhdistyksessämme kotisivukoulutuksessa olleet osaajat lähtivät ja nyt pitäisi taas kouluttaa uudet ihmiset tehtävään.

Se ei ole mitään raskasta, jos sen vain osaa ja muistaa tehdä: Facebookiin ja muualle laitetaan samat asiat kuin Helkan kaupunginosan omille sivuille.

Kaikki nuoremmatkaan eivät vain ehkä koe oloansa kotoisaksi Facebookissa.

Facebookia ei voi aliarvioida. Jos ei toimita siellä, niin ei toimita missään. Sen lisäksi on pakko jakaa lappuja kadunvarteen. Sähköinen puoli ei riitä, jos halutaan saavuttaa vanhempia ja vähävaraisempia.

Kallion Karhupuiston kummit on osoitus siitä, että yhteisölliset tempaukset voivat toimia mainiosti ilman sosiaalista mediaakin.

Arkipäivässä merkittävä ero eri ikäisten kanssa toimimisessa on viestintä: iäkkäämpiin pitää olla yhteydessä kirjeellä tai kasvotusten. Sen sijaan sosiaalisessa mediassa toimivat tietävät tapahtumista oikeastaan samaan aikaan kun verkoston vetäjätkin.

Facebookissa voi testata ideoita, aloitteita. Jos kukaan ei kiinnostu niin ei haittaa. Jos sen sijaan jengi diggaa, niin heti pitää olla läsnä jatkamaan keskustelua. Ja kun innostuksen roihu lähtee, siihen pitää olla paukut lähteä mukaan.

Caset

25 **KASVOT ESIIN** Up with Kallion verkosto on laittanut yrittäjiensä kasvokuvat verkkosivuilleen. Koska kyse on mikro- ja pienyrittäjistä, voi olla melko varma, että samat kasvot ovat vastaanottamassa liikkeessä. Up with Kallio -verkostoon halutaan ainoastaan yrittäjiä, jotka itse kaipaavat mukaan. Muita velvoitteita ei ole kuin jäsenmaksu ja kasvokuva. Halutessa voi olla laajemminkin mukana. [65]

26 **APUVÄLINEITÄ** Uudet testisovellukset toimivat apuvälineinä kaupunginosatoiminnassa.[66] Sanom.at on eräänlainen syksyllä 2012 käynnistetty eri viestintävälineiden välimuoto, “alueellinen sosiaalinen media”. Toistaiseksi kokeilualueina ovat Töölö, Herttoniemi, Laajasalo, Konala ja Pitäjänmäki. Sanom.at -palvelulla on tavoitteena avata omat sivunsa vuoden 2013 aikana kaikille suomalaisille kylille ja kaupunginosille. Palvelu oli mukana Helsingin kaupungin Demokratiaryhmän Demokratiapilotti-haussa.

65 Pakarinen, 2012b
66 Sivonen, 2012

Selkeä, avoin ja monimuotoinen kaupunkitila helpottaa kohtaamisia

> *"Something happens because something happens because something happens." ja toisaalta "Nothing happens because nothing happens."*
>
> *– Jan Gehl 1987*

JULKINEN TILA Julkinen tila – kadut, aukiot, puistot sekä julkiset sisätilat – on kaupungin toiminnan perusta[67], joka on palvellut kaupunkilaisten tiedonkulun ja viestinnän areenana kautta aikojen.[68] Kaupunginosan toisilleen tuntemattomat toimijat kohtaavatkin pääosin julkisessa tilassa. Nämä kohtaamiset ovat helpoin tapa sekoittaa kulttuurivaikutteita ja oppia uutta muista ihmisistä.

> *"No moment is like the previous or the following when people circulate among people. The number of situations and new stimuli is limitless."*
>
> *– Gehl 1987*

REITIT Julkisista tiloista tärkein on katu[69] ja jalankulkijan tasolta katsoen siellä tärkeimpänä elementtinä ovat rakennusten ensimmäiset kerrokset.[70] Fyysisillä tiloilla, niiden sijoittumisella ja luonteella voidaan vaikuttaa siihen, missä ja miten ihmiset liikkuvat, tekevät askareitaan ja oleilevat.[71]

KÄYTTÄJÄT Kaupungin tilojen julkisuus syntyy siitä, että tilaa todella käyttävät ja jakavat erilaiset yksilöt ja ryhmät. Pelkkä tilan julkinen omistussuhde tai siitä viestivä ulkoasu ei vielä riitä vaihdon alustaksi.[72] Sosiaalisia konktakteja ja toimintaa on syntyy sitä paremmin, mitä pidempään julkisessa tilassa yhteensä vietetään aikaa.[73] Julkisten tilojen houkuttelevuutta lisää varmuus siitä, että muutkin käyttävät sitä. Lisäksi yksilöiden erilaiset motiivit, tarpeet ja resurssit vaikuttavat intoon, jolla yhteistä tilaa käytetään. [72]

TIIVEYS ON KOHTAAMISIA Tärkeintä kaupunkitilan vireyden ja siten kohtaamisten kannalta ovat tiiviyden mahdollistama läheisyys ja kaupunkirakenteen monipuolisuus.[74] Julkisen tilan vireys merkitsee mm. ettei samoja katuja käytä ainoastaan erilaiset ihmiset, vaan myös eri syistä ja eri aikaan vuorokaudesta. Lisäksi alueella pitäisi olla useampia keskenään sekoittuneitakin toimintoja.[75] Riittävän tiheästi sijaitsevat maamerkit tai muut yksityiskohdat ja omaleimainen arkkitehtuuri houkuttelevat liikkumaan alueella, tarjoavat virikkeitä ja helpottavat suunnistamista. [76]

YHTEISET KOKEMUKSET Julkisia tiloja ei pitäisi ajatella vain fyysisinä tiloina, vaan ennemminkin yhteisinä kokemuksina tietyssä paikassa.[72] Kaupunginosatoiminta voi tukea fyysisen ympäristön viihtyisyyttä ja toimivuutta, mutta myös elävöittää yhteistä katutilaa läsnäolollaan ja järjestämällään toiminnalla.

Paikallistalouden synty

OMAT MARKKINAT Kaupankäynti ja kauppapaikat ovat yksi sosiaalisen kohtaamisen ikiaikaisista malleista.[77] Paikallistalouden voidaan sanoa merkitsevän, kuinka suuren osuuden toimijat käyttävät rahoistaan paikallisesti ja kuinka hyvin alueella käytetty raha jää hyödyttämään aluetta itseään. Puhutaan kyvystä rakentaa vauraudeltaan "tahmeita" alueita, joilla vauraus pysyy pidemmälläkin aikavälillä.[78]

KIVIJALKAKAUPAT KAUPPAKESKUSTEN PURISTUKSESSA 2000-luvulla pääkaupunkiseudulle on avattu kymmenisen uutta kauppakeskusta.[79] Lisää kauppakeskuksia, hypermarketteja ja niiden laajennuksia on suunnitteilla. Samalla kaupan hankkeiden koko on kasvanut merkittävästi aiemmasta.[80] Sen seurauksena varsinkin kaupunginosien oma kadunvarren erikoiskaupan valikoima on heikentynyt ja palvelut ovat pienyrittäjien sijaan yhä enemmän kansallisten tai globaalien ketjujen omistamia.

PAIKALLISPALVELUIDEN PALUU Suurissa keskittymissä voi hoitaa kerralla ja usein edullisesti monta asiaa, mutta henkilökohtainen palvelu ja elämykset katutilassa sekä kodin tuntumassa jäävät vähemmiksi. Vireät kivijalkaliikkeet elävöittävät myös katukuvaa ja tuovat tuloja kiinteistöille. Lisäksi omalta asuinalueelta isompiin palvelukeskittymiin matkustamiseen tarvitaan yleensä erikseen jokin kulkuväline. Osalle väestöstä tämä saattaa olla este. Huoli paikallispalveluiden ja pienten kauppojen säilymisestä onkin kasvanut, ja ihmiset ovat valmiimpia toimimaan paikallispalveluiden puolesta.[81] Myös paikallisten ruokapiirien perustaminen ja palvelusten vaihdon alustat (esim. Stadin aikapankki) ovat yleistyneet. Keskeinen tapa tukea paikallistaloutta on sitoutua paikallisiin palvelun tuottajiin.[82]

YRITYSTOIMINNAN SIJOITTUMINEN ALUEELLE Kaupunginosan tunnettuus, vahva paikallisidentiteetti ja edullisten toimitilojen saatavuus helpottavat yritystoiminnan sijoittumista alueelle. Profiloitumista auttaa myös samankaltaisten toimintojen sijoittuminen lähekkäin – asiakkaat osaavat hakeutua oikeaan paikkaan etsi-

67 Jalkanen et. al, 1999
68 Gehl&Gemzöe, 1996
69 Junttila, 1995; Jacobs 1961
70 Junttila, 1995; Gehl 1987
71 Yhdyskuntasuunnittelun tutkimuskeskus, 2013
72 Mean ja Tims, 2005
73 Gehl, 1987
74 Jacobs, 1961; Laundry, 2006
75 Jacobs, 1961
76 Lynch, 1980
77 Pakarinen, 2012
78 Demos Helsinki ja Jyväskylän yliopisto, 2010
79 Suomen Kauppakeskusyhdistys ry, 2012
80 Yrjölä, 2009
81 Savola, 2012
82 Mankki, 2013

Caset

27 **KÄVELYKESKUSTA** Kööpenhaminassa keskustan raivaaminen autoliikenteeltä käynnistyi vähitellen vuonna 1962 pääkadun muuttamisella kävelykaduksi. Vuosina 1968-1995 autottomien katujen ja aukioiden pinta-ala sekä kaduilla ja aukioilla aikaansa viettävien ihmisten määrä ovat 3,5-kertaistuneet. Keskimäärin kunkin 14 neliömetrin laajuisen alueen avaaminen jalankulkijoiden käyttöön on lisännyt yhden kaupunkilaisen oleskelemaan julkisessa tilassa. Kaduilla liikkuminen on lisännyt varsinkin kahviloiden määrää. [86]

86 Gehl&Gemzöe, 1996

28 **10 MIN. CITY** Paikallistalouden tukemiseen oivallinen väline "Kymmenen minuutin kaupunki". Siinä tavoitteena on, että jokainen terve aikuinen pystyy saavuttamaan kotoaan tärkeimmät lähipalvelut kymmenessä minuutissa – kaupunginosat ovat siis aitoa kävelykaupunkia. Kun keskeiset palvelut on sijoiteltu oikein suhteessa kävelyliikenteen virtoihin, ruokkii tämä kuhina myös uusien palveluiden sijoittumista pääkadun tai keskusaukion varteen. Tämä nostaa kiinteistöjen arvoa muuallakin kuin merenrannalla ja keskustoissa. [87]

87 Demos Helsinki ja Jyväskylän yliopisto, 2012

mään tarvitsemaansa palvelua tai tuotetta. Paikallistaloutta tukee myös katutilan vireys. Se oikeastaan määrää paikallisen talouden menestyksen. [83]

JALANKULKIJAT KULTAKAIVOS Paikallisille yrittäjille viihtyisät ja suositut julkiset tilat ja niihin jalkautuneet ihmiset ovat kuin kultakaivos. Kaduilla liikkuvat ja oleilevat asukkaiden lisäksi työntekijät, asiakkaat ja muut vierailijat.[84] Oikeastaan vetovoiman syy voi yrittäjien puolesta olla oikeastaan mikä vain, kunhan se saa nämä ihmiset tulemaan paikalle. Toisaalta yhdenkin palvelun loppuminen saattaa ohjata asiakkaan ostosmatkalle alueen ulkopuolelle ja jättää muutkin paikalliset palvelut käyttämättä. Siinä mielessä kaikilla paikallisilla yrittäjillä on sama asiakasverkosto. [85]

LISÄÄ TARJONTAA Paikan imagon kannalta lohduttavaa voi olla, ettei alueiden huono menestys mitä todennäköisimmin johdu siitä, mitä huonoa siellä on vaan siitä, mitä sieltä vielä puuttuu.[84] Alueen vajavaisuuksia voidaankin vähä vähältä paikata ja siten luoda ympäristöstä monipuolisempi kuva. Lisäksi paikallistaloutta voidaan elvyttää myös kehittämällä erilaisia paikallisia tuote- tai palveluerikoisuuksia, mm. paikallisvaluuttaa.

83 Jacobs, 1961; Gehl&Gemzöe, 1996
84 Jacobs, 1961
85 Savola, 2012

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Kaupunginosastamme on poistunut palveluita, mutta siihen on ollut vain sopeuduttava. Muutama ruokakauppa on, baareja tuntuu riittävän joka janoon.

Yritykset voisivat antaa pienen alennuksen tai erikoiskohtelun paikallisille ihmisille. Esimerkiksi ravintolan ensimmäinen kohderyhmä on tietysti paikalliset. Jos minulla olisi ravintola, laittaisin korkeammat hinnat ja antaisin siitä paikallisille alennusta. Siitä tulee niin erityinen tunne paikalliselle.

Itäkeskus tappoi suurimman osan paikallisista palveluista.

Ostarillamme on pieni kirjakauppa. Kun haluan jonkun kirjan, pyydän että tilatkaa mulle tämä, ennemmin kuin menen keskustan isoihin kirjakauppoihin ja ostan saman kirjan hyllystä. Haluan kuitenkin, että siellä ostarilla on tällainen kauppa, jos itse tarvitsen sieltä yhtäkkiä jotain pientä.

Paikallisten näkyvyys katutilassa

ONKO TÄÄLLÄ MUITA? Helsingin kaupunginosatoiminnassa kohtaamisen haasteita ovat heikko paikallisidentiteetti ja näkyvyys katutilassa sekä avoimesti käytettävien yhteisten tilojen puute. Näihin voidaan vaikuttaa varsinkin kohentamalla fyysisiä rakenteita, rohkaisemalla ihmisiä ottamaan kaupunkitilaa haltuun ja käyttämään sitä uusin tavoin. Kiinnostusta omasta alueesta ja uusien ihmisten kohtaamista voidaan lisätä esim. ajoittamalla paikallistoimintaa aikaisempaa vaihtelevammin eri vuorokauden- ja vuodenaikoihin sekä lisäämällä tiedottamista olemassa olevasta toiminnasta.

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Mikäli alue on sellainen, että ihmiset viihtyvät ja muuttavat korkeintaan alueen sisällä, se helpottaa myös kaupunginosatoimintaa. Jatkuvuus on tärkeä juttu verkostojen ja tuttavuuksien kannalta, se että saattaa tuntea ihmisiä pitkältäkin ajalta. Oleellista kaikessa toiminnassa onkin, että ihmiset tuntevat toisiaan. Ja asioiden käynnistämisessä helpottaa, että on kontakteja valmiina.
- ☐ Kohtaamisia tulee varsinkin tapahtumissa, ihan että saadaan ihmiset sinne alueelle.
- ☐ Yhtä lailla kohtaamisia on netissä, sen takia sitäkin kanavaa pitää voida käyttää verkostojen työkaluna.
- ☐ Kaupunginosatoimijat voisivat mennä ihmisten pariin, kysyä suoraan ajatuksia, toivottaa tervetulleeksi toimintaan. Eikä vain nuoria, vaan myös keski-ikäisiä ja ihmisiä jotka joillain muilla yhteiskunnan osilla rajoittuneet.

Caset

29 **KANSALAISOPAS** Torikortteleissa kokeiltiin kesällä 2012 Erilaista matkailutoimistoa, jossa kuka vaan voi saada paikallisen oppaakseen. Jakamalla oman intohimonsa ja paikallistuntemuksensa voi saada vastavuoroisesti uusia ystäviä ympäri maailmaa. [88]

30 **TIETOTOIMISTO** Hakaniemen ympyrätalon tuntumaan on ideoitu paikallista tietotoimistoa. Sieltä voi kuulla alueen ajankohtaisimmat uutiset, kysellä paikallistasolla askarruttavia asioita ja saada ohjeita viedä asiaansa eteenpäin. Tiedonvaihto on ennenkin keskittynyt kauppapaikkojen ympärille. Nyt tietoa löytyy verkosta, mutta informaatiotulva niin suuri, että paikallistieto hukkuu sinne. Tietotoimiston idea on, että kuka vain voisi kertoa omat tietonsa ja tuntea itsensä siten tärkeäksi koko alueelle. Tietotoimiston hengeksi tarvitaan alueesta kiinnostunut ja sen tekijöitä, verkostoja ja mestoja tunteva hahmo. [89]

31 **REFUGEE HOSPITALITY CLUB** Refugee Hospitality Club on verkosto, joka haluaa tarjota hyväntuulisia kohtaamisia turvapaikanhakijoiden ja paikallisten välille Helsingissä.

Refugee Hospitality Clubissa on yhdessä vastaanottokeskuksen asukkaiden kanssa mm. lapioitu lunta, kerätty vaatteita, vierailtu päiväkodissa ja tehty taidetta. ”Parasta on, kun kaikki ovat yhtä pihalla: hymyillään ja ujostellaan ja päästään siitä tunnelmasta että ’me täällä avustamme teitä’”. RHC sai Helsingin Sanomien Nyt-liitteen ja Radio Helsingin Unelmien Helsinki -palkinnon vuonna 2010.[90]

Refugee Hospitality Clubissa valittu yhteyshenkilö, mutta vastuita voi ottaa kuka vain: kuka vain voi esiintyä osana ryhmää ja hakea rahoitusta, olla oman osuutensa projektipäällikkö. On päätetty, että motivaatiolla tai sillä mitä osallistujat itselleen saavat, ei ole väliä. Pääasia, että tehdään.

-Seppälä, 2013

88 Torikorttelit, 2013; Pakarinen, 2012
89 Pakarinen, 2012
90 Siniauer, 2010

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Ihan lähellä asuvia toimijoita näkee ihan päivittäin, kaupunginosayhdistyksen jäseniäkin. Se helpottaa tiedonvaihtoa.

Kauppatapahtuma, kaupassa käynti voi olla monen ihmisen ainoa kohtaaminen päivässä. Tiedän tähän liittyen paljon koskettavia tarinoita Kalliostakin.

Internetissä voi valita itsestään sen puolen jonka haluaa näyttää, naapurisuhteissa joutuu näyttämään itsestään kaiken. Se voi tuntua hankalalta.

Luultavasti laskee kynnystä, kun on alueellamme on tällaista, että isommassa määrin vietetään yhdessä aikaa vaikka melko improvisoidusti grillaillen. Ihmiset voivat itse tulla mukaan ja esittämään asioitaan.

Ehkä tämän ajan juttu, että jatkuvasti toisiin tutustuminen on tärkeää ja Facebookin kautta myös helpompaa. Täälläkään ei ilmeisesti aiemmin olla paljon tehty sellaista.

Mielikuva nukkumalähiöstä tulee pitkälti siitä, että katukuvassa ei ole toimintaa. Varsinkin mikäli yhteistilatkin ovat piilossa. Kyllä kaikki tällainen lisää olemista omassa kodin piirissä.

Fyysinen tila tärkeä kaupunginosayhdistyksessäkin. Ihmiset alkavat olla täynnä tätä virtuaalikommunikaatiota, alkaa olla tarve tavata muita.

Kaupunginosan yhteiset tilat

KAUPUNGINOSAN SYDÄN Toimiva kaupunginosa tarvitsee jonkinlaisen sydämen eli paikan, johon paikalliset ihmiset löytävät tiensä. Asukastilat ovat asuinalueen kannalta merkittäviä harrastus-, kohtaamis- ja tapahtumapaikkoja.[91] Parhaimmillaan kaupunginosan yhteiset tilat toimivat kodin jatkeena erilaisille ihmisille. Ne myös lisäävät kaupunginosatoiminnan näkyvyyttä. Asukastiloista saatavilla vuokratuloja voidaan myös kattaa muun toiminnan kuluja.

TILOJEN SAATAVUUS Helka ry:n jäsenilleen vuonna 2008 tekemän kyselyyn[92] vastanneista 46:sta kaupunginosayhdistyksestä noin 70 prosentilla oli käytössään kokoustilat ja 60 prosentilla tilat tapahtumia varten. Tosin näistäkin suurin osa ilmoitti, etteivät tilat riittäneet tarpeisiin. Tiloja saatiin lainaan kouluilta, seurakunnilta ja toisilta yhdistyksiltä. Kaupunginosayhdistykset joutuvat maksamaan tilavuokraa myös kaupungin tiloista. Asukastilojen hankinta saattaa kestää vuosia ja vaatia paljon paperityötä, kuten on tapahtunut esim. Hietarannan paviljongin, Roihuvuoren Leikkipuisto Lumikin asukastilan ja Arabianrannan Bokvillanin huvilan kunnostuksen yhteydessä.

NYKYTILANNE Helsingissä on noin 40 asukastilaa, joissa asukkaat ja järjestöt voivat toimia. Tiloilla on erilainen syntyhistoria, ne ovat erikokoisia ja varustetasoltaan erilaisia. Tiloja ylläpitävät pääasiassa paikalliset järjestöt. Sosiaalivirasto hallinnoi kuutta tilaa ja neljää lähiöasemaa ja tukee itsenäisesti toimivia asukastiloja myöntämällä vuokratukea vajaalle parillekymmenelle asukastilalle. Tämän lisäksi se voi myöntää avustusta toiminnan järjestämiseen. Uusilla asuntoalueilla myös kiinteistöyhtiöt pitävät yllä yhteiskerhotiloja.[93] Helka ry tekee parhaillaan tarkempaa kartoitusta tilojen käytöstä.

HALLINNOINTI Asukastaloa tai yhteistiloja voi hallinnoida esim. kaupunginosayhdistys. Toisinaan, esim. Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki -alueella ja Viikissä asukastalo toimii kaupunginosayhdistyksen hallinnosta erillisenä. Molemmilla alueilla kaikki alueen kiinteistöt osallistuvat yhteisten asukastalojen rahoituksen ja ylläpitoon pysäköintiyhtiön kautta ja yhteistyösopimuksen nojalla yhdistys huolehtii käytännön toiminnasta. [94]

IHANTEET JA PELISÄÄNNÖT Kuten muussakin kaupunginosatoiminnassa, myös tilojen käyttäjillä voi olla toisistaan eroavia ihanteita ja näkemyksiä. Haasteita aiheuttavat varsinkin tilan käytön pelisäännöt ja muut hallinnolliset kysymykset, kuten sopimukset, avainkäytännöt ja päivystäjien järjestäminen. Toiminnan jarruna saattaa olla myös pelko tilan mahdollisesta menettämisestä. Käyttäjien houkuttelemiseksi oleellista on keskeinen sijainti tai vähintään reipas tiedottaminen tilasta, siellä jo tapahtuvasta toiminnasta sekä sen käytön periaatteista.

91 Helsingin kaupunginvaltuusto, 2012
92 Savolainen, 2012
93 Helsingin kaupunginvaltuusto, 2012; Helsingin kaupunki, 2013
94 Kareinen ja Vanhala, 2012; Linna, 2012

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Yhteistilat voi varta vasten lanseerata kohtaamispaikaksi kertomalla, kuinka ihmisillä on tapana tavata ja seurustella siellä. Tärkeää on myös sanoa ääneen, että tila on avointa, tarkoitettu kaikille käyttäjille. Että kuka vaan tulla lukemaan lehteä ja keittämään kahvia.
- ☐ Monipuolisesti käytettävät tilat lisäävät erilaisten ihmisten kohtaamisia.
- ☐ Kohtaamisia myös tarkoituksella etsitään. Turistitkin haluavat nykyään kontaktia paikallisiin ja haluavat tehdä samoja asioita kuin paikalliset. Helsingin valtti matkailukohteenakin voi tulevaisuudessa olla se, että vierailu kaupunginosissa voi olla yhtä intiimien kohtaamisten jatkumoa.
- ☐ Rento ja raikas sisustus kertoo, että tilan käyttäjät voivat itse vaikuttaa tilan käyttöön liittyvät ja viihtyvät siellä.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Ne kaupunginosatoimijat, joilla tilat, paljon paremmassa asemassa.

Oikeastaan meille tilat ovat oleellisia ihan kaupunginosayhdistyksen olemassaolon kannalta.

Alueeltamme on tullut ehdotus avoimesta asukastalosta, jossa luottohenkilöille jaettaisiin avaimet ja talossa voisi vapaasti käydä. Toisin sanoen kukaan yksittäinen taho ei olisi vastuussa, mikä kuulostaa hurjalta.

Uuden asukastilan toiminta alkoi ihan vyöryllä. Alussa kysyntä toiminnalle oli paljon isompi kuin organisointikyky.

Samaan aikaan kun kaupungilta ollaan rohkaistu asukastalojen käyttöön, rahoitusta katkotaan.

Tärkeää että on paikka tällaiselle toiminnalle. Täällä on matala kynnys tulla, ei tarvitse itse tehdä mitään erityistä, vaan voi lukea lehtiä tai tuoda lapsia leikkimään. Lama-aikana tämä oli varsinkin äideille tärkeä paikka jakaa kokemuksia, henkireikä. Moni sanonut, ettei tiedä miten olisi käynyt ilman tätä paikkaa.

Kaupunginosassamme on osoitettu asukastila ihmisille ja sanottu, että voitte tehdä täällä mitä vaan. Pumpussa asukkaat saavatkin mellastaa parhaansa mukaan, siellä toimii vaikka mitä kerhoa.

Talvella toimintaa on vähemmän, sillä käytössä ei ole erityistä tilaa.

Tiloja ei välttämättä ole niin paljon käytettävissä, sillä nykyään niille on aika tiukat määräykset.

Caset

32 RENKI Asukastalo Renki perustettiin päiväkodin tilalle Malminkartanoon vuonna 1990. Se on Helsingin ensimmäinen asukastalo. Vieressä sijaitsevan leikkipuiston ansiosta käyttäjäjoukkko koostuu erityisesti äideistä lapsineen. Tila on kaikille avoin, mutta innokas porukka on kehittänyt talolle etenkin lapsiperheiden toimintaa. Erilaisten kurssien, ryhmätyöskentelyn ja ruokapiirin lisäksi taloa käyttävät mm. urheiluseurat ja taloyhtiöt kokouksiinsa. Tila on myös vuokrattavissa ja se onkin suosittu lastenkutsupaikka.

Talosta on vastannut 30 vuoden ajan "tuttu isäntä", joka nyt lopettelee tehtäväänsä. Perinteiseen malliin talossa on toiminut myös emäntä ja kahvia pullantuoksuineen on tarjolla päivittäin. Asukastalon toiminnan uudistamisesta ja oman yhdistyksen perustamisesta asukastalolle on keskusteltu. Kaupunginosayhdistyksen hallituksen kokoonpanon vaihtumisen myötä käyttöön ollaan mahdollisesti ottamassa aiempaa enemmän sähköisiä työkaluja ja uusia toimintamuotoja. Läheistä yhteistyötä tehdään myös Länsi-Helsingin työttömät ry:n hallinnoiman Kumppanuustalo Horisontin kanssa. [95]

33 KÄÄNTÖPAIKKA Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki -alueen asukastalo Kääntöpaikalla on monta pienempää ja eri tyyppistä tilaa, joita voidaan käyttää samanaikaisesti. Kyseessä on entinen pankkirakennus, joka siirtyi alueen asukkaiden käyttöön vuonna 2009. Talosta löytyy mm. musiikkilaitteilla, videotykillä, sohvilla ja keittiöllä varustettu klubitila, tietokoneluokka, lasten leikkinurkkaukset, ompeluhuone sekä galleriasali, joka soveltuu liikuntaan, luentoihin ja vaikkapa kirpputoriksi tai syntymäpäiväjuhliin.

Kääntöpaikalla pyörii viikoittain noin 50 erilaista kurssia tai ryhmää. Niitä perustetaan sitä mukaa kun saadaan ehdotuksia vetäjiksi ja riittävä osallistujaporukka kasaan. Maanantaisin ja keskiviikkoisin klo 10-18 paikassa on avoimet ovet. Tuolloin kuka tahansa voi tulla istuskelemaan, keittämään kahvia ja lukemaan lehtiä. Halutessaan toiminnassa mukana oleva henkilö saa käyttöönsä henkilökohtaisella tunnisteella varustetun sähköavaimen.

Kääntöpaikkaa käyttävät kaiken ikäiset ihmiset, ja esim. paikallinen kaupungin päiväkoti varaa talosta ryhmilleen säännöllisesti tiloja. Tahallinen erilaisten käyttäjäryhmien "törmäyttäminen" on ollut metodina jo kalenteria suunniteltaessa. Esimerkiksi vauvajumppa ja seniorikahvila on sijoitettu perätysten.

Kääntöpaikan tilat ovat niin suosittuja, että ne ovat käyneet pieniksi. Ratkaisua on yritetty löytää kunnostamalla vastapäistä Bokvillanin kartanoa. Toistaiseksi pitkälle talkoovoimin kunnostetun tilan käyttöönotossa on ollut hallinnollisia hankaluuksia. [96]

34 VIIKIN VIISI TILAA Viikissä on moniin muihin Helsingin kaupunginosiin nähden käytössä poikkeuksellisen laajasti asukastiloja, sillä ne saatiin tähän tarkoitukseen jo alueen rakennusvaiheessa. Asukastalot ovat suuntautuneet puhtaasti harrastustoimintaan tai juhlatiloiksi ja kuhunkin viiteen asukastilaan on sijoittunut omanlaistaan toimintaa: käsitöitä, liikuntaa, kokkausta, esitystiloja ja jopa kulkuneuvojen huoltoa. Tiloissa on ollut vapaaehtoisvoimin pyöritettyä toimintaa jo 12 vuoden ajan, mutta vasta vuosi sitten palkattiin kokopäiväinen työntekijä koordinoimaan kaikkien talojen toimintaa. [97]

35 MEDIAPAJA Maunulan Mediapaja tarjoaa asukkaille mahdollisuuden käyttää tietokonetta ja internetiä ilmaiseksi. Iltaisin maunulalaiset järjestöt ja taloyhtiöt voivat käyttää sitä kokoustilana. Paikan päällä tehdään myös Maunulan Sanomia ja ylläpidetään alueen kotisivuja. Tämän lisäksi siellä järjestetään pienimuotoisia taide- ja valokuvanäyttelyitä ja toisinaan myös työväenopiston kursseja. Toiminnan ideointiin voi vapaasti osallistua kerran kuussa.

Mediapaja pidetään auki vapaaehtoisvoimin arkena klo 10-14. Tilassa käy paljon iäkästä väkeä. Aikanaan neuvonnassa on ollut työllistystuella palkattua henkilökuntaa, mutta viimeisen viiden vuoden ajan Mediapajaa on hoidettu vapaaehtoistyönä. Mediapajan päivystys onkin erillinen tehtäväkokonaisuus, jonka moni on kokenut juuri itselleen sopivaksi tavaksi olla mukana yhdistyksen toiminnassa.

Mediapaja otettiin käyttöön vuonna 1999, jolloin kaupunki antoi tilan ja tietokoneita käyttöön. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston kanssa on tehty muutenkin yhteistyötä, mm. naapuritalossa sijaitsevan asukastila Saunabaarin puitteissa. Vuonna 2011 Mediapaja sai vapaaehtoistyön neuvottelukunnalta kunniamaininnan. [98]

36 ASUKASPUISTO TUHKIMO Roihuvuoressa kaupunki lopetti vuonna 2009 leikkipuistotoiminnan perinteisessä paikassa ja purki puistorakennuksen vuonna 2011. Asukaspuisto Tuhkimoksi kutsutun paikan omaehtoista toimintaa varten perustettiin Pro Tuhkimo -yhdistys. Nyt puistoon on vuokrattu ja talkoovoimin sisustettu väliaikaiseksi kylätaloksi parakkirakennus. Tilasta löytyvät kaikki perustarpeet ja sitä voi yksityistilaisuuksiin. Korvauksen yksityistilaisuudesta voi suorittaa joko kaupunginosayhdistyksen tilille tai tekemällä yhden viikkosiivousvuoron.

Tilassa järjestetään kaupunginosayhdistyksen toiminnan lisäksi mm. lapsiperheiden itse ylläpitämä maanantainen soppakuppila ja tiistainen perhekahvila. Puiston metsärinteessä on perjantaisin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Metsäkerho. Väliaikaisten parakkien tilalle Roihuvuori-Seura on suunnitellut tuovansa kaksi Helsingin Hietalahdessa sijaitsevaa purku-

95 Haggren ja Moisander, 2012
96 Kareinen ja Vanhala, 2012
97 Linna, 2012
98 Kamb ja Rankamo, 2012

uhan alaista hirsirakennusta. Vaikka rakennustyötä tehtäisiin talkoilla, on kylätalohanke mittakaavaltaan suuri: budjetti on noin 1,2 miljoonaa euroa. Rahoitusta on haettu mm. Raha-automaattiyhdistykseltä ja muutamilta säätiöiltä. Lisäksi on etsitty muita yhteistyökumppaneita. [99]

37 **MELLARI** Mellunmäen asukastalo Mellari on monipuolisessa käytössä ja toimii kaupunginosayhdistyksen päämajana, vaikka talo onkin purku-uhan alle 3 vuoden päästä. Tilassa työskentelee sosiaalilautakunnan tuella palkattua henkilökuntaa, toisinaan myös työllistettyjä. Toiveena on löytää vapaaehtoinen iltapäivystäjä, joka voisi olla esim. työtön, eläkeläinen tai mahdollisesti valvonnan ohella tilassa omia askareita tekevä henkilö.

Päivisin klo 9-15 tila on sosiaaliviraston päivätoimintayksikön käytössä, joten tilat ovat olleet kaikille asukkaille käytössä vain iltaisin. Keväästä lähtien aulatilassa on ainoastaan kaikille avointa toimintaa. Mellarissa järjestetään yleensä kerran kuussa jotain ajankohtaiseen teemaan, kuten ystävänpäivään, naistenpäivään tai pääsiäiseen liittyvää basaaria. Myös kulttuurikahvila on kerran kuussa ja siellä ohjelmassa musiikkia, kirjaesittelyitä tai elokuvia eri ikäisille. Vaalien yhteydessä kaupunginosayhdistys järjestää paneeleja. Mellarissa harjoittelee monenlaisia harrastusryhmiä, kuten kuoro ja useita big bandeja. Monet vuokralaiset maksavat tilankäyttönsä esiintymällä tilaisuuksissa, mm. suositussa joulukonsertissa. [100]

38 **VARASTOTILAA MAINOKSEN AVULLA** Roihuvuoressa on sovittu paikallisen vuokrataloyrityksen kanssa varastotilan käytöstä lehteen tulevaa mainosta vastaan. [101]

99 Roihuvuori-seura, 2013; Lehto ja Mikkelä, 2012

100 Klinga, 2012

101 Lehto ja Mikkelä, 2012

Kaupunginosa toimijoidensa summana

VERKOSTOT Kaupunginosan ja yhteisöjen kyky reagoida olosuhteiden muutoksiin riippuu käytettävissä olevista resursseista ja vallalla olevasta toimintakulttuurista. Yhä useammin kaupunki nähdäänkin toimijoidensa ja näiden tekemistensä summana[1] ja vireässä kaupunginosatoiminnassa kyse onkin oikeastaan verkostojen luomisesta.

SOSIAALINEN PÄÄOMA Kaupunginosan elinvoima on sidottu siellä asuviin ja toimiviin ihmisiin. Yksittäisillä ihmisillä on monenlaista kiinnostusta, osaamista ja välineitä lähiympäristönsä kehittämiseen. Parhaiten nämä voimavarat voidaan kuitenkin hyödyntää yhteistyön kautta, sosiaalisena pääomana. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan ihmisten tai ryhmien välisiä sosiaalisia verkostoja ja niissä syntyvää luottamusta ja vastavuoroisuutta.[2]

HYVINVOINTIA Sosiaalinen pääoma on vahvasti yhteydessä terveyteen ja koettuun hyvinvointiin.[2] Fyysisen, toiminnallisen ja sosiaalisen ympäristön rikkaus voivat vahvistaa sosiaalista pääomaa entisestään. Kaupunginosatoiminta voi parhaimmillaan nostaa arvokkaita puolia esiin omasta elinympäristöstä ja ihmisistä itsestään, sekä houkutella ihmisiä toistensa pariin virkistymään. Näin kaupunginosatoiminnalla voidaan tukea paikallisten hyvinvoinnin rakentamista ja ehkäistä syrjäytymistä.

Jakaminen ja yhteistyöverkostojen muodostaminen

YHTEISTYÖN PERUSTEET Yhteistyön perusajatus on se, että kaikki osapuolet hyötyvät yhdessä tekemisestä. Yhteistyön sujuvuutta määrittävät mm. käytössä olevat resurssit, tiedon kulku ja luottamus sekä motivaatio ja yhteisymmärryksen taso. Mitä suurempia tavoitteita halutaan edistää, sitä laajempi verkosto tarvitaan toiminnan tueksi.

JAKAMISEN ILO Henkilötasolla yhteistyö on lähellä vertaistukea ja jakamista. Se on keino jakaa samassa tilanteessa tai roolissa olevien ratkaisuja ja välineitä yhteisiin haasteisiin. Jakaminen ei kuitenkaan edellytä samassa tilanteessa tai roolissa toimimista.

Jakaminen on luontevinta, kun toimitaan hyvin käytännönläheisesti ja kun osapuolilla on yhteinen ymmärrys toiminnan säännöistä, käytännöistä ja rakenteesta. Palkintoina tiedon, kokemusten ja omien tuotosten jakamisesta ihmiset saavat keinon tuntea kuuluvansa johonkin. Yleensä myös pidämme tunnustuksen saamisesta siitä, mitä olemme tehneet, luoneet ja saavuttaneet, ei ennalta määritellyn statuksen ansiosta. Jakaminen on myös yksi keino toteuttaa ihmisille yhä tärkeämmäksi muodostuvaa itseilmaisua.[3] Uudenlaisessa kaupunkikulttuurissa on tyypillistä lahjatalous (gift economy), jossa vaihdetaan varsinkin sosiaalisen median kautta palveluksia ja hyödykkeitä ilman tarvetta vastapalvelukselle. [4]

JOUKKOJEN VIISAUS James Surowieckin 2004 määrittelemä joukkojen viisaus (wisdom of crowds) on ilmiö, jossa hyödynnetään erilaisten ihmisten taustoja, osaamista ja itsenäistä näkökulmaa. Surowieckin mukaan parhaimmillaan yhdessä tehdyt ratkaisut päihittävät osaamisessa joukon viisaimmankin. Yhdessä vertaistuottamalla on kehitetty lukuisia tuotteita ja palveluita, mm. globaalia tiedonhakuvälinettä Wikipediaa, yhteisöasumista ja aikapankkia. Kun kaikki tietävät, osaavat ja ovat kokeneet hieman eri asioita, ei kenenkään tarvitse tietää ja osata kaikkea yksin. Rakentavassa vuorovaikutuksessa, samalla kun opitaan uutta toisista, toimintakulttuureiden väliset erot saattavat hälventyä.

Kaupunginosan yhteistyötahoja

VERKOSTON TUKI Kaupunginosayhdistys tai -liike vaatii toimintansa tueksi sekä tekijöitä, tukijoita, kommentaattoreita että tiedon levittäjiä. Edistäkseen kaupunginosansa asioita kaupunginosayhdistysten ja liikkeiden on hyödyllistä tehdä yhteistyötä paikallisten asukkaiden, muiden järjestöjen ja viranomaisten kanssa. Mitä monimuotoisempi yhteistyöverkosto on käytettävissä, sitä useampaan haasteeseen löytyy ratkaisu tuttujen kanavien kautta. Yhteistyö auttaa tunnistamaan paikallista sosiaalista pääomaa, tavoitteita ja myös välittämään kaupunginosaa koskevaa tietoa laajemmalle porukalle. Usein sillä vältetään myös päällekkäisyyttä.

TOIMINTAKULTTUURIN TUTTUUS Tuttuus ja läheisyys helpottavat. Jos yhteistyökumppaneiden tavat toimia ovat samankaltaisia, asioista on melko helppo neuvotella. Sen sijaan erilaiset toimintakulttuurit kumppaneiden välillä saattavat aiheuttavat ristiriitoja ja väärinymmärryksiä. Moni haastateltava mainitsi esim., että yrittäjien ja kaupungin toimintalogiikkaan on vaikea päästä sisälle. Usein myös yhteistyön pelisääntöjä on jouduttu punnitsemaan.

ALKUUN PÄÄSY Useimmiten laajemmalle yhteistyölle ei ole mitään konkreettista estettä. Yhteistyön muodostaminen vie kuitenkin aikaa ja jää siksi helposti muun tekemisen jalkoihin. Toisinaan haluttaisiin tehdä yhteistyötä erilaisten tahojen kanssa, mutta ei aina keksitä miten. Usein aloitetta yhteistyölle odotetaan jostain ulkopuolelta, varsinkin jos toimijoita ei tunneta ennestään henkilökohtaisesti. Eri toimijoiden sähköiselle viestinnälle on käytettävissä paljon uusia työkaluja, kuten Facebook, erilaiset keskustelupalstat sekä mm. pilottivaiheessa olevat Sanom.at ja Kassi-palvelut. Toisaalta kasvokontakti on edelleen tärkein kanava syvemmälle yhteistyölle

1 Esim. Asunta, 2013
2 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2013
3 Demos Helsinki, 2009
4 Seppälä, 2013

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Kaupunginosayhdistykset tarvitsevat säännöllistä ulkopuolista näkemystä, jottei toiminta ajaudu liian rajoittuneeksi
- ☐ Toiminnan piiriä laajentaa se, että kaupunginosayhdistyksen kohderyhmään otetaan mukaan kaikki alueen toimijat riippumatta siitä, onko toimijan varsinainen kotiosoite alueella.
- ☐ Jos ihmiset oppisivat enemmän siihen, että vaihdetaan osaamista, niin pyyteetön avun antaminen varmaan helpottuisi myös tuntemattomille.
- ☐ Kadehtiminen on yksi keskeinen yhdessä tekemisen este. Mietitään paljon sitä, kuka ansaitsee kiitoksen. Siitä voi pyrkiä eroon, ja keskittyä siihen, että asia etenee. Historiikissa voidaan sitten pohtia, mikä kenenkin ansiota. Muutenkin esteenä ovat usein arvovaltakysymykset, se keneltä hyvät ajatukset ovat peräisin.
- ☐ Yhdessä voi ja saa tehdä asioita. Ja mitä enemmän saa tahoja mukaan, sitä hauskempaa on.
- ☐ Ensimmäinen aste paikallisyhteistyössä on kysyä käytännön ongelmiin apua ensiksi naapurilta.

Yrittäjäyhteistyö

PAIKALLISTALOUDEN PERUSTA Alueen yritystoiminta ja palvelut muodostavat paikallistalouden perustan. Katutilaa elävöittävät tai muuten aktiiviset, ehkä yhteiskunnallisesti tietoiset yrittäjät voivat omalta osaltaan luoda välittävämpää ja turvallisempaa naapurustoa. Siksi ne ovat tervetulleita varsinkin vanhempien ihmisten puolesta. [5]

HENTO YHTEYS YRITTÄJIIN Haastatteluiden perusteella helsinkiläisten kaupunginosayhdistysten ja liikkeiden yhteistyö oman alueen yrittäjien kanssa on vielä suhteellisen vähäistä. Laajemmin yritysyhteistyötä on kokeiltu kuitenkin ainakin Töölö-Seurassa yritysjaoksella sekä Arabianrannassa ja Roihuvuoressa laajojen tapahtumien yhteistyökumppanuuksien kautta.

Yrittäjäyhteistyö on saattanut jäädä hajanaiseksi myös yritysten muuttaessa tai lopettaessa eikä yrityksiä yksinkertaisesti olla huomattu. Varsinkin yhden-kahden hengen mikroyritykset saattavat olla kaupunginosassa hyvinkin näkymättömiä, ellei niillä ole kadunvarren toimitiloja, tai elleivät niiden palvelut ja tuotteet kuulu päivittäisostosten piiriin. Varsinkaan luovan alan mikroyrittäjien osaamisen hyödyntäminen paikalliskehittämisen tukena ei ole vielä monelle tuttua. Arastellaan myös bisneksen sekoittamista kaupunginosatoimintaan. Ennen kaikkea yhteistyön mahdollisuuksia ei ehkä useimmissa kaupunginosissa kunnolla tunnisteta. Siksi monet haastateltavista toivoivat vinkkejä ja kokemuksia muista kaupunginosista.

PAIKALLISESTI VAATIMATTOMAT YRITTÄJÄT Moni haastatelluista mainitsi, että suurempia yrityksiä on ollut haasteellista saada kiinnostumaan paikallisesta näkyvyydestä. Muutenkaan yritykset eivät haastatteluiden perusteella ehkä käytä paikallisuutta kovinkaan laajasti hyväkseen. Yrittäjät voivat osoittaa läsnäoloaan alueella ja asiakkaille korostamalla omaa, yrityksensä tai tuotteensa persoonaa.[6] Ne voivat nykytrendin mukaisesti nivoa asiakkaita mukaan tuotekehitykseen ja muihinkin vaiheisiin, jopa markkinointiin, niin että asiakkaat lopulta myyvät sitä toisilleen.[7] Yrittäjät voivat myös hyödyntää kaupunginosayhdistystä vaikutuskanavana paikallisiin asioihin.[8]

5 Pakarinen, 2012

6 Pakarinen, 2012
7 Mankki, 2013
8 Elomaa, 2012

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Kaupunginosayhdistyksellä ei olisi mitään toimintaa ilman kumppanuuksia, kaikki toiminta perustuu yhteistyölle. Alun perin se lähti rahattomuudesta, mutta nyt mietitään jo etukäteen, mikä pitkällä jatkumolla hyödyllistä molemmille tahoille.

Mielenkiintoista voisi olla herätellä paikallista vuoropuhelua yrittäjien ja muiden toimijoiden välille: minkälaista yritystoimintaa jo on ja millaisia palveluita toivottaisiin. Moni yrittäjä toimii aika näkymättömästi, ehkä joku Facebookin "ilmianna yrittäjäkaverisi"-juttu voisi toimia näiden nuorempien ja pienempien toimijoiden kartoittamiseksi.

Varsinkin jos näkee vaivaa ja alkaa soitella, ihan varmasti paikallisilta yrityksiltä saa sponsorointirahaa tai muuta. Tarkoitus ei sinänsä ole ratsastaa yritysten rahoilla, vaan tehdä molemminpuolista yhteistyötä.

Yrittäjät saattavat haluta myös säilyttää pienuutensa salaisuuden. Sen, miten pieni heidän liikevaihtonsa oikeasti onkaan. Sen varjelemiseksi vältetään yhteistyötäkin, vaikka rajoitteena toki ovat aika ja rahakin.

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Kaupunginosayhdistys voi linkittyä yrittäjiin mahdollistamalla yrittäjä- tai kannattajajäsenyyden tai ottamalla hallitukseen mukaan yrittäjiä. Toisaalta olisi muistettava, että yksi yrittäjä ei voi edustaa kaikkia, vaan kullakin yrittäjällä on toki omat lähtökohtansa ja tarpeensa.
- ☐ Yrittäjätkin voisivat pyytää enemmänkin vastinetta jäsenyydelleen tai hyödyntää yhdistyksen verkostoa. Esimerkiksi koulutuksia voitaisiin järjestää yhdessä.
- ☐ Kaupunginosayhdistyksen tehtävänä voi olla "huolestuttaa" paikallisia yrittäjiä huomaamaan, että asiakaskunnan ylläpitämiseksi tarvitaan yhteistyötä.
- ☐ Kaupunginosayhdistys voi kutsua tilaisuuksiinsa yrittäjiä mukaan myös varta vasten, yksittäisinä ihmisinä.
- ☐ Suosituksi muodostuneet tapahtumat ja paikallislehden artikkelit ovat hyvä paikka tarjota näkyvyyttä paikallisille yrityksille.
- ☐ Yrittäjien välillä alueellinen yhteistyö voi olla sitä, että tuetaan toisiaan, jutellaan, katsotaan toisen liikkeen perään loman aikana. Ostetaan vaikka yhteinen imuri tai tehdään muu investointi. Tätä ei voi tehdä kenenkään sellaisen kaveriyrittäjän kanssa, joka asuu kaupungin toisella puolella.

Caset

39 **TÖÖLÖ-SEURAN YRITYSJÄSENET** Töölö-Seuraan voi liittyä myös yritysjäsenenä. Töölöläisistä yrittäjäjäsenistä koostuva yritysjaos perustettiin 1990-luvulla ja se aktivoitui entisestään vuonna 2005. Yrittäjäjäseniä on tällä hetkellä 65 henkilöä. Näin kaupunginosayhdistys tarjoaa yrittäjälle vahvan paikallistuntemuksen lisäksi valmiin verkoston, "64 yrittäjäkaveria".

Töölö-Seuran jaoksen tehtävänä on toimia paikallisidentiteettiin perustuvan yrittäjäyhteistyön kanavana. Yrittäjäjaos järjestää erilaisia yrittäjien näkyvyyttä lisääviä tempauksia, kuten joulukuusen hankkimisen yhdessä Töölöntorille sekä kilpailut vuoden töölöläisestä yrittäjästä ja joulun parhaasta näyteikkunasta. Lisäksi monet yritykset antavat alennusta kaupunginosayhdistyksen jäsenille. Paikalliset yrittäjät ovat yritysjaoksen kannustamana lanseeranneet Töölön kohteita esittelevät pelikortit, Töölö hirsipuu -tietokilpakirjan paikallistiedosta sekä oman leivoksen, jota saa ostaa vain paikallisesta kahvilasta.

Töölö-Seuran yrittäjäjaoksen toiminta painottuu kadunvarren liikkeiden pienyrittäjiin. Luovien alojen yrittäjiä ei olla vielä kalasteltu mukaan toimintaan. Sen sijaan Töölö-liikkeessä yrittäjiä on mukana hyvinkin luovilta aloilta. Voimansa yhdistäessään nämä verkostot voisivat muodostua hyvinkin tehokkaaksi ratkaisemaan paikallisia haasteita ja vahvistamaan paikallistaloutta. [9]

40 **UP WITH KALLIO** Up with Kallio on yrittäjäverkosto, jonka kautta on järjestäytynyt Kallion, Alppiharjun, Vallilan, Sörnäisten ja Hermannin alueen liikkeitä, kuppiloita, klubeja ja muita palveluita.

Up with Kallio on perustettu sattumalta lähes samaan aikaan Kallio-liikkeen kanssa. Se haluaa nostaa esiin alueen uusia ja vanhoja asiakaspalvelussa erityisen osaavia yrityksiä ja hehkeätä nähtävää. Verkoston keskeisenä viestinä on, että uusi ja vanha, raikkaat myymälät ja kulunut ympäristö voivat hienosti elää alueella sopusoinnussa. Up with Kallio on rohkaissut monia paikallisia toimijoita tuomaan julki omaa ylpeyttään kaupunginosansa tarjonnasta ja ominaispiirteistä. Se on myös tuonut alueelle uutta asiakaskuntaa ja matkailijoita.

Up with Kallio tekee jonkin verran yhteistyötä Kallio-liikkeen kanssa. Talvella 2012 tahot esim. kutsuivat yhdessä ihmisiä koristelemaan Vaasankadun joulubulevardiksi ja muistuttivat, että joululahjat kannattaa hankkia paikallisista yrityksistä. Nykyään toiminnassa on mukana myös Made in Kallio, kalliolaisten suunnittelijoiden ja tuottajien verkosto, joka pyörittää verstasta ja tehtaanmyymälää kahvilan yhteydessä Vaasankadulla. Kaupunginvaltuusto on päättänyt kokeilla Vaasankatua kävelykatuna kesän 2013 ajan.[10] Yrittäjäverkosto on saattanut osaltaan edistää tätä.

9 Savola, 2012

10 Laitinen, 2013

Up with Kallion perustanut Anna Pakarinen soveltaa Kallion yrittäjäverkostossa opittua keskustan Torikortteleissa. Vaikka alue yrittäjien yhteisenä nimittäjänä ja hyvinkin erilaisten yrittäjien linkittämisen toisiinsa ovat samaa, erona on resurssien ja kaupungin tuen määrä – Torikortteleiden elävöittäminen on kaupungin aloitteesta käynnistynyt hanke. Up with Kallion, Torikortteleiden ja Tukkutorin mallin rohkaisemana esim. Jätkäsaaren yrittäjien voi olla hyvin luontevaa lähteä verkostoitumaan heti tuoreeltaan. [11]

41 **PALVELUTARPEET ESIIN** Mellunmäen Palvelupalli-kokeilu on vahvistanut kaupunginosayhdistyksen yhteyksiä paikallisiin yrittäjiin. Se on alunperin Clear-Villagen ja Demos Helsingin järjestämässä Make.Helsinki -työpajassa kehitetty ja Demokratiapilottiehdotuksena julkaistu toimintakonsepti.

Mellunmäessä jo kahdesti järjestetyn Palvelupalli-päivän ideana on kartoittaa alueen palvelutarpeita ja etsiä keinoja täyttää nämä tarpeet. Tuona päivänä neuvotaan olemassa olevien paikallisten palveluiden äärelle tai tuodaan paikalle jokin korvaava ratkaisu, kuten terveyskioski. Paikalla on ollut myös “porinapöytiä”, kahvittelupisteitä, joihin voi istua keskustelemaan tai tuomaan esiin palveluihin liittyviä mieltään askarruttavia asioita. Keväällä järjestettävän kolmannen tilaisuuden teemana ovat energia ja kaupunkiviljely. [12]

42 **AMMATTILAISTEN VETÄMÄT TYÖPAJAT** Yrityksiä voidaan kutsua kaupunginosatoimintaan tasaveroisina alueen yhdistysten kanssa, esim. vetämään työpajaa. Siten yrittäjät saavat näkyvyyttä ja kaupunginosatoimijat ammattiosaajan neuvoja.[13]

43 **YRITYSMERKKI** Designkortteli, Design District Helsinki, syntyi vuonna 2005 ideasta koota yhteen paikalliset luovien alojen toimijat. Se on kaupunginosayhdistys, joka tarjoaa paikallisille ja vierailijoille ostoksia, ruokaa, majoitusta ja elämyksiä. Designkortteliin kuuluu lähes 200 jäsentä designliikkeistä gallerioihin, työpajoista museoihin, ravintoloista hotelleihin ja suunnittelutoimistoihin. Verkoston kohteet tunnistaa yhteisestä tarrasta sisääntulossa.[14] Missä vain kaupunginosassa voidaan kokeilla vastaavaa ja valita verkostoon erityisesti paikallista imagoa tukevaa toimintaa. Yritykset voivat taas hyötyä yhteismarkkinoinnista, yhteystilauksista sekä toistensa palvelusten ja tuotteiden käyttämisestä.

44 **HYVÄ KASVAA JÄRVENPÄÄSSÄ -KUKKAKIMPPU** Järvenpäässä on lanseerattu paikallista asukasliikettä tukeva kukkakimppu, jota myy paikallinen kukkakauppa. Jokaista kimppua kohden kyseinen kauppa lahjoittaa kesällä kukan kaupunginosayhdistyksen organisoimia istutuksia varten. Sopimus mitä luultavimmin on onnistunut lisäämään kukkakauppiaan mainetta. Kaupunki itsekin hyödyntää palvelua ja vaikutukset näkee konkreettisesti kaupunkitilassa, asukkaiden itse valitsemissa paikoissa. [15]

45 **KALLION KORTTELIKEITTIÖ** Korttelikeittiö on yhdessä kokkaamisen ja syömisen tapaaminen, jota alettiin järjestää kuukausittain marraskuusta 2011 alkaen. Kuka vaan voi tulla mukaan. Ruoasta on vapaaehtoinen maksu. Korttelikeittiö ei olisi mahdollinen ilman paikallisten yrittäjien tukea: raaka-aineita ja palveluita tarjoaa Korttelikeittiölle yhteensä 32 tahoa. Ruokaa on laitettu yhdessä Elokololla, Diakonissalaitoksella ja ulkonakin. Korttelikeittiössä ollut monenlaista ja monenikäistä väkeä – esim. läheisen vastaanottokeskuksen asukkaita on saatu mukaan.

Korttelikeittiön järjestävät Kallio-liikkeen vapaaehtoiset. Nyt Korttelikeittiö pyörii melko vakiintuneesti, tosin välillä paikkaa vaihtaen. Facebookin kautta yli 130 ihmistä on mukana vapaaehtoisena kokkaamassa, kattamassa, tiskaamassa, roudaamassa, soittamassa musiikkia tai etsimässä lahjoituksia. Korttelikeittiö voitti vuoden lopussa Vanhustyön keskusliiton Neljän polven treffit -kilpailun ruokasarjan. [16]

46 **RUOKAPIIRIT** Paikallinen ruokapiiri on yksi tapa laajentaa paikallista palveluvalikoimaa. Ruokapiirin ideana on tilata tukusta sekä tiloilta ja muilta pientuottajilta yhdessä ruokatarvikkeita kuten vihanneksia, viljatuotteita, lihaa; usein luomuna. Tilaajat voivat yhdessä määritellä tuotevalikoiman. Tilaaminen sujuu netissä kotisohvalta, kerralla saa tarvikkeet pitkäksi aikaa ja kustannuksissa tulee säästöjä. Samalla paikalliset tutustuvat toisiinsa tuotteiden pakkaamisen yhteydessä, ja parhaimmillaan noutopisteenä toimivat asukastilat tai muut yhteiset tilat saavat uusia kävijöitä.

Ruokapiirejä perustavat ja niihin liittyvät tavalliset kaupunkilaiset. Pelkästään vuonna 2012 uusia ruokapiirejä on noussut Puotilan lisäksi mm. Myllypuroon, Käpylään, Malmille, Pikku Huopalahteen ja Laajasaloon. Herttoniemessä toiminta on organisoitunut jo parin sadan jäsenen ruokaosuuskunnaksi, jolla on mm. oma pelto Korsossa ja palkattuja työntekijöitä.[17]

11 Pakarinen, 2012
12 Klinga, 2012; Hyötyläinen, 2012
13 Kareinen ja Vanhala 2012
14 Designkortteli, 2013
15 Asunta, 2013
16 Kallio-liike, 2013; Perälä, 2012
17 Ylitalo, 2012

Kaupunginosayhdistysten ja liikkeiden keskinäinen kanssakäyminen

TOISISTAAN ERILLÄÄN Liikkeiden ja kaupunginosayhdistysten välinen yhteistyö on vielä hyvin alkutekijöissään, vaikka yhteisiä tapahtumia onkin kehitteillä. Yhteistyötä hidastavat erilaiset kiinnostuksen kohteet, tekemisen tavat ja kommunikoinnin kanavat. Kaupunginosayhdistysten virallisessa viestinnässä, esim. kaupunginosasivuilla, liikkeitä ei yleensä mainita. Facebookissa tiedottamisessa on enemmän yhteistyötä. Haastatteluiden ja Helka ry:n syyskuussa 2012 pitämän puheenjohtajapalaverin mukaan monet yhdistykset kaipaavat toimintaansa jatkajia. Liikkeissä taas moni haluaa tehdä asioita nimenomaan yhdistystoimintaa vapaammalla tavalla, yksittäisiin teemoihin projekti- tai kertaluonteisesti keskittyen.

TUTTUJEN KANSSA Kaupunginosayhdistysten kesken yhteistyötä on vaihtelevasti. Yleisintä vaikuttaa olevan verkostoituminen naapurialueen toimijoiden, samojen toimintaperiaatteiden harjoittajien tai henkilökohtaisten tuttavuuksien kanssa.

ASUKASTALOJEN VÄLILLÄ Asukastilojen suhteen yhteistyötä tehdään osassa kaupunginosia henkilökohtaisesti asukastalokoordinaattorien tai kaupunginosayhdistysten vetäjien välillä, osassa Helsingin Asukastaloverkostoyhdistys HATY ry:n kautta. Yhteistyötä voi muodostua myös jäsenyyden kautta. Yhdistyksellä voi olla esim. taloyhtiöitä ja yrityksiä yhteisöjäseninä.

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Naapurikaupunginosan kanssa voidaan tehdä yhteistyötä tarjoamalla asukastiloja heidän käyttöönsä, mainostaa ristiin ja koordinoida, etteivät tapahtumat mene päällekkäin.
- ☐ Yksin voi olla vaikea saada merkittävämpiä asioita läpi. Läheisten kaupunginosien kanssa voidaan kokoontua joko liittyen kaikkia hyödyttäviin hankkeisiin tai sitten yhden kaupunginosan heikkojen voimien tukemiseksi.
- ☐ Naapurikaupunginosankin aluefoorumista voi olla hyötyä. Vaikka hallituksen edustajaa ei pääse paikalle, joku muu paikallinen toimija, vaikkapa paikallisen urheiluseuran vetäjä voi välittää tietoa kaupunginosayhdistykselle.
- ☐ Kun alueella on monta eri yhteisöä, jotka seisovat eri henkilöiden varassa, syntyy vahva verkosto.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta kaupunginosayhdistyksiltä

Tekemässämme työssä on niin paljon samaa, että ideoita voisi jakaa.

Kaupunginosa-aktiivien tapaamiset voisivat toimia esim. vuorotellen kaupunginosayhdistysten isännöimänä. Luultavasti tarvittaisiin kuitenkin Helkan koordinointia. Kun porukka vaihtuu eri yhdistyksissä eikä tunne henkilökohtaisesti, ei ole helppo ottaa yhteyttä suoraan.

Paikalliseen liikkeeseen pidetään yhteyksiä. Yhteistapaamisen järjestäminen on suunnitelmissa yhteistyökohteiden ja kuvioiden löytämiseksi.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta liikkeiltä

Aloittaessamme toimintaa otimme yhteyttä paikallisen kaupunginosayhdistykseen, jonka toimintaa emme entuudestaan tunteneet. Meidät kutsuttiin juttelemaan. Kun kerroimme, ettemme ole varsinaisesti tulossa mukaan yhdistykseen, vain kiinnostuneita yhteistyöstä, keskustelu vähän jäi siihen. Tapahtumien tai konkreettisten hankkeiden yhteydessä yhdessä tekemistä on tarkoitus yrittää uudelleen.

Liikkeemme toiminta on tosi aluepainottunutta, eikä ole tarvetta tehdä erityisesti yhteistyötä muiden alueiden kanssa.

Caset

47 STADIN RANTARYHMÄ Vuonna 2006 perustettu kaupunginosayhdistysten Stadin rantaryhmä on yksi yhteistyökanava. Sen kautta on pidetty yllä epävirallista satunnaisia tapaamisia ja keskustelua rakentamisesta ja suunnittelusta rannoilla. Rantaryhmä haluaa korostaa meren merkitystä ja rantojen säilymistä yhteisessä käytössä. Ryhmässä seurataan ajankohtaista kaavoitusta ja tehdään kannanottoja. [18]

18 Stadin rantaryhmä, 2013

48 YHTEISET KOULUTUKSET Järjestysmiehiä tarvitaan heti vähänkin isompiin yleisötapahtumiin. Roihuvuoressa on järjestetty vuosien varrella useampaan otteeseen järjestyksenvalvojakurssia. Sinne kutsuttiin myös muiden kaupunginosayhdistysten toimijoita. Kysyntää on ollut, joten kurssi on tarjolla tulevanakin vuonna. Roihuvuoressa on järjestetty myös hygieniapassikoulutusta oman kaupunginosayhdistyksen väelle. [19]

19 Lehto ja Mikkelä, 2012

Kaupunki yhteistyökumppanina

JULKISEN SEKTORIN ROOLI Kaupunki ylläpitää monia ympäristön fyysisiä rakenteita ja palveluita. Julkisella sektorilla on merkittävä rooli yhteisten kohtauspaikkojen ja toiminnallisten alustojen rakentamisessa tasa-arvoisesti erilaisille kansalaisille. [20]

Yhteisöllisyyden tuottamista ei voi ulkoistaa kaupungille. Kaupungin on hyvin vaikea tuottaa yhteisöllisyyttä, sillä se lähtee asukkaista. Kyse on vapaaehtoisesta panoksesta. Tätä kaupunki voi vain stimuloida. Ja palvelumuotoilu eli kaupunkilaisten stimuloiminen mukaan on lopulta hauskuuden keksimistä. [21]

SOSIAALIVIRASTO Kaupunki on paikallisten olojen virallisena ylläpitäjänä monen kaupunginosayhdistyksen ja liikkeen tärkein yhteistyötaho. Varsinkin temaattisilla toimintaryhmillä on kaupunkiin suoria yhteyksiä. Muiden virastojen ohella keskeinen kaupunginosien yhteistyötaho Helsingin kaupungilla on Sosiaali- ja terveysviraston Aluetyön yksikkö (Aty). Erilaisten asukastilojen lisäksi sosiaaliviraston aluetyön palveluihin kuuluvat lähityöntekijät ja yhdyskuntatyöntekijät. Lähityön tavoitteena on parantaa arkiturvallisuutta ja viihtyvyyttä. Yhdyskuntatyöntekijään voi ottaa yhteyttä halutessaan parantaa alueen viihtyvyyttä, turvallisuutta tai hyvinvointia. Yhdyskuntatyöntekijä voi olla apuna kun ehdotuksia viedään eteenpäin alueen verkostoissa, virkamiesten aluetyöryhmässä tai aluefoorumeissa. [22]

ALUETYÖRYHMÄT Useissa kaupunginosissa on myös aluetyöryhmiä, joissa ovat mukana alueen keskeisimmät asukas- ja viranomaistoimijat. Esim. Herttoniemessä alueryhmä on työskentelyrukkanen, joka kokoontuu aluefoorumien välillä. [23]

20 Mokka ja Neuvonen, 2006
21 Asunta, 2013
22 Helsingin kaupunki, 2013
23 Helka ry, 2013

BYROKRATIA Kaupungin virastojen kanssa toimiessa on monesti haasteena se, että sovitut asiat ja niihin liittyvä tieto kulkevat eri hallintokuntien välillä hitaasti, eikä paikallisiin asioihin löydy helposti omaa yhteyshenkilöä.

> *Muutenkin kaupunkien haasteita ratkaistaan usein hirveän isoilla mekanismeilla, kun joustavammalla ja osallistavammalla toimintatavalla saataisiin enemmän aikaan.*
>
> *-Asunta, 2013*

PAIKALLINEN ÄÄNI Kaupunginosassa yhteen liittoutumalla saa kuitenkin vahvemman äänen kuuluviin myös päätöksentekokoneistossa. Meneillään on paljon lähidemokratiahankkeita, joilla yritetään kuroa umpeen yhteistyön ja päätöksenteon kuilua paikallisten ja kaupungin välillä. Näin voidaan mahdollisesti helpottaa myös edustuksellisuuteen liittyvää ongelmaa. Tällä hetkellä kaupungin suuntaan virallisella asuinalueiden äänellä, kaupunginosayhdistyksillä, on asukaslukuun nähden huomattavasti vaikutusvaltaa. Esim. Töölö-Seuran 400 henkilöjäsentä ovat alle 1,5 prosenttia Töölön yli 28 000 asukkaasta.[24] Samaan aikaan kaupunki ei tunnista koko kaupunginosatoiminnan potentiaalia kovinkaan vahvasti.

24 Mikkonen, 2013

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Viranomaistahoihin ja poliitikkoihin on hyvä pitää yhteyttä ja pyytää käymään - kasvokkain tunteminen helpottaa asiointia puolin ja toisin. Monet päättäjät ovat saattaneet aikanaan käydä tapaamassa paikallisia ehdokkaana ollessaan, jolloin he myöhemminkin poikkeavat, vaikkapa ministeritason hommista.
- ☐ Jos kaupunginosalla ei ole omia valtuutettuja, keskustelu kaupungin kanssa on keskeistä.
- ☐ Jos jotakin joudutaan vastustamaan, pitäisi olla hyvät perustelut ja vaihtoehtoa tarjota tilalle. Muuten tulee sellainen kuva, ettei muuhun pystytä. Liika vastustelu on muutenkin vaarallinen linja, siihen profiloituu helposti kaupunginkin suuntaan.
- ☐ Kaupunginosayhdistyksen merkkipäiviin voi kutsua kaupungin päättäjiä viihtymään ja tutustumaan paikallisiin. Ne ovat myös mahdollisuus tuoda kaupunginosaa esiin positiivisemmin ja nostaa esiin paikallisesti tärkeitä teemoja.
- ☐ Kaupungin kanssa yhteistyössä pohjatyö tärkeää. Tarvitaan myös pitkäjänteisyyttä ja neuvottelukumppanuutta.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Kun on noteerattu viralliseksi yhdistykseksi, on automaattisesti uskottavampi yhteistyökumppani kaupunkiin nähden.

Oma valtuutettu helpottaa tietoa päätöksenteosta ja vaikuttaa ehkä hieman kaupunginosan profiiliinkin.

Vuoropuhelu kaupungin kanssa ei mene koskaan kevyesti.

Pakko olisi päästää kaupungin kanssa keskusteluyhteyteen, muuten meillä on vain heidän päätöksensä edessä.

Tarvitaan sitkeyttä ja kekseliäisyyttä sekä useita eri kanavia asioihin vaikuttamiseen. Vaikka yksittäisen virkamiehen kanssa voidaan käydä hedelmällisiäkin keskusteluita, muu käsittely saattaa tyssätä. Kaupungin kanssa toimiminen on aikamoista arpapeliä.

Yritysverkostojen luominen on yritetty huomioida kaupungin elinkeinotoimistossa. Kaupungin on kuitenkin helpompi toimia virallisen tahon kanssa kuin esim. ei niin organisoituneen liikkeen kanssa.

Kaupunginosatoiminnassa yleinen taitaa olla asenne, että “kaupunki yrittää vedättää meitä” ja että sitä vastaan täytyy puolustautua. Hedelmällisempää voisi olla ajatella, että ollaan kumppaneina, kehittämässä yhdessä ja mennään samaan suuntaan. Tämä liittyy myös vallan ja vastuun jakamiseen, että luotetaan yhdessä onnistuttavan. Ongelmatilanteissa kannattaa ottaa suoraan yhteyttä eri viranomaisiin. Hekin ovat yksittäisiä ihmisiä, jotka tekevät työtään.

Sosiaalista mediaa voi kiittää siitä, että on mahdollistanut yhteistyön kaupungin kanssa uudella tavalla. Kaupungin toiminta eri tavalla suurennuslasin alla ja sosiaalisessa mediassa saa yhteyden kaupungin toimijoihin paljon suorempaan. Esim. apulaiskaupunginjohtaja Sauri otti sosiaalisessa mediassa virkamatkaltaan julkisesti kannan Baanan skeittaamiskiistaan yhdessä yössä.

Annan ruusun kaupungin virkamiehille, keskimäärin he ovat vaan iloissaan uudenlaisesta toiminnasta.

Pakko olisi päästää kaupungin kanssa keskusteluyhteyteen, muuten meillä on vain heidän päätöksensä edessä.

Caset

49 **KÄVELYKIERROS PIKKU HUOPALAHDESSA** Syksyllä 2012 Pikku Huopalahtiseura ry järjesti alueen suunnitelleen arkkitehti Matti Visannin vetämän opastetun kävelykierroksen. Mukana oli paljon odotettua enemmän väkeä, noin 70 henkilöä. Vastaavanlainen kierros on tarkoitus järjestää myös kaupungin viher-suunnittelupuolen kanssa. Muulloinkin Pikku Huopalahtiseura ry:n asukastila Kyläpajasta saa lainata kävelysauvoja ja toisinaan on ohjattuja yhteislenkkejäkin. [25]

50 **HYVÄ KASVAA JÄRVENPÄÄSSÄ -LIIKE** Järvenpäässä on kehittynyt voimakas Hyvä kasvaa Järvenpäässä -liike. Liikkeen toimijat ehdottivat kaupungin johdolle yhteistyötä, joka on jo luonteeltaan jatkuvaa. Kaupungilta on sovittu yhteyshenkilö, joka toimii heidän kanssaan jatkuvasti. Lisäksi kaupunki tarjoaa materiaaleja, tarvikkeita ja työkaluja silloin, kun se ei ole liian kallista, vaativaa tai aikaa vievää. Sen sijaan rahaa sopimukseen ei kuulu.

Toimintatapa on sellainen, että liike järjestää asukaskahviloita tai ideointitapaamisia, joissa se priorisoi, aikatauluttaa ja miettii, missä tarvitaan kaupungin apua. Tapahtuman jälkeen liike infoaa näistä kaupungin yhteyshenkilöään. Hän selvittää mahdollisuudet saada käyttöön kaupungin resursseja ja etsii vastaukset käytännön kysymyksiin. Hän on ottanut kaupungin viestinnässä liikkeeseen liittyvissä asioissa myös kokonaisvaltaista koppia ja hänellä on tarvittaessa yhteydet myös kaupungin johtoon.

Jännää on se, miten Hyvä kasvaa Järvenpäässä -liikettä on autettu: esim. kaupungin hiekkalaatikoista tyhjennetty hiekka saatiin liikkeen rakentaman puutarhan hiekkatieksi. Käytännössä kaupungin panostus on siis ollut ainoastaan kauhakuormaaja ja kuorma-auto työntekijöineen. Yhteistyö ja tuki on vaatinut hieman organisointia, mutta oikeastaan kaupungin resurssit ovat nyt ohjautuneet enemmän sinne, mihin niitä on toivottu.

Muutenkin Järvenpäällä on tavoitteena päästä joustavampaan työtapaan asiakaspalvelussa. Vuoden 2013 vaihteessa päättyi Asiakkaan asialla -muutoshanke, jolla tähdättiin siihen, että kukin asiakasryhmä saa palvelun yhdeltä luukulta. Järvenpään kaupungissa pyritään sujuvoittamaan toimintaa niin, että asukkaat, yritykset ja muut asiakkaat saisivat tehokkaita ja vaikuttavia peruspalveluita sekä hyvät edellytykset omaehtoiseen pärjäämiseen ja viihtymiseen. Sitra tuli vuonna 2010 yhteistyökumppaniksi hankkeeseen.

Kaupungin rooli ei ollut käyntiin lähdössä, me vain mahdollistimme toiminnan omalla yhteistyöllä, jolloin se muuttuin piirun vakavammaksi. Asukkaat eivät kuulemma olisi lähteneet näin laajasti myllyttämään paikallisen kehittämisen ilosanomaa ilman kaupungin tukea. [26]

51 **AAMUPORINAT** Pikku Huopalahdessa sosiaaliviraston ryhmä kokoontuu kaupunginosayhdistyksen asukastila Kyläpajassa. Sosiaaliviraston aamuporinoissa voi kysyä sosiaaliohjaajilta askarruttavista asioista ja he kertovat palveluistaan. [25]

25 Pohjanvirta ja Lindholm, 2012

26 Asunta, 2013

Muut sidosryhmät kaupunginosatoiminnassa

ARJEN TEKIJÄT Koulut, nuorisotalot, vanhempainyhdistykset, urheiluseurat ja muut järjestöt ovat tärkeitä sellaisissakin kaupunginosissa, joissa ei ole muuta kunnollista kaupunginosatoimintaa. Verkostoituminen eri toimijoiden välillä on tärkeää, sillä niissä on mukana toimintakykyisiä henkilöitä, joista voi lähteä liikkeelle paljon.[27] Paikallinen kirjasto on yleensä keskeisellä paikalla sijaitseva, paikallisten tuntema ja näkökulmaltaan neutraali kaupunginosayhdistysten yleinen yhteistyökumppani. Myös seurakunta on monille kaupunginosayhdistyksille keskeinen yhteistyökumppani tarjoten mm. kokoustilaa ja toimistoapua.

27 Helsti, 2012

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Yhteydenpito toisten paikallisten toimijoiden kanssa ehkäisee työnjaon päällekkäisyyksiä. Yksi melko yleinen tapa yhteydenpitoon on aktiivisuus toisen yhteisön toiminnassa.
- ☐ Lähekkäisten asukastalojen välillä voidaan tiedottaa ristiin, antaa vertaistukea, lainata tarvikkeita ja vaihtaa hyviä käytänteitä.
- ☐ Oppilaitosten läsnäolo kannattaa hyödyntää alueen omana voimavarana. Ja ylipäätään kaikki muutkin alueen omat toimijat kuin vain asukkaat.
- ☐ Kaikki tilaisuudet, jossa ihmiset tutustuvat toisiinsa, ovat hyödyksi.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Muut paikalliset yhteisöt usein hyötyvät kaupunginosayhdistyksen uskottavan, virallisen ja pitkäkestoisen aseman tuomasta tuesta ollakseen uskottavia kaupunkiin päin. Liittoutuminen tuo heille voimaa.

Kaikki lähtee asuinalueella siitä, että ihmiset tuntevat toisiaan. Kukaan ei lähde tuikituntemattoman kanssa tekemään yhtään mitään tai se on ainakin paljon vaikeampaa. Kun ei tiedä edes keneen ottaa yhteyttä. Siksi epävirallisetkin suhteet ihmisten välillä ovat tärkeitä

Eri ihmisiä kun saadaan verkostoitua edes kevyesti, hommat toimivat. Jos nyhvätään yksin omia juttuja, ne jäävätkin pieneksi.

Erittäin huono juttu, jos kaikki toiminta lähtee vain kaupunginosayhdistyksestä. Toisaalta kaupunginosayhdistyksen pitäisi näkyä paikallisissa hankkeissa, jos alueella sellaisia on.

Kaupunginosastamme oli kaksi demokratiapilottiehdotusta. Ne edustivat kahta eri koulukuntaa, mutta molemmat olivat hyviä ehdotuksia. Siksi olimme niissä molemmissa mukana.

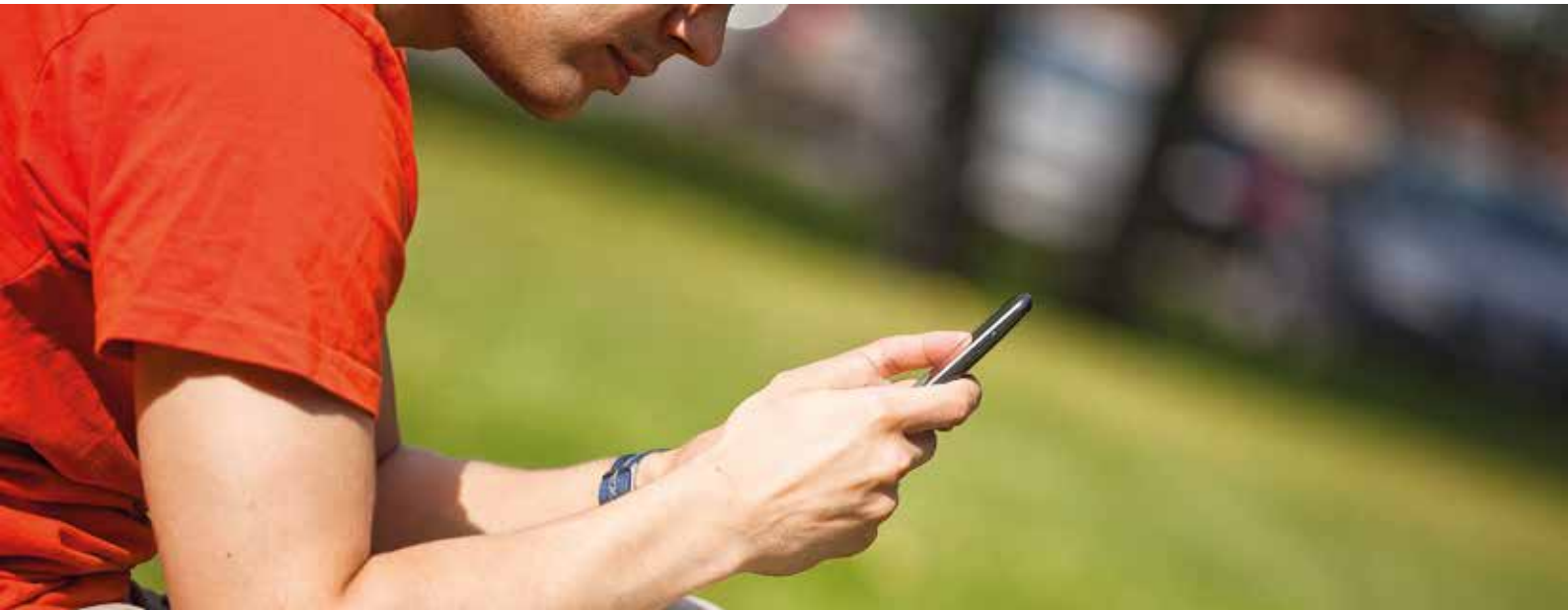

Caset

52 YHTEINEN JUHLISTAMINEN Erilaisten tapahtumien, kuten kansallisuuksien itsenäisyyspäivien juhlistaminen kaupunginosan yhteisenä, voi virkistää yhteistä tilaa ja tuoda paikallisten maahanmuuttajien juuria paremmin tunnetuksi. Varsinkin eksoottiset herkut houkuttelevat kaupunkilaisia. Pikku Huopalahdessa Somalian itsenäisyyspäiväjuhla oli aikanaan kaupunginosayhdistyksen yksi suurimmista asukastilassa järjestetyistä tilaisuuksista. [28]

53 PORUKAT YHDISTYKSEN RINNALLA Roihuvuoressa kaupunginosayhdistyksen rinnalla on monenlaisia porukoita, joihin pidetään yhteyttä, esim. alun perin 50-luvulla hiekoituslaatikolla kokoontuneiden nuorten muodostama Laivue 621. Porukka järjestää tapahtumia ja on julkaissut myös kirjan. Toisenlaisessa porukassa, noin 200 asukkaan taloyhtiössä roihuvuorelaiset kokeilevat ympäristöministeriön rahoittaman Saa syödä! -hankkeen osana kolmen kuukauden aikana, voisiko ylijääviä ruoka-aineita jakaa taloyhtiöissä ja siten vähentää ruokahävikkiä.[29] Muutenkin taloyhtiöissä on oltu aktiivisia ja saatu kaupunginosayhdistyksen tukea asioiden edistämiseen, kuten pihaviljelyyn tai uusien grillipaikkojen rakentamiseen. [30]

54 PAIKALLINEN VERKOSTOITUMISTILAISUUS Herttoniemeläisiä istui kyläjuhlien jälkeen paikallisessa kuppila Erätuvassa. Silloin tuli puhetta, että Hertsikassa on paljon eri porukoita, joiden olisi hyvä tehdä yhteistyötä. Pöydässä oli myös catering-alan ammattilainen, joka ehdotti verkostoitumistilaisuutta, jossa olisi tarjolla ruokaa ja viiniä. Ammattitaitoisen ihmisen kanssa järjestäminen oli todella helppoa, käytiin yhdessä tukussa ja ostettiin tarjoilut. Kuluista selvittiin noin 400 eurolla. Porukalla kerättiin listaa siitä, ketä kukin tuntee; viranomaisia, järjestöjä, aktiivisia ihmisiä. Yhdessä lähetettiin satakunta kutsua avecin ja ilmoittautumispyynnön kera.

Tilaisuus järjestettiin arki-iltana ja paikalla oli noin 50 ihmistä: kirkkoherraa, Fastholman huvilaa kunnostanutta sakkia, terveyskeskuksen johtajaa, “ihan ketä vaan”. Tilaisuudessa ei ollut järjestettyä ohjelmaa lukuunottamatta kahden minuutin avauspuheenvuoroa. Sai vain jutella ja tavata toisiaan. Yhdyskuntatyöntekijä veti esittäytymiskierroksen, kaikilla oli myös nimilaput rinnassa.

Osallistujilta saatiin paljon kiitosviestiä jälkeenpäin. Kokemuksesta innostuneena Herttoniemessä aiotaan tehdä verkostoitumisillasta, ihmisten kutsumisesta viihtymään, jokasyksyinen perinne. [31]

55 TIIMI LASTEN JA NUORTEN TUEKSI Maunulassa toimii lasten ja nuorten parissa työskentelevien yhteensä parinkymmenen tahon muodostama Maunula-Tiimi. Siinä käsitellään alueen eri toimijoiden ajankohtaisia haasteita ja mietitään niihin ratkaisuja, jaetaan tietoa mitä ja missä tapahtuu, sekä suunnitellaan yhteisiä tapahtumia. Sinne missä apua ja toimijoita tarvitaan, lähdetään mukaan.

Maunula-Tiimi kokoontuu joka toinen kuukausi. Koollekutsujana toimii Helsingin päihdetyötä koordinoivan Klaarin aluekoordinaattori. Toistaiseksi Maunula-Tiimi koostuu lähes pelkästään työnsä puolesta Maunulassa toimivista tahoista. [32]

56 NUORTEN MUSIIKKINÄYTELMÄ Malminkartanossa asukastalossa toimivan Leikkivä lapsi ry:n puolesta kysyttiin nuorilta, mitä he haluaisivat tehdä. Lopputuloksena oli toukokuussa 2012 esitetty suosittu musiikkinäytelmä Arthur ja Maria, jossa näyttelivät Apollon yhteiskoulun 8.-luokkalaiset. He osallistuivat myös käsikirjoitukseen, lavastukseen, puvustukseen. [33]

57 AVOIMET OVET Viikkiin on sijoittunut useampia kansallisesti tärkeitä organisaatioita, kuten Suomen ympäristökeskus SYKE ja yliopistokampus. Kaupunginosayhdistyksen toteuttama SYKE:n opastettu kierros Viikissä oli todella suosittu. Jatkossa vastaavanlaisia kierroksia ja avoimia ovia on harkinnassa toteuttaa yliopistokampuksella. [34]

58 KOTISEUTUOPETUSTA Lauttasaari-Seura on pitänyt paikallisessa koulussa kotiseutuopetuksen tunteja. Muutakin yhteistyötä kaavaillaan. Myös Musiikkiopistolaisia on esiintymässä erilaisissa tilaisuuksissa. [35]

59 TALOYHTIÖIDEN YHTEINEN PUTKIREMONTTI Maunulan ryhmäkorjauspilotissa viisi taloyhtiötä toteutti yhteisen putkiremontin. Nyt toiminta jatkuu ja jatkossa painotetaan varsinkin taloyhtiöiden energiantehokkuuden lisäämistä. [36]

28 Pohjanvirta ja Lindholm, 2012
29 Saa syödä! -hanke, 2013
30 Lehto ja Mikkelä, 2012
31 Helsti, 2012
32 Helka ry, 2013; Kamb ja Rankamo, 2012
33 Leikkivä lapsi ry, 2013; Holttinen, 2012
34 Huotinen, Korhonen ja Linna, 2012
35 Elomaa, 2012
36 Kamb ja Rankamo, 2012

Vapaaehtoistyön merkitys

ARVOKAS VAPAA-AIKA Olemme koulutetumpia kuin koskaan ja meillä on enemmän vapaa-aikaa kuin aikaisemmin.[37] Vapaa-ajalle kuitenkin haetaan entistä mielekkäämpää ja omiin kiinnostuksen kohteisiin, motivaatioon sopivampaa tekemistä. Ajastamme kilpailemassa onkin yhä useampia ajanvietteen muotoja, palveluita ja yhteisöjä. Myös kaupunginosayhdistysten työstä suurin osa tehdään vapaa-ajalla ja vapaaehtoisvoimin.

VASTAVUOROISUUTTA Jakaminen ja kohtaaminen ovat vapaaehtoisverkostojen peruspiirteitä. Vapaaehtoistoiminta on erityisen arvokas yhteiskunnallisen luottamuksen lähde: se saattaa yhteen hyvin eri taustoista tulevia, erilaisia normeja ja arvoja omaavia ihmisiä.[38] Kaupunginosatoiminta siis paitsi rakentaa paikallista sosiaalista pääomaa, on myös luonteva kanava maallikoiden ja ammattilaisten osaamisen hyödyntämiseen ja jakamiseen. Se on yksi tapa tarjota ajanvietettä ja seuraa sekä vahvoja osallisuuden kokemuksia mielekkään tekemisen kautta.

KULLEKIN OMANLAINEN ANTI Vapaaehtoistyössä päämääränä ei ole raha. Sen sijaan muita motivaation lähteitä on lukemattomia ja kullakin henkilöllä niiden painotus on omanlaisensa. Motivaatio myös saattaa muuttua ajan myötä ja elämäntilanteiden muuttuessa. Eritoten elämän muutoskohdissa (eläkkeelle, työttömäksi tai kotiäidiksi/-isäksi jäädessä) toive uusista, kenties läheisistäkin, sosiaalisista verkostoista saattaa korostua. Silloinkin vapaaehtoistoiminta voi tarjota mahdollisuuden sekä kokoontua ystävien ja tuttavien kanssa että kohdata uusia ihmisiä. [38]

Yeung (nyk. Pessi) löysi väitöskirjaansa varten tekemissään haastatteluissa 767 eri tavalla ilmaistua motivaatiota vapaaehtoistyön yhdessä tekemiseen ja ryhmitteli ne vastapareiksi. Yeungin mukaan vapaaehtoistyössä ajavat eteenpäin vuorotellen saamisen ja antamisen (eli jakamisen) ilo, toiminnan ja pohdinnan haasteet sekä jatkuvuuden turva ja uuden etsimisen seikkailunhalu.[39] Liikkeet ovat keskeisessä roolissa kaupunginosatoiminnan uudistamisessa. Uudistuvassa toiminnassa on alettu painottaa konkreettista toimintaa pohdinnan (ja keskustelun) sijaan sekä uudistumista jatkuvuuden sijaan (ks. kuva 3).

Yhdessä tekemiseen saattaa innostaa myös välineiden ja tilojen jakaminen, auttamishalu, sosiaalisuus, identiteetin etsintä ja rakentaminen sekä muut henkilökohtaiset tarpeet.[39] Vapaaehtoisessa tekemisessä ja ryhmissä saatetaan olla mukana jonkin selkeän, esim. yhteiskunnallisesti tärkeän päämäärän saavuttamiseksi tai pelkästään tekemisen itsensä takia, hetkellisen viihtymisen ja flow- eli virtauskokemusten saavuttamiseksi.

HALU Koska vapaaehtoistoiminta on vapaaehtoista, se voidaan lopettaa milloin tahansa. Tekijöiden löytäminen, innostaminen ja sitouttaminen on siis vapaaehtoistoiminnan jatkuvuuden kannalta elintärkeää. Se vaatii kuitenkin osaamista, palkitsevaa tekemistä ja pitkäjänteistä työtä. Vapaaehtoisten motivoimisessa kyse on pitkälti arjen kannustavasta viestinnästä. [38]

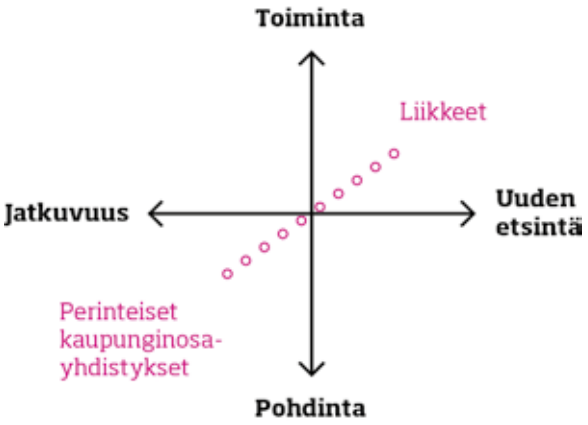

Kuva 3. Nelikenttä kuvastaa sitä, miten perinteisten kaupunginosayhdistykset ja uudet kaupunginosaliikkeet haastatteluiden perusteella pääsääntöisesti suuntautuvat toisaalta toimintaan/pohdintaan ja toisaalta jatkuvuuden ylläpitämiseen/uuden etsintään. Mukailtu Anne Birgitta Yeungin (2004) jaottelusta teoksessa Demos Helsinki, 2012.

Vapaaehtoinen panos kaupunginosakehittämiselle

VAPAAEHTOISTEN RESERVI Kaupunginosatoimintaa tehdään pääasiassa vapaaehtoistyönä. Haastatelluissa kaupunginosissa vapaaehtoisten toimijoiden määrä vaihtelee suuresti eri yhdistysten välillä, paristakymmenestä lähes pariin sataan. Enimmäkseen tekijöitä löytyy jäsenten joukosta.[40] Hetkittäistä tukea, esim. eri alojen osaamista ja välineitä tapahtuman järjestämiseen, voidaan saada laajaltakin paikalliselta toimijaverkostolta, myös naapurikaupunginosista.

HENKILÖKUNTAA Pienellä osalla kaupunginosayhdistyksistä on käytettävissään palkattua henkilökuntaa – joko mahdollisista asukastiloista huolehtimiseen tai juoksevien asioiden hoitamiseen. Henkilökuntaan saadaan usein tukea sosiaalilautakunnalta tai hyödynnetään työllistämistuella palkattuja henkilöitä. Molemmissa hakuprosessi vaatii kuitenkin byrokratian kanssa painimista ja on hankalaa ajoittaa muuttuviin tarpeisiin. Myös sopivan työntekijän löytäminen voi olla vaikeaa. Palkattuna työntekijänä voi ottaa erilaisen roolin kuin vapaaehtoisena. [41]

ODOTUKSET Kaupunginosatoimintaa määrittää usein omaehtoisuus, eräänlainen kotikutoisuus: toiminta on tekijöidensä näköistä. Mikäli toiminnasta löytyy omalta tuntuvia elementtejä, mukaan on helppo, suorastaan houkuttelevaa lähteä. Lopputuloksen kannalta voi olla myös merkittävää, etsitäänkö tekijöitä motivaation vai taitojen perusteella. Toiminnan myötä taitoja karttuu, mutta vapaaehtoisesti tehtävässä työssä tietty armollisuus on tärkeää – kukin tekee sillä panoksella, millä kykenee.

Ihmisten odotukset kaupunginosatoiminnasta ovat muuttuneet, he tuntuvat kaipaavan joustavaa tulemista ja menemistä.

- Pohjanvirta, 2012

37 Sitra, 2012; Tilastokeskus, 2009
38 Pessi, 2011
39 Demos Helsinki, 2012
40 Kamb ja Rankamo, 2012
41 Vanhala, 2012; Kamb, 2012

OMA PANOS Yhä yleisempää on, ettei monen vapaaehtoispohjalta toimivan tahon periaatteisiin enää kuulu järjestää toimintaa, vaan mahdollistaa sitä. Esimerkiksi nuorten kansalaisjärjestö Oranssi ry:n tapa tarjota vaikkapa asumispalveluita on yhteisöllistä ja osallistuvaa tuotantoa: jos haluaa saada hommasta jotain irti, on parasta laittaa siihen omaa ajallista panostaan. Lopputulos miellyttää käyttäjiä yleensä enemmän kuin valmiina tarjottu toiminta. [42]

YHTEISÖN DYNAMIIKKA Kaupunginosayhdistysten ja liikkeiden toiminnassa on periaatteessa kyse yhteisöjen muodostamisesta. Yhteisöissä viihtymiseen liittyy laaja kirjo vuorovaikutuksen monimutkaistakin dynamiikkaa. Haastateltavien hyväksi kokemissa opeissa dynamiikan ylläpitämisessä korostui varsinkin kepeän ilmapiirin luominen ja tehokas tiedonkulku. Vapaaehtoisen osallistumisen kynnystä kaupunginosatoiminnassa tuntuvat haastatteluiden perusteella mataloittavan varsinkin näkyväksi tehdyt pelisäännöt, sopivan palkitseva tekeminen ja pienenkin tuen arvostaminen.

SAAVUTETTAVUUS Haastatteluiden perusteella lyhytkestoisia ja joustavia osallistumisen mahdollisuuksia tarjoavilla kaupunginosatoimijoilla tuntuu olevan kaikkein laajimmat vapaaehtoisten resurssit. Toki toiminnan päivärytmin sopivuuskin vaikuttaa aktiivisuuteen. Monien perinteisten kaupunginosayhdistysten osallistumismahdollisuuksien painottuminen hallituksessa istumiseen saattaa vaatia pitkäaikaista sitoutumista ja tarjota osallistujille tuloksia kertaluonteista toimintaa hitaammin.

42 Mokka ja Neuvonen, 2006

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Hauskanpito ja harrastustoiminta toimii parhaiten kun ihmiset tuottavat ohjelman itse.
- ☐ Kaikilla, ihan kenellä vaan, on jotain tuoda yhteiseen toimintaan.
- ☐ Äidit ovat oleellisia asuinalueen verkostoissa, sillä he viettävät usein paljon aikaa kaupunginosan yhteisissä tiloissa. Lapset leikkivät yhdessä ja käyttävät samoja kouluja, päiväkoteja ja sitä kautta vanhemmilla on olemassa hyviä perusverkostoja. Vaikka heitä on repiä kaupunginosayhdistyksen hallitukseen, he ovat usein hyvin kiinnostuneita alueesta.
- ☐ Jos halutaan saada vapaaehtoisia, niitä täytyy uskaltaa etsiä esim. kapakoista. Myös ongelmiin pääsee sitä kautta käsiksi. Aina joku tuntee jonkun. Vaatii tosin siellä istumista paljon, jotta syntyy kontakteja.
- ☐ Uusien ihmisten mukaan saamiseksi täsmäryhmätkin ovat tarpeen.
- ☐ Oikea annostelu on tärkeää: liika on liikaa. Omat rajat pitää tuntea ja aina jostakin tinkiä. Aikansa kutakin, on erilaisia elämäntilanteita ja -jaksoja.
- ☐ Ihmisiä motivoivan käytännön elämään liittyvät, riittävän konkreettiset asiat. Pieni uimalaituri saa helposti liikkeelle, mutta kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kartanon asian edistämiseen ei välttämättä oteta kantaa.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Vapaaehtoisten kyselyyn tuntuu toimivan sähköisiä välineitä paremmin kasvokontakti. Ihmiskontaktista jää positiivinen fiilis ja ihmiset kokevat, olevansa tärkeitä. Isolla porukalla keksitään helposti hauskaa elämyksellistä ohjelmaa. Roihuvuoreen esim. tuli nosturi, joka nosti ihmisiä korkeuksiin ja lapset piirsivät katua kilometrin matkalta väriliiduilla.

Meille vapaaehtoiset ovat tulleet mukaan erinäköisten verkostojen kautta. Joku tuntee aina jonkun jolle sanoo, että tuu kattoo tänne. Ja kun on helppo saada ihmisiä tekemään, tapahtumista tulee melko näyttäviä. Hanamissakin oli tarkoitus pitää ihan pieni päivätapahtuma. Sitten paikallinen muusikko halusi tulla vetämään keikan. Ja kun selvisi, ettei puistossa valoja, yksi asukas toi työpaikaltaan värilliset showvalot.

Yleinen henkikin voi vaikuttaa, mutta kyllä paikallisuudesta ollaan kiinnostuneita ja tullaan mukaan, mikäli se mitenkään vaan elämäntilanteeseen sopii.

Facebook-ryhmään tullut satamäärin porukkaa, mutta varsinainen toiminnan järjestäminen vaatisi lisää livenäkin aktiivisia ihmisiä.

Meille pitäisi tulla hallituksen kautta, että oppisi tuntemaan kaupunginosayhdistyksen ja sen toimintatavat, ettei turhaudu.

Rajanvetäminen siihen, miten paljon itseään kiinnostavaa asiaa jaksaa edistää palkatta, on hankalaa. Jos toiminnan haluaa pitää epäkaupallisena, rahoituksen saamiseen on vain rajallinen määrä vaihtoehtoja.

Mitään ei tapahdu, ellei porukalla ryhdy hommiin.

Kun paljon ihmisiä tekemässä, silloin voidaan miettiä kaikenlaisia, ihan utopioitakin. Hyvässä seurassa niitä voi pitää jopa varteenotettavina vaihtoehtoina.

Liikkeemme eka tapaaminen antoi mukavan läpileikkauksen, alueelta löytyy paljon erilaista osaamista ja kokemuksia. Sitä varmasti tullaan hyödyntämään, ihmiset saavat tehdä sitä mikä kiinnostaa.

Sanotaan ettei vapaaehtoishommissa voi käskyttää, mutta ei se ihan niin ole. Käskytystä voi olla monenlaista, monenlaisia asioita julkituovaa. Kyllä jokainen omasta kunniastaan pitää kiinni. Toisaalta on oleellista löytää sellaisia ihmisiä, joille tehtävä sopii ja päästään kunnialla.

Yritetään saada työryhmiin sinne hyvin istuvia ihmisiä. Että löytyisi kiinnostusta, kovaa motivaatiota ja osaamista. Uuden väen löytäminen ei ole aina ollut helppoa.

Monet ovat sanoneet, että kokevat hassuna, että jos antaa vapaaehtoista työpanosta niin joutuisi vielä maksamaan jäsenmaksua.

Aina niin paljon tekemättömiä hommia, kun tätä tekee työn ohessa.

Caset

60 **MESSUT** Pikku Huopalahdessa paikallisen Kohtaamisia kotikulmilla -hankkeen aloitteesta 13.9.2012 järjestetyt vapaaehtoistoiminnan minimessut tutustutti toisiinsa erilaisia toimijoita ja vapaaehtoisia, kuten koirakerholaisia ja seurakunnan väkeä, jotka eivät normaalisti kohtaa. [43]

61 **VAPAAEHTOISTEN KIITOSJUHLAT** Roihuvuoressa huomioidaan kerran vuodessa vapaaehtoisten työ kutsumalla juhlimaan kaikki vuoden aikana auttaneet. Juhliin tulee noin 150 ihmistä, kutsuja lähtee enemmänkin. [44]

62 **SATTUMALTA MUKAAN** Arabianrannan katutaidetapahtuman ruokatarjoilu uhkasi peruuntua, mutta hoitui siten, että jaettiin homma yhdessä. Näissä ruuanlaittohommissa mukana olleet seniorit uskaltautuivat myöhemmin mukaan asunnottomien tueksi järjestettyihin jazztanssiaisiin eli House Rent Partyynkin. [45]

43 Saarinen ja Hietala, 2012
44 Lehto ja Mikkelä, 2012
45 Kareinen ja Vanhala, 2012

Vapaaehtoisten motivoiminen

TAITOLAJI Vapaaehtoisten tekijöiden löytäminen on taitolaji. Osallisuus on ennen kaikkea kokemusta huomatuksi tulemisesta sekä hyödyllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunteesta yhteisössä. Yhteisössä osallisuuden tunne edellyttää omaa roolia, vastuuta tai kykyä tarjota jotakin itsestään muille. Osallisuuden tunne on keskeinen osa yksilön sosiaalista pääomaa. Myös luottamuksen tunne vaikuttaa haluun olla mukana yhteisössä. Yksilöiden välinen kanssakäyminen voi synnyttää, ylläpitää tai tuhota luottamuksen. Parhaiten luottamus rakentuu kokemuksista, joissa tuntee itsensä tarvituksi, hyväksytyksi ja turvalliseksi sekä tilanteissa, joissa saa auttaa ja ottaa apua vastaan. [46]

ITSEVARMUUDEN KASVATTAMINEN Mean ja Tims (2005) ovat eritelleet erilaisia ihmistyyppejä kokea ja osallistua kaupunginosansa julkisen tilan käyttöön. Kun toiset ovat hyvinkin itsevarmoja ja kykeneviä liikkumaan vapaasti, toiset kokevat oman reviirinsä huomattavasti rajallisemmaksi erilaisten resurssiensa, arvojensa tai ympäristön normien takia. Ihmisten tunteeseen osallistua yhteiseen tekemiseen vaikuttavat myös ulkoiset olosuhteet, kuten aikataulut ja tilojen avoimuus sekä se, kuinka ihminen näkee itsensä ja millaiset kokemukset hänellä ennestään on ympäröivään julkiseen tekemiseen osallistumisesta. [47]

ERI TAPOJA OSALLISTUA Osallistumiseen olisi tarjottava myös erilaisia tasoja. Aina tarvitse itse osallistua, vaan voi tutustua uudenlaiseen tekemiseen myös pelkästään tarkkailuasemassa. Esimerkiksi nuorten kansalaisjärjestö Oranssi ry:n toiminnanjohtaja Vesa Peipisen mukaan yhteisöön pitää voida liittyä kannatusjäsenenä. Mukana olevilta ei pidä heti vaatia aktiivista panosta. Pitää olla jotain helppoa tehtävää. Fyysisessä maailmassa se voi olla vaikkapa vapaamuotoista kahvinjuontia. Liittymisen ja oman roolinsa voi valita myöhemmin. [48]

46 Laitio, 2013

47 Mean ja Times, 2005
48 Mokka ja Neuvonen, 2006

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Kun on koko pienen ikänsä tehnyt kaikenlaista vapaaehtoistyötä, on tottunut.

Vapaaehtoistyö on varmaan ihan tyyppikysymys. Niihin hommiin hakeutuu ihmisiä, jotka eivät välttämättä kaipaa rahallista hyötyä tekemisestä. On myös asiakaspalvelutyötä, ihan rikastuttavaakin ihmisten kanssa olemista. Ja mitä vanhemmaksi tulee, sitä enemmän tällainen vaikuttaa hyvinvointiin.

Mielellään tekee töitä alueen eteen, tämä tuntuu kuin kodilta. Ja kokee, että saa vähintään saman verran kuin antaa.

Mukana olosta on tullut tärkeä sosiaalinen sisältö elämään ja muutenkin säännöllisyyttä päivärytmiin eläkkeellä oloon ja yksin elämiseen. Ehkä tämä on sitten jotain työelämää tai joillekin tärkeitä liikunta- tai muita harrastuksia korvaavaa.

Miellän itseni vahvasti työntekijäksi, se ehkä myös auttaa pysymään järjissään.

Täällä on tutustunut ihan erilaisiin ihmisiin kuin koskaan muualla, esim. työelämässä.

Nautin siitä, että voi myös työskennellä “alueen parhaiden aivojen kanssa”

Yhteistyön sujuvuus on kaikkein palkitsevinta.

Näen että tästä paikasta täytyy pitää huolta.

En luota virkamiehiin ja hallintoon. Siellä päätetään isoista asioista, voisivat pilata koko alueen.

On ollut mieletöntä olla tässä kaikessa kehityksessä mukana. Kiinnostavaa nähdä, mitä seuraavaksi tapahtuu.

Kait luonnekysymys, kun on aina ollut erilaisissa yhdistyksissä mukana ja lähes aina puheenjohtajana. Jos lopettaa jossain, niin pullahtaa esiin jossain muualla.

Se, että on saanut arvokasta ja palkitsevaa aikaan, kuten esim. alueesta kertovan kirjan valmiiksi.

Välillä tietysti tunne, että mikä hemmetin kivireki, luulisi keksivänsä parempaakin tekemistä.

Onnistuneet ja toteutuneet jutut ja se että lähtökohtaisesti kaikki tehdään ryhmissä.

Koki että pystyisi antamaan jotain, kun nämä omat lapsuudenseudutkin.

En ole yhdistysihminen, mutta lapsen myötä tuli tarve integroitua alueen yhteisöön, varsinkin kun tiesi että tulee asumaan alueella pidempään.

Vapaaehtoistyössä ei voi harmi vaan voi keskittyä ihan kaikkeen kerrallaan.

Tehdä itseään kiinnostavia juttuja.

Siihen saakka on mukavaa, kun saadaan aikaan eikä tekeminen vielä muutu rutiiniksi.

Innostuin mukaan, koska tällainen toiminta on juuri niin pähkähullua.

Metodit, välineet, fasilointityötavat nykyaikaisia, se kiehtoo tämän ikäisiä. Muutenkin testata sellaista, mitä ei olla ennen kokeiltu - umpihankeen meneminen inspiroi.

Kun henkilön tittelit unohdetaan, tulee sellainen olo, että vaikka aikaisemmin tehnyt tätä ja tätä, niin jatkossa voi tehdä mitä vaan. Sellainen tuo vapautta.

Tehtävien jako

TEHTÄVÄPALETTI Perinteisten kaupunginosayhdistysten taakkana on usein hoitaa tietyt perinteeksi muodostuneet, toistuvat ja yhdistystoiminnan kannalta pakolliset vastuut. Uudenlaisempi toiminta perustuu enemmän siihen, että tehdään vain asioita, jotka paikallisia kiinnostavat, ja joihin löytyy tekijöitä. Tuloksena on hyvin moninainen paletti kaupunginosatoimintaa.

KOKOONPANO JA VASTUUT Kaupunginosatoiminnassa kasautuu herkästi tehtäviä muutamalle henkilölle, riippumatta mukana olevan porukan määrästä. Usein haasteena on aktiivisten määrän lisäksi se, että tarvittaisiin sopivaa kokoonpanoa: sekä ideoijia/suunnittelijoita että rutiini- ja käytännön tehtävien tekijöitä. Mukana olevan porukan määrän ja budjetin koon myötä kasvaa usein myös toiminnan volyymi lisäten hallinnollisen työn määrää. Ihmis- ja rahavarat eivät siis automaattisesti lisää toimintaa, vaan rahankäyttö, tehtävien pilkkominen ja delegointi eteenpäin vaatii jatkuvasti paljon työtä ja ohjeistamista. Lopulta vastuun mukana jaetaan myös valtaa, mikä tarkoittaa osittaista luopumista kontrollista. [49]

AJANKULU Paperityön tekemisen ohella luonnollista on myös se, että sosiaalinen toiminta, ihmisten kohtaaminen on luonteeltaan aikaa vievää.[50] Järjestötoiminnassa yleistä on voimien loppuminen ja väsyminen, mikäli tekemistä kasautuu liikaa. Tämä taas haittaa jatkuvuutta ja osaamisen siirtoa eteenpäin. Lyhytaikaisiin tehtäviin tai selkeästi rajattuihin vastuisiin löytyy helpoimmin voimia. Vertaistuki eli ajatusten ja tehtävien jakaminen muiden kanssa helpottaa taakkaa.

KYNNYKSEN MATALOITTAMINEN Tehtävien jako liittyy vahvasti osallisuuteen ja sitoutumiseen. Toimintaa koordinoiva taho määrittää, kuinka helppoa ja mielekästä on tulla mukaan sopivan kokoisella panoksella, ottaa hoidettavakseen yksittäisiä tehtäviä ja saada tarvittavaa tukea niiden tekemiseen. Myös siihen voidaan vaikuttaa, kuinka itsensä näköiseksi tehtäväkokonaisuudet voi muodostaa eli kuinka avointa ja itseohjautuvaa toiminta on.

49 Kareinen ja Vanhala, 2012

50 Helsti, 2012

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta kaupunginosayhdistyksiltä

- ☐ Tärkeätä, että monet ihmiset ja tahot toimivat. Tarkoituksenmukaista ei ensinkään, että hallitus tai kaupunginosayhdistys ylipäätään yksin tekee.
- ☐ Yhdistystä hyödyttää, kun mukana on eri alojen ammattilaisia, joilla osaamista esim. teknisiltä aloilta: kaavoituksesta, teistä, rakennuksista. Ennakoiva kannanotto on mielekkäintä.
- ☐ On vaikeaa olla neuvomatta, sekaantumatta ja vaatimatta. Kaikkein vaikeinta on omaksua toisenlaiset, ehkä turhankin monimutkaiset toimintatavat eri toimijoilla. Itse tehtäisiin moni asia eri tavoin, stressittömämmin ja kevyemmin. Voidaan kuitenkin vain päättää esim. välittää tiedotteet sellaisenaan, niin että ovat tekijöidensä näköisiä. Se on vain henkilökohtainen tuska - kunnianhimo on hankalaa.
- ☐ Kokouksissa vastuut kannattaa sopia tapauskohtaisesti sen perusteella, miten kullakin on aikaa ja halua.
- ☐ Kuka vaan voi ehdottaa, että voitaisiinko tehdä tällaista. Jos saa muita mukaan, niin annetaan välineet tekemiseen.
- ☐ Kun tulee väsymistä tai liikaa tekemistä, otetaan hommia muille.
- ☐ Kokoukset voi sopia pitkällekin, vaikka puoleksi vuodeksi etukäteen. Se helpottaa aikataulujen sovittamista ja siten mukaan pääsyä.
- ☐ Tiedon jakaminen esim. intran avulla helpottaa henkilöiden vaihtuvuutta.
- ☐ Hallituksen läsnäolo kokouksissa on tärkeää. Tarvittaessa sääntöjä voi muuttaa niin, että pienempikin hallitus riittää.

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta liikkeiltä

- ☐ Kontakteissa ulospäin käytetään yhteistä sähköpostitiliä, johon on monella tunnukset. Niillä, jotka tekevät, on siis sitä kautta ääni ja vastuu.
- ☐ Toiminta tehty tosi avoimeksi. Se ei perustu yksittäisiin aktiiveihin, joilla kaikki tieto, vaan Facebookin dokumenteissa on jaossa budjetista lähtien kaikki paitsi artistien yhteystiedot.
- ☐ Työnjako liikkeessä muodostuu usein niin, että jos jollekulle tulee selkeä visio siitä, mitä kannattaisi tehdä, niiltä tällaiselta tyypiltä voi käydä kysymässä neuvoa ja ryhtyä hommiin.
- ☐ Mukaan haluavat voivat valita tapahtuman järjestämisessä laajasta kokonaisuudesta yhden pienen asian (esim. kourut sähköjohdoille) tai kokonaisen tapahtuman vastuun.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Hallituksessa kymmenisen ihmistä, mutta pari-kolme ihmistä tekee melkein kaikki hommat.

Vapaaehtoistyössä koetaan, että tehdään vain kivoja töitä, Ikävät asiat jää helposti tekemättä. Toisinaan kaikki, ihan roskien vientikin jää sille, jolla on vastuu.

On henkilöstä paljon kiinni, uskaltaako ottaa vastuuta. Vaikka puhutaan rakenteista, on hyvin ihmiskohtaista miten systeemit toimii. Työryhmässäkin vaikuttaa vetäjä ja henki.

Homma menee niin, että se joka on aktiivinen, se tekee. Hommia siis kasautuu tietyille henkilöille muita enemmän. On usein myös niin, että sille joka on on hoitanut jonkin asian aiemmin, homma lankeaa helposti uudelleen.

Viime vuosikokouksessa oli tavallista enemmän osallistujia, joten hallituksen valinta ei ollut sisäänhuutojuttu. Kaikki valittiin puhtaalta pöydältä, viime vuoden tekemisillä ei ollut väliä, merkitystä oli vain sillä, ketä ehdotettiin. Aiemmin kai ollut käytäntö, että jaossa vain paikat, jotka vapautuvat edellisten lopettaessa.

Helposti tekee voimavaroihin nähden liikaa. Kun hyvin pienellä porukalla yrittää järjestää isoa, meinaa välillä pelihousut revetä. Se ei ole sellainen malli, jota haluamme edistää.

Hallituksen piilorakenteina ilmeisesti ollut poliittisia mandaatteja. Nyt toive, että kaikki valittaisiin yksityishenkilöinä.

Asiat ei tapahdu, ellei ota vastuuta asioista. Harmittaa, jos joku sanoo ottavansa vastuuta mutta ei teekään sitä sitten. Parempi, jos sanoo suoraan, ettei halua tehdä tätä.

Työnjako kaupunginosayhdistyksessä on mennyt osaamisalueen mukaan. Kaikki ovat olleet aika pitkään mukana niin tietää mitä kukin osaa.

Yleensä säädetään hirveästi ja lopulta aina joku hoitaa

Miehitys on ollut sama ja tehtävät jatkuneet vanhaan malliin, kun oltu tyytyväisiä.

Meillä hallitus katsoo kokonaisuutta, on myös mukana tekemässä. On ilmaistu hienovaraisesti jo ennen valintoja, ettei haluta pelkkiä kokoustajia ja päätöksentekijöitä. Hallitus ei meillä ole vain jyrä, joka jakelee rahoja.

Caset

63 **JAETTU TEHTÄVÄ** Herttoniemen paikallislehden teossa ei aikanaan löytynyt halukkaita lehden ilmoitushankkijaksi. Vastuu onnistuttiin jakamaan siten, että jokainen hankkisi ainakin yhden ilmoituksen. Moni löysikin mainostajan itselleen tutusta yrityksestä. Lopputuloksena oli, että saatiin enemmän mainoksia kuin koskaan ennen, jopa 1500 euroa voittoa. Tällä kertaa hätäratkaisu toimikin paremmin kuin alustava suunnitelma. [51]

51 Helsti, 2012

Vertaisjohtaja

VALINTOJEN OHJAAMISTA Erilaisissa yhteisöissä vaikuttaa usein jonkinlainen innostaja, "tulisielu" tai asioiden eteenpäin puskija. Vähintään yhteisöt useimmiten hyötyvät jonkinlaisesta koordinoinnista. Hyvin erityyppisillä toimijoilla voikin olla merkittävä rooli alueen kehittymisessä. Tällaisia erilaisia ammattiryhmiä tai oman yhteisönsä vertaisiin vaikuttajia kutsutaan "portinvartijoiksi". Portinvartijat ohjaavat joko tavoitteellisesti tai huomaamattaan muiden valintoja. Parhaimmillaan johdetaan omalla esimerkillä – ihmiset tulevat mielellään mukaan, sen sijaan harva haluaa itse toimia varsinaisena edelläkävijänä. [52]

OMAN KIINNOSTUKSEN KAUTTA Olisi hyvä, jos kaupungiosassa voisi kukoistaa erilaisia yhteisöjä ja esimerkin näyttäjiä, sillä eri ihmiset kaipaavat erilaista johtamista. Paikallistasolla vertaisjohtajia, eräänlaisia portinvartijoita voivat olla ketkä vain alueen toimintaa, valintoja ja osallistumista muokkaamaan lähtevät henkilöt, kuten vaikkapa asukkaat, yrittäjät, työntekijät tai opiskelijat. Paikallistasoa voivat olla elävöittämässä niin paikallisen grillin omistaja, muusikoita festariksi kokoava henkilö tai käsitöitään juna-asemalla kauppaavat ikäihmiset.[53] Vertaisjohtaja on ennen kaikkea yksilö – hän ponnistaa omista vahvuuksistaan ja intohimoistaan jakaen innostustaan toisille. Vastuun ottamista helpottaa yrittäjämäinen ote: uskallus hakea vertaistukea ja kokeilla uutta.

AKTIIVIASUKAS Kaupunginosatoiminnassa tyypillinen vertaisjohtaja on ns. "aktiiviasukas", jonka kaupunginosayhdistykset määrittelevät mm. "yhteistyökykyiseksi ja -haluiseksi henkilöksi, joka haluaa kehittää aluetta ja korjata siinä ilmeneviä puutteita. Puutteet hän havaitsee liikkumalla alueella ja keskustelemalla kanssaihmisten kanssa. Hän mm. osallistuu alueella järjestettyihin tilaisuuksiin ja käytännön tekemiseen sekä aktivoi mukaan muitakin. [54]

EDELLÄKÄVIJÄ Laajemmin nähtynä vertaisjohtajana toimiminen on esimerkin näyttämistä, toimijoiden linkittämistä toisiinsa ja muiden osallisuuden kanavoimista yhteistä etua tukeviin tarpeisiin. Keskeistä vaikutusten saamisessa on muiden ihmisten mukaan saaminen idean tai tavoitteen toteuttamiseen. Johtaja ei voi toimia yksin.

JOHTAJAN ROOLI Johtajalla on erilainen rooli ja hän tarvitsee erilaista osaamista riippuen siitä, onko tehtävänä muutosprosessi, uudistaminen ja kehittäminen vai puhtaasti olemassa olevan toiminnan vetovastuu.[55] Haastavinta johtamisessa on joka tapauksessa kaikkien toimijoiden tekemisen määrän pitäminen kohtuullisena eli vallan ja vastuun jakaminen. Taitava johtaja myös tunnistaa, ketkä milloinkin haluavat olla vastuunottajina ja ketkä vain toivovat valmiiksi määriteltyjä tehtäviä.[56] Rakentavan vuorovaikutuksen muodostaminen hyvinkin erilaisten toimijoiden

52 Demos Helsinki, 2009b

53 Laitio, 2012
54 Ertola ja Salo, 2004
55 Landry, 2006
56 Seppälä, 2013

kanssa saattaa vaatia taitojen harjaantumista. Nämä tekijät ovat kuitenkin edellytyksiä vapaaehtoisen tekemisen motivaation säilyttämiselle. Osuvimmin vertaisjohtajan roolia kuvaakin ehkä eräänlainen hyväntuulinen, aloittelijatkin huomioiva reipastahtinen pallottelu.

YHTEISKUNNALLINEN YRITTÄJYYS Paikallisesti tärkeitä asioita ja yhteiskunnallisia teemoja voi toteuttaa vapaaehtoistyön lisäksi työssään mm. yhteiskunnallisen yrittäjyyden. Suomessa lainsäädäntö ei vielä tunnista kunnolla yhteiskunnallisen yrityksen erityisyyttä, vaan tällainen toiminta jakautuu karkeasti järjestöihin tai yrityksiin. Myös osuuskuntamuotoinen toiminta on mahdollisuus, jossa voi toteuttaa yrittäjämäistä vapautta tehdä työtä haluamallaan tavalla. Jos osuuskunnassa on vähintään seitsemän osakasta, yksittäiseltä työntekijälle ei jää taloudellista taakkaa oikeastaan osuuskuntamaksua enempää. Lisäksi läsnä on verkosto, jolta voi saada tukea esim. laskutuksen ja kirjanpidon rutiineihin.

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Kun on aktiivinen, toimelias ja sekautuvainen henkilö, on tosi monessa mukana. Kuluvan vuonna tehtävät jakautuneet paremmin, kun on ollut itsellensä tosi julma ja jäi pois esim. itseään kiinnostavan hankkeen tiimistä.

Puheenjohtaja ei voi sanoa, että hoitakaa juhlanne.

Puheenjohtajan hommissa on paljon kaikenlaista asiaa, sellaista mikä ei tule edes mieleen muille. Kun aloitin, ei ollut käsitystä työmäärästä.

Kyllä puheenjohtajalla riittää töitä. Riippuu tietysti siitä, miten asiat ottaa, kuinka vakavasti.

Hallituksessa on ollut koko ajan resurssipulaa: vuorotellen puuttuu sihteeri, viestinnän henkilö tms. Puheenjohtaja joutuu mukaan monen vastuun muodossa.

Aina kun kokouksessa joku sanoo jotain niin toinen innostuu, puheenjohtajalla on kova työ pitää homma kohtuullisena. Toisaalta jos joku saa idean, yritetään huolehtia, että on aineelliset resurssit järkätä.

Homma, joka ei edes varsinaisesti kiinnosta, silti joutunut varmaan kokonaisen päivän puhumaan puhelimessa ja lähettämään sähköpostia tehtävien jakamiseksi. Vaikka tehtävä ei edes omalla vastuulla.

Puheenjohtajan päälle kaatuu kaikki, mitkä muut jättää tekemättä. Asioiden loppuun asti vieminen ja sitä kautta jatkuvuus on usein riippuvaista puheenjohtajasta.

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Pitäisi olla hyvä delegoimaan ja organisoimaan. Tehtävien haaliminen itselle ensinnäkin kuormittaa ja toisekseen ei johda positiivisiin asioihin.
- ☐ Yksittäisille henkilöille, varsinkin toiminnan vetäjälle kasautuu virallista byrokratiaa, joka pitäminen kuosissa on tärkeää.
- ☐ Jos alueella on yhtään enemmän toimintaa ja tuttuja, niin kaupunginosatoiminnan vetäjän rooliin menee helposti paljonkin aikaa.

Caset

64 **TORSTAI** Osuuskunta Torstai perustettiin keväällä 2012 Helsingin yliopiston Tieteestä toimintaa -verkoston työpajan innostamana. Torstain eri akateemisten alojen opiskelijoista muodostuva osuuskunta haluaa opintojensa ohessa yhdistää tutkimustiedon tuntemustaan käytännön haasteiden ratkaisemiseen ja saada jo siten kosketuksen oman alan töihin. Se tutkii, taustoittaa ja kartoittaa trendejä sekä toteuttaa työpajoja ja tapahtumia. [57]

57 Hyötyläinen, 2013

Henkilöristiriidat

TURHAUTUMISTA JA PETTYMYKSIÄ Kaupunginosatoimintaan liittyy paljon intohimoja ja erilaisia tapoja toteuttaa paikallisidentiteettiä. Varsinkin vähäisten asukastilojen käytössä tulee helposti eri näkemyksiä siitä, mikä niissä on sopivaa. Yhteisö myös saattaa rajata toiminnastaan osallistujia ulkopuolelle tai aiheuttaa ristiriitoja mukana olevien välille, mikäli se ei mahdollista riittävän laajasti erilaisia tapoja paikallisten toteuttaa itseään ja muodostaa osaporukoita kiinnostustensa ympärille. Toiminnan henkilöityminen liian vahvasti jonkun tietyn henkilön ympärille on myös riski henkilöristiriidoille. Pettymyksiä saattaa aiheutua myös ohilyönneistä, puheista selän takana tai oman näkemyksen sivuuttamisesta. Monia yhteisöjä vaivaa myös kateus ja oman aseman pönkittäminen.

MUSTAVALKOISUUDESTA VÄRILOISTOON On luonnollista, että ihmistoiminnassa syntyy ristiriitoja ja erilaisten näkemysten salliminen rinnakkain on oikeastaan tarpeenkin. Mikäli näkemyserojen ratkomiseen ei löydy osaamista, ne saattavat kuitenkin ajan myötä kasaantua esteeksi tekemiselle. Tietty nöyryys yhteisöissä on valttia: positiivisen psykologian tutkimuksen osoittavat, että erilaisissa huipputiimeissä kysytään enemmän kuin neuvotaan, heikossa tiimissä taas päinvastoin.[58] Meissä kaikissa on monta puolta, joista osa tulee esiin vasta ajan kuluessa.

58 Pessi, 2011

Näkemyksiä ja mielipiteitä haastatelluilta

Olen ollut tosi yllättynyt katkeruuden määrästä Helsingin kaupunginosayhdistyksissä.

Kaikenlaiset verkostot ja tapahtumat aika hauraita. Ne on helppo pilata jos muutaman hankalan ihmisen päästää valloilleen. Sitä yrittää saada mukaan mahdollisimman paljon yhteistyökykyisiä ja positiivisia ihmisiä.

Saimme esim. ehdotuksen tilan vuokraamiselle yhteistä tilaisuutta varten. Tultiin vastaan ja autettiin sen sijaan, että olisi nuijittu maan rakoon ja kysytty että mitä oikein on taustalla.

Hyvin haavoittuvaista toiminta vielä on. Uusi henkilö hallituksessa todella puskee uutta, mikä on raikasta, mutta selvästi ilmapiiri on siihen vielä liian herkkä.

Koska kaikissa yhteyksissä erilaisia ihmisiä mukana, aina mukana myös ylikriittisiä ihmisiä, ns. ankeuttajia. Heillä ei välttämättä ole mitään positiivisia tavoitteita, tykkäävät vain hääriä päällepäsmäreinä ja heillä voi olla äärettömän vahvoja mielipiteitä. Voi olla hinku saada valtaa, mutta eivät tajua yhteistyön merkitystä ja sitä että pitäisi saada paljon ihmisiä mukaan tekemään. Uskovat liiaksi omaan valovoimaan. Esiintyy aika paljon tällaisessa toiminnassa.

Hankalia skismat, kukaan ei halua harrastaa vapaaehtoistoimintaa sellaisessa tilanteessa. Myös osaavia henkilöitä lähtenyt skismojen myötä.

Harmia aiheuttaa, kun on monin tavoin autettu ja yritetty tukea, mutta selän takana puhutaan kuitenkin tosi paljon pahaa, eikä kiitosta ole osoitettu millään tavalla.

Meillä on niin vähän toimintaa, ettei mikään ole tyssännyt ristiriitoihin.

Ei voi tehdä mitään mielenterveystestejä, kaikilla oltava mahdollisuus osallistua toimintaan.

Joskus ihmiset purkavat muihin pahoinvointinsa, joka johtuu aivan muista asioista.

Hallituksen eräs jäsen ihminen suuttui, koska ei päässyt paikalle vuosikokoukseen eikä tullut valituksi. Mutta tänä vuonna otettiin vain henkilöitä, joita ehdotettiin ja kannatettiin.

Paikallisen toimijan tarkoitus oli koostaa historiikkia. Hänelle toimitettiin monenlaista materiaalia. Historiikkia ei kuitenkaan tullut tehdyksi, vaikka rahatkin siihen oli jo tullut. Se harmittaa.

Oppeja ja periaatteita haastatelluilta

- ☐ Tuottaa hankaluuksia, jos ei pystytä pitämään huolta toisilleen kivan palautteen antamisesta ja kannustavasta ilmapiiristä.
- ☐ Hankalat tilanteet pitää aina käsitellä tapaus- ja tilannekohtaisesti, mieluiten kahden kesken henkilön itsensä kanssa. Jumitilanteissa tärkeää on suoruus, asioista puhuminen ja nopea reagointi sen sijaan, että häivytään pois. Jos ilmenee asioita, jotka jääneet tekemättä, soitetaan ihmiselle suoraan ja kysytään, mitä nyt kannattaisi tehdä. Että tuleeko mieleen joku, jolta voitaisiin saada esim. puuttuva teksti. Siten annetaan vaihtoehtoja ihmisen ratkaista itse ja ratkotaan ongelmaa heti.
- ☐ Monen asian hoitaminen on yhtä rämpimistä. Sen takia on hyvä nostaa esiin sitä, mikä mennyt hyvin sen sijaan että etsitään virheitä ja sitä kenen vika ja mitä jätetty tekemättä tai mitä ei osattu. Kaupunginosatoiminnassa on luonnostaan lukematon määrä asioita, joita voi mennä pieleen. Jos niistä tekee ison numeron, homma päättyy hyvin pian, ei kukaan jaksa.
- ☐ Tämä on vapaaehtoistyötä. Jos joku ei tee tehtäväänsä, ei haukkumisesta mitään hyvää seuraa, se on täysin hyödyntöntä. Vaikeakin ihminen voi olla jossain mielessä hyvä tyyppi ja voi viedä jotain asiaa eteenpäin. Ei kukaan ole läpeensä paha, kaikki eivät vain ehkä ole ihan kunnossa.
- ☐ Riitelevät tyypit on vaan pidettävä aisoissa, etteivät terrorisoi ja väritä koko toimintaa.
- ☐ Keskustelun ilmapiiri, se että uskaltaa olla myös eri mieltä on tärkeää. Esim. lausunnon tekemisessä ei tarvita yksimielisyyttä ja tarvittaessa voidaan äänestää.
- ☐ On ollut henkilöitä, jotka eivät tule toimeen keskenään. Kaksi ihmistä on hankala kokoonpano, siksi on yritetty saada seuraksi kolmas ihminen. Joku neutraali on tarvittaessa tullut vaikka vain kuuntelemaan.
- ☐ Kuuntelu on se! Että ihmiset saavat vuodattaa. Ja luottamuksen säilyttäminen, että niistä ei puhuta eteenpäin. Monesti kun raivo saanut puhuttua, asia alkaa selviytyä. Rohkaisu ja kannustaminen entisestään helpottaa.

Yhteenveto kaupunginosatoiminnan nykytilanteesta

SYNTYHISTORIA JA FOKUS Helsingin kunkin kaupunginosan paikallisaktiivisuudella on omanlaisensa syntyhistoria, haasteet ja resurssit. Kaupunginosatoiminnassa mukana olevan porukan kokoonpano ja laajuus vaikuttavat pitkälti toiminnan sisältöön, fokukseen sekä tekemisen tapoihin ja välineisiin. Nämä taas suuntaavat uusien mukaantulijoiden kohderyhmää – toisinaan melko rajatuksikin.

TARVITAAN MONTA YHTEISÖÄ Kaupunginosayhdistysten kautta kanavoituu usein runsaasti paikallis- ja historiatietoa, käytännön kokemusta sekä alueen virallinen ääni kaupungin päätöksenteossa. Yksittäisten yhteisöjen resurssit eivät monissa kaupunginosissa mitenkään riitä kaiken paikallisen kaupunkikulttuurin, lähidemokratian ja alueen käytännön asioiden hoitamiseen saati sitten koko kaupunginosan eri toimijoiden kattavaan edustamiseen. Kaupunginosista on hyvä kuulua monenlaisia ääniä ja näkyä erilaisia tarpeita ja tekemisen tapoja.

Monessa kaupunginosassa ei aktiivisesti tueta vaihtoehtoisia tekemisen tapoja ja uusien, rinnakkaisten yhteisöjen ja vertaisjohtajien syntymistä. Kaupunginosayhdistykset haluavat usein itse kantaa vastuun – ja vallan – alueellaan tärkeimmiksi kokemistaan aiheista. Tämä rajannee huomattavasti järjestäytyneen kaupunginosatoiminnan tunnettuutta, näkyvyyttä ja siihen osallistumista Helsingissä. Sen sijaan monipuolisesti verkostoituvat ja uudenlaisia, avoimia toimintatapoja kokeilevat yhteisöt tuntuvat pärjäävän aktiivisten tekijöiden houkuttelemisessa melko hyvin. Kaupunginosatoiminnan järjestäytymiseen ja toiminnan organisoimiseen on lukuisia erilaisia tapoja. Erilaisia valinnanmahdollisuuksia kuvastaa kaupunginosatoimijan valintapuu (kuva 4, liite 1, s.59).

Kaupunginosatoiminnan tukitarpeisiin vastaaminen

RÄÄTÄLÖIDYT RATKAISUT Kaupunginosayhdistysten keskeisimmät haasteet koskevat paikallisia konkreettisia kehittämiskohteita ja niihin liittyvää yhteistyötä kaupungin kanssa, aktiivisten tekijöiden puutetta sekä paikallisviestinnän tehokkuutta. Yhdistyskentän muutokseen ja sukupolvimurrokseen sopeutuminen on monelle epävarmuutta tuova rasite. Haasteissa on paljon yhteistä eri kaupunginosatoimijoiden välillä. Sen sijaan ratkaisut ovat usein paikkaan ja porukkaan sidottuja, räätälöityjä.

VERKOSTOKSI Aktiivisen yhteistyö- ja toimijaverkon laajentaminen on edellämainituista haasteista ensisijainen tukitarpeen kohde. Sen avulla voidaan keventää hallituksen painolastia monissa muissa tehtäväkokonaisuuksissa: alueen konkreettisessa kehittämisessä kaupungin kanssa, rahoituksen ja tilojen hankinnassa sekä paikallistiedottamisessa. Vahva ja monipuolinen tekijäverkosto luo myös edelleen houkuttelevan ilmapiirin kaupunginosatoimintaan osallistumiselle.

ME ITSE Paikallinen me-henki liittyy pitkälti fyysisen ja sosiaalisen ympäristön olosuhteisiin. Selvityksen tulosten perusteella moni kaupunkilainen haluaisi vaikuttaa elinympäristöönsä, muttei tiedä mistä lähteä liikkeelle. Siksi paikallistoimijoiden rohkaiseminen ja neuvominen eteenpäin asioiden edistämisessä olisi tarpeen. Maksavien jäsenten haalimisen sijaan kaupunginosayhdistysten kannattaisi keskittyä osallistamaan uusia toimijoita mukaan jakaen tehtäviään avoimesti muille kaupunginosalaisille ja rohkaisten heitä järjestämään kaupunginosassa itseään kiinnostavaa toimintaa kaupunginosayhdistyksen rinnalla. Sitoutuessaan henkisesti paikalliseen kaupunginosatoimintaan ihmiset saattavat ajan mittaan kiinnostua myös sen jäsenyydestä tai hallituspaikasta. Eteneminen näin – hitaasti ja varmasti – voisi olla keino yhdistysten aktiivisempaan jäsenkuntaan.

ETÄINEN KAUPUNGIN HALLINTO Kaupunki on monille kaupunginosayhdistyksille ja -liikkeille tärkein, mutta yleensä myös raskain yhteistyötaho. Paikallistason ja kaupungin välillä on kuitenkin kommunikaatiokuilu – tiedonkulku toimijoiden välillä vaikeuttaa paikalliskehittämistä ja toisaalta myös aiheuttaa väärinkäsityksiä kaupungin suuntaan. Ainakaan toistaiseksi Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helkalla ei ole resursseja toimia kaiken kaupunginosatoiminnan kanavana paikallisten ja kaupungin välissä. Kaupungiltakaan ei tähän tehtävään ole riittävästi sektorirajojen yli, paikallistasoon keskittyviä yhteyshenkilöitä.

LÄHIDEMOKRATIAN TARVE Helsingin kaupungin Demokratiaryhmän saamien ehdotusten pohjalta ollaan onneksi kehittämässä uusia tiedonkulkua helpottavia lähidemokratian työkaluja. Monissa kaupunginosissa toteutetut säännölliset asukasfoorumit tai -illat voivat toimia yhtenä edelleen kehitettävänä vuorovaikutuksen alustana. Helka on selvittänyt työ- ja elinkeinoministeriön määrärahan turvin ns. Leader-toimintamallin soveltamista Helsingin paikalliskehittämiseen. Alun perin maaseudulle suunnatun paikallislähtöisen kehittämisen Leader-mallin ja rahoituksen ottamiselle käyttöön Suomen kaupunkialueilla tarvittaisiin uudenlainen toimintalogiikka.

ENNAKOINTI JA AVOIN MIELI Keskeinen koko Helsingin kaupunkikulttuurin kehittämisen haaste on, miten saada eri sukupolvet ja alojen edustajat jakamaan taitojaan ja kokemustaan toisilleen hyvässä hengessä. Jatkuvuuden rakenteet ovat arvokkaita kaupunginosille, mutta liikkeiden tuoma eläväisen kaupunkikulttuurin nousu ja paikallisvaikuttamisen kentän pöllyttäminen vapaamuotoisella uudistavalla toimintatavalla on avannut silmiä. Maailma ja kaupunginosan olosuhteet muuttuvat jatkuvasti. Ennakoimalla muutoksia ne voidaan ottaa vastaan varmemmin ja mahdollisimman paljon olemassa olevia resursseja hyödyntäen.

VERTAISTUELLE ON KYSYNTÄÄ Kaupunginosatoimijoilla on paljon yhteisiä tarpeita, joihin he voivat vastata itse organisoimansa vertaistuen ja Helkan, Metropolian, kaupungin tai muun kaupunginosatoiminnan kehittämisestä kiinnostuneen tahon koordinoi-

mien koulutusten avulla. Koulutusta ja neuvontaa tunnutaan kaivattavan ennen kaikkea näissä aiheissa:

- ihmisten motivoiminen talkootöihin, delegointitaidot
- yhteistyö kaupungin kanssa ja lähidemokratian soveltaminen
- yhdistystoiminnan käytännöt: toimivat käytänteet, sopimukset ja viestinnän työkalut sekä tapahtumanjärjestämisen perusteet
- ajatuksia tuulettava ja vanhoilta raiteilta irti auttava tulevaisuuden visiointi ja keinot mahdollisten tulevien muutosten vastaanottamiseen, esim. “yhdistyksemme/yritykseni viiden vuoden päästä” -työpajat.

Edellä mainittujen lisäksi varsinkin historiatiedon koostaminen, yhteistilojen hankinta sekä keskusteluyhteyden muodostamisen työkalut paikallisten kanssa sosiaalisen median tai muiden kevyiden kyselytyökalujen avulla voisivat olla hyviä teemoja vertaistuen jakamiseen. Erityisen suositeltavaa olisi sukupolvet ylittävä vertaisoppiminen: edelläkävijäksi jossakin aiheessa itsensä kokevat jakamassa osaamaansa tukea kaipaavien kanssa. Vyyhti-hankkeessa jo kokeillut sosiaalisen median kurssit, yrittäjäaamiaiset, ansioluettelokoulutus sekä lautapeli ongelmanratkaisun välineenä voivat olla hyviä välineitä jatkossakin sovellettavaksi.

JAKAKAA INTOHIMONNE JA OSAAMISENNE Kaupunginosiin eri ihmisille on ripoteltu paljon intoa, osaamista ja kokemusta. Tämä raportti nostaa esiin uudistuvista, hyväksi koetuista kaupunginosatoiminnan käytännöistä vain kourallisen. Kaupunginosatoiminnan tunnettuuden ja kaupungin päätöksenteossa näkyvyyden kannalta tietotaidon jakaminen kaupungin aktiivien kesken on välttämätöntä jatkossakin, oma-aloitteisesti.

Tulevaisuuden näkymiä

UUSILLE RYHMILLE TILAA Väestön ikääntyessä kaupunginosayhdistykset tarvitsevat uusia jäseniä jatkuvuutensa turvaamiseksi. Kaupunginosatoiminnan edustus on tällä hetkellä melko heterogeenistä, ja siinä tuntuu olevan nyt selkeästi esillä vain kahden eri sukupolven toimintakulttuurit. Työn varrella selkeästi esiin nousseita jatkotutkimuksen tarpeita ovatkin varsinkin vielä nuorempien, noin alle 20-vuotiaiden sekä muiden ryhmien, kuten eri ammattialoja, sosiaalista asemaa, etnistä taustaa tai sukupuolta edustavien toiminta- ja vaikutusmahdollisuudet sekä tarpeet kaupunginosassaan.

AVOIMUUS TUO JATKUVUUTTA Kaupunginosaliikkeet ja toimintaansa uudistaneet yhdistykset osoittavat, että nuorempien vapaaehtoisten innostamisessa toimintaan tarvitaan uusia toimintatapoja ja osaamista. Oman uudistumistarpeen tunnustaminen ja rohkeus tehdä toimintaa avoimemmaksi ovat avaimia oman kaupunginosayhdistyksen jatkuvuuden säilyttämiselle.

SILTOJA TOIMIJOIDEN VÄLILLE Kaupunginosaliikkeet ovat vielä hyvin nuoria ja hakevat toiminnan muotoaan. Ne eivät juurikaan ole riippuvaisia jatkuvuudesta, alueensa kaupunginosayhdistyksistä tai yhdistystoimintaan liittyvistä velvollisuuksista. Avoin keskusteluyhteys kaupunginosayhdistysten kanssa tukisi kuitenkin toimintaa molemminpuolisesti ja auttaisi myös paikallisia osallistumaan elinympäristönsä kehittämiseen itselleen luontevalla tavalla.

Siltoja eri toimijoiden välille voivat rakentaa kaikille tutut aiheet, kuten liikenne, vajaakäyttöiset tilat sekä osaamisen ja palvelusten jakaminen. Paikallisen palvelutason kehittäminen lienee myös yhteinen intressi ja linkittää yrittäjät kaupunginosansa arkeen. Yhteiset haasteet ovat myös omiaan kokoamaan joukkoja yhteen. Sosiaalinen media mahdollistaa entistä nopeamman vaikuttamisen.

SUKUPOLVIYLPEYS Vaikuttaisi siltä, että eri ikäluokkien edustajien kannattaisi rohkeasti tunnustaa edustavansa nimenomaan omaa ikäluokkaansa; sen taitoja ja arvoja sekä yksittäisiä persoonallisuuksia. Kylävanhimmat sekä ennakkoluulottomat, uudet kasvot ovat molemmat alueella arvokkaita. Kunkin tahon vahvuuksia rinnakkain, sosiaalisena pääomana hyödyntämällä kaupunginosa voi olla mahdollisimman rikas, houkutteleva ja pärjätä tulevaisuuden muutoshaasteissa.

Lähteet

Aalto-yliopisto (2012). Uudistuva kaupunki. HOT-R -tutkimushankkeen loppuraportti. http://www.uudistuvakaupunki.fi/wordpress/wp-content/uploads/120924-uudistuva-kaupunki-screen.pdf

Ahlava, Antti (2012). Uudistuva kaupunki -seminaari, Otaniemi. 19.9.2012

Bermuda Helsinki (2013). Mistä on kyse? www.bermudahelsinki.com/info/

Demos Helsinki (2009).Tehokkuudesta jakamiseen – tietoyhteiskunnan uusi vaihe. Tulevaisuusvaliokunnan tietoyhteiskunta-akatemia 19.-20.11.2008. Kirjoittajat: Pirkka Åman, Tuuli Kaskinen, Outi Kuittinen, Roope Mokka, Aleksi Neuvonen. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta. http://www.demoshelsinki.fi/julkaisut/tehokkuudesta-jakamiseen-tietoyhteiskunnan-uusi-vaihe

Demos Helsinki (2009b). Portinvartijat – eli kuinka tehdä energiansäästöstä mahdollista. Kirjoittajat: Tuuli Kaskinen, Outi Kuittinen, Roope Mokka, Aleksi Neuvonen, Maria Riala. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitra julkaisusarja, 282. http://www.peloton.me/DemosHelsinki_Portinvartijat.pdf

Demos Helsinki ja Jyväskylän yliopisto (2010). Metropolin hyvinvointi. Toimitus: Riku Siivonen. Kirjoittajat: Olli Alanen, Antti Hautamäki, Tuuli Kaskinen, Outi Kuittinen, Tommi Laitio, Roope Mokka, Aleksi Neuvonen, Kaisa Oksanen, Satu Onnela, Mikko Rissanen, Simo Vassinen, Ville Viljanen. Erweko Painotuote Oy, Helsinki. http://www.demoshelsinki.fi/julkaisut/metropolin-hyvinvointi

Demos Helsinki (2012). Ryhmien voima – eli kuinka yhteisöt luovat kysyntää kestävälle liiketoiminnalle. Kirjoittajat: Mika Hyötyläinen, Tuuli Kaskinen, Satu Korhonen, Tommi Laitio, Juha Leppänen, Roope Mokka, Pauliina Parhiala, Riku Siivonen.

Designkortteli (2013). Designkortteli - Shoppailua ja mukavaa yhdessäoloa. http://www.designdistrict.fi/designkortteli

Ertola, Terttu-Liisa ja Salo, Tuula (2004). Teoksessa Bäcklund toim. Kotipesänä Helsinki. Helsingin kaupunginosayhdistysten Liitto ry 40 vuotta. Helsingin kaupungin tietokeskus. Kirjapaino Topnova Oy, Helsinki.

Florida, Richard (2002). The rise of the creative class – and how it‚Äôs transforming work, leisure, community and everyday life. Basic Books, New York.

Gehl, Jan (1987). Life between buildings – using public space. Van Nostrand Reinhold, New York.

Gehl, Jan ja Gemzøe, Lars (1996). Public spaces - public life. Danish Architectural Press, Copenhagen.

Haukanhovi, Hannu (2013). Suullinen tiedonanto 21.3. 2013.

Helka ry (2009). Helkan viestintäsuunnitelma. http://helka.net/helka-mainmenu-137/viestintsuunnitelma-mainmenu-922

Helka ry (2012). Helkan puheenjohtajapalaverin 11.9.2012 materiaali, keskustelukooste. http://helka.net/vinkkejayhdistystoimintaan

Helka ry (2013) 2013). Kaupunginosat.net. Kaupunginosien omat sivut (Herttoniemi, Maunula, Töölö). http://www.kaupunginosat.net

Kaupunginosat.net. Kaupunginosien omat sivut (Herttoniemi, Maunula, Töölö). http://www.kaupunginosat.net

Helsingin kaupunki (2013). Sosiaali- ja terveysvirasto. Aluetyö. http://www.hel.fi/hki/sosv/fi/aluetyo

Helsingin kaupunginhallitus, 2013. Pilottihankkeiden valinta alueellisen osallistumisen kokeiluun. Pöytäkirja 17.12.2012. http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunginhallitus/Suomi/Paatos/2012/Halke_2012-12-17_Khs_45_Pk/4B386786-E88C-4FB9-A680-ED91BBD4FF81/Pilottihankkeiden_valinta_alueellisen_osallistumis.pdf

Helsingin kaupunginvaltuusto (2012). Tarja Tenkulan aloite asukastilojen hankinnasta. Pöytäkirja 15.2.2012. www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunginvaltuusto/Suomi/Paatos/2012/Halke_2012-02-15_Kvsto_3_Pk/040A4C6A-3287-4C4A-A42D-5C321B6DD1DF/Kaj_-_Vt_Tarja_Tenkulan_aloite_asukastilojen_hanki.pdf

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto (2013). Helsingin yleiskaavan lähtökohdat ja työohjelma 13.11.2012. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2012:2. Helsingin kaupunki. http://www.hel2.fi/ksv/julkaisut/yos_2012-2.pdf

Laitinen, Joonas (2013). Baareistaan tunnetusta Vaasankadusta tulossa ensi kesänä kävelykatu. Kaupunki-sivut. Helsingin sanomat 27.2.2013. http://www.hs.fi

Itä-Pasila iskuun (2013). Itä-Pasila iskuun! http://www.itapasilaiskuun.org/

Jacobs, Jane (1961). The Death and Life of Great American Cities. Random House, New York.

Jalkanen, Riitta; Kajaste, Tapani; Kauppinen, Timo; Pakkala, Pekka ja Rosengren, Camilla (1999). Asuinaluesuunnittelu. Rakennustieto Oy, Helsinki.

Junttila, Ulla-Kirsti (1995). Kaupunkiympäristön suunnittelu. Rakennustieto Oy, Helsinki.

Kallio-liike, 2013. Korttelikeittiö. http://kallioliike.org/tapahtumat/korttelikeittio/

Kiehelä, Annikki (2012). Pikku Huopalahden asukaslehti. Onnittelut uudelle lehdelle. http://www.pikkuhuopalehti.fi/aihe/talkootyo/

Laitio, Tommi (2013). Takaisin isän syliin? Nuorisoasiainkeskuksen blogialusta munstadi.fi 3.1.2013. http://tommilaitio.munstadi.fi/2013/01/03/takaisin-isan-syliin

Laitio, Tommi (2012). A Pearl at the end of the Orange Line. Neighborhood democracy and the local affection in suburbia. Teoksessa Hernberg, Hella (2012). Helsinki Beyond Dreams. Urban Dream Management, Helsinki.

Landry, Charles (2006). The Art of City Making. Earthscan, Sterling, VA.

Lehtonen, Matti (2012). Meilahti-seura. Helka ry:n CV-koulutustilaisuus 13.11.2012.

Leikkivä lapsi ry (2013). Musiikkinäytelmä Arthur ja Maria. http://leikkivalapsi.blogspot.fi/p/musiikkinaytelma.html

Lynch, Kevin (1960). The Image of the City. Publications of the Joint Center for Urban Studies of the Massachusetts Institute of Technology and Harvard UniversityTechnology Press, Cambridge.

Manninen, Mari (2012). Asukasliikkeet suosiossa vanhoissa kaupunginosissa. Metro 13.10.2012 http://metro.fi/paakaupunkiseutu/uutiset/asukasliikkeet_suosiossa_vanhoissa_kaupunginosissa/

Malmelin, Karoliina (2013). Järjestöjohtaja oletko brändijohtaja? Hyvejohtajuus.fi. http://www.hyvejohtajuus.fi/10249/jarjestojohtaja-oletko-brandijohtaja

Mean ja Tims (2005). People Make Places. http://www.demos.co.uk/publications/peoplemakeplacesbook

Metropolia (2013). Koulutusohjelmat. Kulttuuri ja luova ala. http://www.metropolia.fi/koulutusohjelmat/kulttuuri-ja-luova-ala/kehittava-hanketoiminta

Mikkonen, Minttu (2013). Baareistaan tunnetusta Vaasankadusta tulossa ensi kesänä kävelykatu. Pääkirjoitus 27.1.2013. Helsingin Sanomat. http://www.hs.fi

Niinikoski, Marja-Liisa ja Välikangas, Liisa (2012). Uusi yhteisöllisyys muuttaa demokratiaa. Vieraskynä, Helsingin Sanomat 24.2.2012. http://www.hs.fi

Oikeusministeriö (2006). Kansanvalta, vaikuttajan tietopankki. Järjestöt ja yhteisöt. http://www.kansanvalta.fi/Etusivu/Jarjestotjayhteisot/Kansalaisjarjestot

Roihuvuori-seura (2013). Roihuvuoren kylätalo. http://www.roihuvuori.fi/kylatalo

Mokka, Roope ja Neuvonen, Aleksi (2006). Yksilön ääni - Hyvinvointivaltio yhteisöjen ajalla. Sitran raportteja 69, Edita Prima Oy, Helsinki. http://www.demoshelsinki.fi/wp-content/uploads/2012/11/Yksilon_aani.pdf

Pakarinen, Anna (2012b). Vyyhti-aamiainen 14.2.2012. http://www.youtube.com/watch?v=ELsuuuvNf2M

Peltokoski, Jukka (2013). Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. http://kans.jyu.fi/tutkimuksia/sanasto/sanat-kansio/yhteiskunnallinen-liike

Pessi, Anne-Birgitta (2011). Vapaaehtoistoiminta - unelmia ja uhkakuvia systeemiälyn näkökulmasta. Kansalaisyhteiskunta 2011:2. http://kans.jyu.fi/lehti/2011-2/artpessi/view

Piimies, Marja, 2013. Helsinkin yleiskaava - tulevaisuuden asuminen. Asumisseminaari 21.3.2013. http://www.yleiskaava.fi/wp-content/uploads/2013/02/asumisseminaari_marjapiimies_210113.pdf

Päivänen, Jani (2004). Teoksessa Bäcklund toim. Kotipesänä Helsinki. Helsingin kaupunginosayhdistysten Liitto ry 40 vuotta. Helsingin kaupungin tietokeskus. Kirjapaino Topnova Oy, Helsinki.

Ravintolapäivä (2013). About. http://www.restaurantday.org

Saa Syödä!-hanke (2013). Etusivu. http://www.saasyoda.fi/ottaisitko-naapuriltasi-vastaan-ruokaa

Savolainen, Päivi (2012). Helka ry:n asukastalokysely, luonnos.

Siivouspäivä (2013). Info. http://www.siivouspaiva.com/fi_FI/

Siniauer, Pauliina (2010). Unelmien Helsinki -palkinto Refugee Hospitality Clubille. Helsingin Sanomat, NYT-liite 7.5.2010. http://www.hs.fi/nyt/artikkeli/Unelmien+Helsinki+-palkinto+Refugee+Hospitality+Clubille/1135256635774

Sitra (2012). Uusi demokratia. http://www.sitra.fi/uusi-demokratia

Snellman, Susanna (2012). Pelaamalla yhteistoiminnallisuutta: kansalaisaktivismin nousu Helsingin kaupunginosissa. Metropolia Ammattikorkeakoulu. http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201205148129

Stadin rantaryhmä (2013). Mikä on Stadin Rantaryhmä? http://kaupunginosat.net/rantaryhma

Suomen Kauppakeskusyhdistys ry (2012). Kauppakeskukset 2012. http://www.rakli.fi/kky/attachements/2012-03-14T15-31-3065.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2013). Sosiaalinen pääoma. Kaventaja - Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi

Tilastokeskus (2009). Suomalaisten vapaa-aika lisääntynyt. http://www.stat.fi/til/akay/2009/02/akay_2009_02_2011-02-17_tie_001_fi.html

Torikorttelit (2013). Ajankohtaista 15.8.2012. http://www.torikorttelit.fi/fi/post/kansalaisoppaat-ovat-kotikaupunkinsa-asiantuntijoita/

Twitter (2013). Tietoja ja blogi. www.twitter.com, https://blog.twitter.com/2013/celebrating-twitter7

Virtanen, Pekka V. (1999). Kaupungin imago: mikä tekee Pariisista Pariisin ja Pisasta Pisan? Rakennustieto, Helsinki.

Virtuaaliyliopisto (2013). Opas ryhmäoppimiseen. Ryhmän kehitysvaiheet. http://palvelut.virtuaaliyliopisto.fi/iq_team_ryhma_ryhma_fin.asp

Wikipedia (2013). Blogi. http://fi.wikipedia.org/wiki/Blogi

Ylitalo, Silja (2012) Luomua lähiöihin. Maailman kuvalehti 11/2012. http://www.maailmankuvalehti.fi/artikkelit/12002

Yrjölä, Anna (2009). Selvitys seudullisista kaupan hankkeista 2008. Ympäristöministeriönraportteja 2/2009. http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=97692&lan=fi

Yhdyskuntasuunnittelun tutkimuskeskus (2013). Turvallinen kaupunki. http://www.turvallinenkaupunki.fi/

Haastattelut

Helka ry: Pirjo Tulikukka ja Päivi Savolainen, 2012.

Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki -kaupunginosayhdistys: Janne Kareinen (puheenjohtaja, pj 2012) ja Saara Vanhala (asukastalon koordinaattori)12.12.12

Herttoniemi-seura: Hilkka Helsti (pj) 23.11.

Kallio-Seura: Raimo Nenonen (pj) ja Saara E. Tolonen (taloudenhoitaja)14.11. 2012

Lauttasaari-seura: Ville Elomaa (pj) 26.11.2012

Malminkartanon asukasyhdistys: Erik Haggren (pj 2012) ja asukastalon isäntä Raimo Moisander 27.11.2012

Maunula-Seura: Teija Kamb (pj) ja Hannele Rankamo (Mediapajan vapaaehtoisten yhteyshenkilö)12.11.2012

Mellunmäki-seura: Marjut Klinga (pj) 10.12.2012

Pikku Huopalahtiseura: Erkki Pohjanvirta (pj) ja Aulikki Lindholm (Kyläpajan yhteyshenkilö) 8.11.2012

Roihuvuori-Seura: Veijo Lehto (pj) ja Otto-Ville Mikkelä (tapahtumien pääkoordinaattori) 28.11.2012

Töölö-Seura: Hannu Haukanhovi (pj 2012), Heikki Savola (yritysjaoksen vetäjä 2012, pj 2013) 19.11.2012

Viikki-Seura: Timo Huotinen (pj 2012), Riitta Korhonen (pj 2013) ja Taina Linna (asukastalon koordinaattori) 15.11. 2012

Kaupunginosaliikkeiden edustajat:

Kallio-liike: Erkki Perälä 26.11.2012

Laru-liike: Leena Kummu 3.1.2013 (puhelinhaastattelu)

Mainio Maltsu: Jarmo Holttinen (Malminkartanon asukasyhdistyksen pj 2013) 27.11.2012

Töölö-liike: Arto Sivonen 29.10.2012

Muut kaupunginosatoimijat ja yrittäjien edustajat:

Timo Santala, Ravintolapäivä 11.2.2013

Pauliina Seppälä, Siivouspäivä, 6.2.2013

Anju Asunta, Järvenpään kaupunki 7.1.2013 (puhelinhaastattelu)

Mika Hyötyläinen, Osuuskunta Torstai, 19.12.2012

Jussi Mankki, Hub Helsinki 13.12.12

Anna Pakarinen, Up with Kallio/Torikorttelit 11.12.2012

Teija Saarinen, Miina Sillanpään säätiön Kohtaamisia kotikulmilla -hanke 8.11.2012

Arja Hietala Pikku Huopalahden asukastalon koordinaattori 8.11.2012

Kuvat

Mika Lappalainen: sivu 3 (ylin), sivu 8

Mika Seppälä: sivu 3 (kesk. ja alla)

Seppo Laakso: sivu 33, sivu 53

Markku Lempinen: kansikuva, sivu 17, sivu 29, sivu 42

Liite 1. Kuva 4. ja case-listaus

Kuva 4. Yhteisöjohtajuuden polkuja

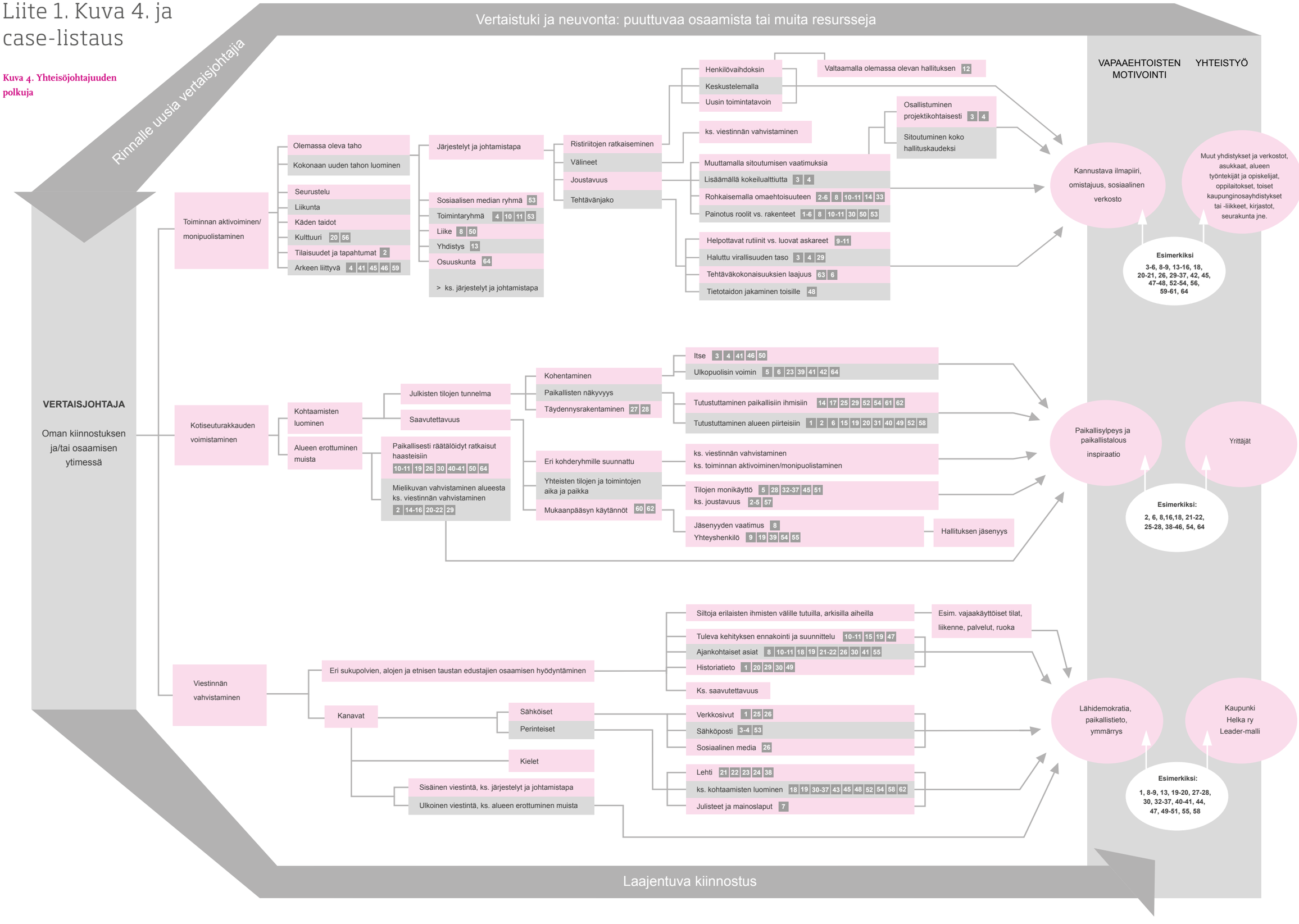

Liite 1. Case-listaus

S.10 1 KOTIKAUPUNKIPOLKU
2 BLOCK PARTY
3 RAVINTOLAPÄIVÄ
4 SIIVOUSPÄIVÄ
5 BERMUDA HELSINKI
6 ELÄVÄ JOULUKALENTERI
S.14 7 RAPPUMAINOKSET
S.18 8 LIIKKEEN PERUSTAMINEN
9 ASUKASTALOJEN KOORDINAATTORIT
10 TYÖRYHMÄT
11 SESSIOT
12 HALLITUKSEN VALTAUS
13 UUDET YHDISTYKSET
S.22 14 VUODEN KAUPUNGINOSALAINEN
15 IMAGON UUDISTAMINEN
16 TEEMAHUPPARIT JA T-PAIDAT
17 YHTEISLÄHTÖ SIENIRETKELLE
S.24 18 NÄYTEIKKUNAT
19 ALUEFOORUMI
20 VANHOJEN KUVIEN ILLAT
21 TAPAHTUMALEHTI
22 LIITELEHTI
23 PALKATTU TOIMITUS
24 PAINOKULUT ILMOITUKSILLA
S.26 25 KASVOT ESIIN
26 APUVÄLINEITÄ
S.28 27 KÄVELYKESKUSTA
28 10 MIN. CITY
S.29 29 KANSALAISOPAS
30 TIETOTOIMISTO
31 REFUGEE HOSPITALITY CLUB
S.32 32 ASUKASTALO RENKI
S.32 33 KULTTUURI- JA ASUKASTALO KÄÄNTÖPAIKKA
34 VIIKIN VIISI TILAA
35 MAUNULAN MEDIAPAJA
36 ASUKASPUISTO TUHKIMO
S.33 37 ASUKASTALO MELLARI
38 VARASTOTILAA MAINOKSEN AVULLA
S.36 39 TÖÖLÖ-SEURAN YRITYSJÄSENET
40 UP WITH KALLIO
S.37 41 PALVELUTARPEET ESIIN
42 AMMATTILAISTEN VETÄMÄT TYÖPAJAT
43 YRITYSMERKKI
44 HYVÄ KASVAA JÄRVENPÄÄSSÄ -KUKKAKIMPPU
45 KALLION KORTTELIKEITTIÖ
46 RUOKAPIIRIT
S.39 47 STADIN RANTARYHMÄ
48 YHTEISET KOULUTUKSET
S.41 49 KÄVELYKIERROS PIKKU HUOPALAHDESSA
50 HYVÄ KASVAA JÄRVENPÄÄSSÄ -LIIKE
51 AAMUPORINAT
S.43 52 YHTEINEN JUHLISTAMINEN
53 PORUKAT YHDISTYKSEN RINNALLA
54 PAIKALLINEN VERKOSTOITUMISTILAISUUS
55 TIIMI LASTEN JA NUORTEN TUEKSI
56 NUORTEN MUSIIKKINÄYTELMÄ
57 AVOIMET OVET
58 KOTISEUTUOPETUSTA
59 TALOYHTIÖIDEN YHTEINEN PUTKIREMONTTI
S.46 60 VAPAAEHTOISTOIMINNAN MESSUT
61 VAPAAEHTOISTEN KIITOSJUHLAT
62 SATTUMALTA MUKAAN
S.50 63 JAETTU TEHTÄVÄ
S.51 64 OSUUSKUNTA TORSTAI

Liite 2. Haastattelurunko

Alkuun

- Näkemys kaupunginosatoiminnan tilanteesta Helsingissä yleisesti?

Toiminnan sisältö ja kehitys

- Miten paikallinen asukastoimintanne on saanut alkunsa ja kehittynyt vuosien varrella?
- Mikä kaupunginosassanne ollut alkusysäyksenä toiminnalle?
- Mitä paikallisen kaupunginosayhdistyksen toiminnasta ehkä puuttuu?
- Mitä asukastoimintaa teillä on lähiaikoina tiedossa?

Paikallinen yhteistyö

- Kenen kaikkien kanssa teette yhteistyötä?
- Mitkä asiat kaupunginosassanne yhdistävät eri toimijoita, mistä saatte synergioita?
- Teettekö yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa, minkälaista?
- Miten alueen luonne tai historia vaikuttaa toiminnan sisältöön tai tapoihin?

Järjestäytyminen

- Miten tehtävät ja osaaminen jakaantuneet seurassa?
- Miten luoda järjestäytynyttä mutta kevyttä toimintaa alueelle?
- Millä saatu toimijat syttymään mukaan? kenellä ollut pallo?
- Onko vastaan tullut tilanteita, jossa toiminta tai yhteistyö eri toimijoiden välillä on jumiutunut? Onko niitä saatu ratkottua ja miten? Voisiko tällaisessa tarvita Helkan sparrausta, millaista?

Oma motivaatio

- Mistä itse saat motivaation tekemiseen, mikä innostaa tekemään vapaaehtoista työtä?
- Miten ohjata ja rohkaista eri toimijoita rakentavan johtajuuden ottamisessa eteenpäin?
- Millainen sparraus ja koulutukset olisivat kaikille antoisimpia?

Yrittäjäteemaiset kysymykset

- Millä tavoin yrityksen toiminnassa voi näkyä paikallinen identiteetti ja näkökulma? Miten paikallisuutta voisi linkittää vahvemmin?
- Mitä paikalliset toimijat voisivat antaa yritykselle (esim. asiakkaita, ideoita, kokeilualustan, puskaradion, osaajien verkoston)?
- Miten luovien alojen yrittäjät voisivat ratkaista paikallisia haasteita?
- Miten kaupunginosayhdistys voisi tukea paikallista palvelu- ja kulttuuritarjontaa?
- Voisiko paikallinen budjetointi, yhteiskunnallinen yrittäjyys, yhteisörahoitus olla jotain täällä sovellettavaa?
- Vyyhti-aamiaiset keskustelu- ja paikallisena epävirallisena markkinointikanavana (alueen yrittäjien pitchausta)?
- Yhteistyöhankkeet toisten paikallisten yrittäjien ja toimijoiden kanssa, onko esimerkkejä tai ideoita?

Vyyhti